

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI**

**ANONİM ŞİRKETLERDE ORTAKLIK PAYININ
HACZEDİLMESİ VE PARAYA ÇEVİRİLMESİ**

**BİRSEN ÜLKEN
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN:
DR. ÖĞR. ÜYESİ NURULLAH BAL**

KONYA, 2025

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Birsen ÜLKEN		
	Numarası	22813211007		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Özel Hukuk Ana Bilim Dalı/ Özel Hukuk Bölümü		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		X
		Doktora		
Tezin Adı	Anonim Şirketlerde Ortaklık Payının Hazedilmesi Ve Paraya Çevrilmesi			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Birsen ÜLKEN
KONYA-2025

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Birsen ÜLKEN		
	Numarası	22813211007		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Özel Hukuk/ Özel Hukuk		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Nurullah BAL		
Tezin Adı	Anonim Şirketlerde Ortaklık Payının Haczedilmesi Ve Paraya Çevrilmesi			

Alacaklılar, borçlularının rızası ile ödemediği alacaklarına kavuşabilmek için cebri icra yoluna başvurmaktadır. Bu çalışma ile alacaklıların, anonim şirketlerde ortaklık payı olan borçlularına karşı başvurabileceği ve alacaklarını tahsil edebilme şekli incelenmiştir. Anonim ortaklık payı, hem malvarlığı hem de şahsa bağlı haklar içeren karma nitelikte ortaklık paylarıdır. Bu nedenle payın haczi, sadece alacaklı-borçlu ilişkisini değil, aynı zamanda şirketin işleyişini de etkileyen hukuki sonuçlar doğurur. Tezde öncelikle pay kavramı ve türleri incelenmiş, ardından payın haczi süreci ve bu sürecin hukuki etkileri anlatılmıştır. Son olarak, haczedilen payın paraya çevrilmesi süreci, uygulamada karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileriyle birlikte değerlendirilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Anonim Şirket, Haciz, Hisse, İcra ve İflas Hukuku

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Birsen ÜLKEN		
	Student Number	22813211007		
	Department	Private Law Department / Private Law Department		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Dr. Öğr. Üyesi Nurullah BAL		
Title of the Thesis/Dissertation				

When debtors fail to fulfill their obligations voluntarily, creditors resort to compulsory enforcement proceedings to recover their receivables. This study analyzes the legal mechanisms available to creditors seeking to collect debts from debtors who hold partnership shares in joint stock companies, as well as the procedural aspects of enforcing such claims. A share in a joint stock company is a hybrid right that encompasses both proprietary and personal elements. Therefore, the attachment of such a share not only affects the creditor–debtor relationship but also has significant legal implications for the company’s internal structure and operations. In this thesis, the concept and types of shares are first examined, followed by an analysis of the process and legal consequences of the attachment of shares in joint stock companies. Finally, the procedures for converting attached shares into cash are evaluated, together with the practical challenges encountered in implementation and proposed solutions.

KEY WORDS: Incorporated Company, Share, Distrained, Execution and Bankruptcy Law

ÖNSÖZ

Bu tezin hazırlanma sürecinde, öğrencisi olma onurunu bir kez daha yaşadığım, yalnızca akademik rehberliğiyle değil, aynı zamanda anlayışı, sabrı ve yol gösterici tavrıyla bu zorlu süreci daha anlamlı kılan ve hissettirdiği destek ve güvenle de her zaman yanımda olan kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nurullah BAL'a en içten teşekkürü borç bilir minnetlerimi sunarım. Tez jürimde yer alan ve hem lisans hem yüksek lisans eğitimim boyunca değerleri fikirleriyle hukuk nosyonumu oluşturmakla birlikte tez çalışmama da büyük ölçüde katkı sunan kıymetli hocam Doc. Dr. Aytekin ÇELİK'e ve kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Mahmut KIZIR'e teşekkürlerimi sunarım.

Tez yolculuğumda ve her şeyden önce hayat yolculuğumda desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve bana yol arkadaşlığı yapan sevgili annem Sibel ÜLKEN'e sonsuz teşekkürlerimi ve sevgimi sunarım.

Birsen ÜLKEN

Konya/2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	5
GENEL OLARAK ANONİM ŞİRKETLER	5
I. Anonim Şirketlerin Hukuki Niteliği	5
A. Anonim Şirket Kavramı	7
B. Anonim Şirketlerde Ortaklık Sıfatı	11
II. Anonim Şirketlerde Ortaklık Payı Kavramı ve Türleri.....	13
A. Ortaklık Payı Kavramı.....	13
B. Ortaklık Payı Türleri.....	19
1. Pay Türleri.....	19
a. Sermayenin Türüne Göre Pay Türleri.....	19
b. Oy Hakkına Göre Pay Türleri	20
c. Payın İtibari Ya Da Primli Olmasına Göre Pay Türleri	21
d. İmtiyazlı Pay-Adi Pay	22
e. Bedelli-Bedelsiz Pay.....	23
2. Pay Senedi Türleri.....	23
a. Nama Yazılı Pay Senetleri	23
b. Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri	24

c. Hamiline Yazılı Pay Senetleri	25
d. Çıplak Pay	25
e. İlmühaber	27
3. Ortaklık Pay Devri ve Devre İlişkin Sınırlamalar	28
a. Pay Türlerine Göre Devir Usulleri	28
b. Nama Yazılı Paylarda Devre İlişkin Sınırlamalar	30
c. Halka Açık Anonim Şirketlerde Pay Devri	33
d. Pay Devrinin İptali ve Uyuşmazlıklar	35
İKİNCİ BÖLÜM	36
ORTAKLIK PAYI HACZİ KAVRAMI	36
I. Genel Olarak Haciz Kavramı	36
II. Haczin Kapsamı ve Türleri	39
A. Haczin Kapsamı	39
B. Haciz Türleri	40
1. Taşınır Mallarda Haciz	40
2. Taşınmaz Mallarda Haciz	42
3. Üçüncü Kişiler Nezdindeki Haciz	44
4. Özel Malvarlığı Haklarının Haczi	46
III. Anonim Şirketlerde Ortaklık payı Türüne Göre Haciz Usulleri	47
A. Çıplak Payın Haczi	47
B. Nama Yazılı Pay Senetlerinin Haczi	49
C. Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Haczi	52
D. Kaydî Payların Haczi	55
IV. Haczin Hukuki Sonuçları	56
A. Pay Üzerinde Tasarruf Yetkisinin Sınırlandırılması	56

B.	Oy Hakkı ve Diğer Yönetim Haklarına Etkisi.....	58
C.	Kâr Payı ve Rüçhan Hakkına Etkisi	60
1.	Kâr Payı ve Temettü Alacaklarının Durumu	60
2.	Alacaklarının Rüçhan Hakkı	63
D.	Tali Hak ve Yükümlülöklere Etkisi	64
E.	Şirketin Tüzel Kişiliği Üzerindeki Etkisi	67
	ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	68
	HACZEDİLEN PAYIN PARAYA ÇEVİRİLMESİ.....	68
I.	Genel Olarak Paraya Çevrilme Kavramı	68
A.	Paraya Çevirmenin Hukuki Niteliği	69
B.	Paraya Çevirmenin Türleri	72
1.	Taşınır Malların Paraya Çevrilmesi.....	72
2.	Taşınmaz Malların Paraya Çevrilmesi	76
3.	Alacak ve Hakların Paraya Çevrilmesi	79
II.	Haczedilen Anonim Şirket Paylarının Paraya Çevrilmesi Bakımından Paraya Çevrilme Türleri	80
A.	Paraya Çevirme Türleri	80
1.	Çıplak Payın Paraya Çevrilmesi.....	80
1.1.	Açık Artırma Yoluyla Paraya Çevirme	80
1.2.	Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirme	86
1.3.	Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi.....	88
2.	Nama Yazılı Pay Senetlerinin Paraya Çevrilmesi	90
2.1.	Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirme	90
2.2.	Açık Artırma ile Paraya Çevirme	92
2.3.	Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi	93

2.4. Nama Yazılı Pay Senetlerinin Ciro Edilmesi Sorunu	93
3. Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Payların Paraya Çevrilmesi.....	94
4. Kaydî Payların Paraya Çevrilmesi (MKK Süreci)	96
SONUÇ	100
KAYNAKÇA	104

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
b.	: bent
Bank	: Bankacılık Kanunu.
bkz.	: Bakınız.
C.	: Cilt.
dp.	: dipnot.
E.	: Esas.
E.T.	: Erişim Tarihi
GK	: Genel Kurul
HD.	: Hukuk Dairesi.
HGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu.
HMK.	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu.
HYPS	: Hamiline Yazılı Pay Senedi
İİK	: İcra İflas Kanunu
K.	: Karar.
kıs.	: kısaca.
m.	: madde
MKK	: Merkezi Kayıt Kuruluşu.
NYPS	: Nama Yazılı Pay Senedi
s.	: sayfa.
S.	: Sayı.
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
Serp K.	: Sermaye Piyasası Kanunu

SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
T.	: Tarih.
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu.
TSPAKB	: Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği.
Vb	: ve benzeri
Vd	: ve devamı.
vs.	: ve sair
Yarg.	: Yargıtay
YK	: Yönetim Kurulu
yuk.	: Yukarıda.

GİRİŞ

Ekonomik ilişkiler giderek daha karmaşık bir hal almakta, beraberinde ise ticari hayatın önemli aktörleri arasında yer alan şirketlere dair hukuki düzenlemeler de daha ayrıntılı bir şekil almaktadır. Anonim şirketler, ulusal ya da uluslararası ticaret bakımından yaygın kullanılan kurumsal yapılanmaları dolayısıyla ön plana çıkmaktadır. Anonim şirketlerin iktisadi sistem bünyesinde işgal ettiği bu merkezi konum, onların ortaklarının hak ve yükümlülüklerine ek olarak, üçüncü kişilerin (alacaklıların) korunması gereksinimini de beraberinde getirmektedir. Bilhassa borçlunun malvarlığı içinde önemli bir noktayı teşkil eden anonim şirket paylarının haczi ve paraya çevrilmesi, alacaklıların alacaklarını tahsil edebilmesi noktasında ve şirketin faaliyetlerinin aksamaması bakımından önem arz etmektedir.

Anonim şirketlerde ortaklık payı, geleneksel olarak bir malvarlığıdır fakat bununla sınırlı değildir. Ek olarak, ortaklık ilişkisi ve şirket yönetimine katılım gibi paya bağlı unsurları da içermektedir. Dolayısıyla karma niteliktedir. Bu özelliği nedeniyle de ortaklık payının cebri icraya konu edilmesi, yalnızca bir malvarlığı hakkının haczinden farklı olarak, şirket yönetimini de etkilemektedir. Borçlunun şirket paylarının haczi ile sadece borçlu ve alacaklı arasında değil, şirket ve alacaklı arasında da bir ilişki kurulmaktadır. Böylece bu alanda yapılacak hukuki değerlendirmeler çok boyutlu bir bakış açısını gerektirmektedir.

Çalışmanın temel konusu, anonim şirketlerde ortaklık payının hacz edilmesi ve paraya çevrilmesi sürecinin Türk Ticaret Kanunu (TTK), İcra ve İflas Kanunu (İİK), gibi temel mevzuat ile Sermaye Piyasası Kanunu (Serp. Kanunu) gibi yardımcı mevzuat bağlamında ele alınmasıdır. Bilhassa alacaklıların borçlularına ait şirket paylarını haczetmeleri ve bu payları paraya çevirmeleri sürecinde karşılaşılan hukuki ve uygulamaya dair sorunlar çalışmanın odak noktasıdır. Bu sorunların çözülmesi, bir yandan alacaklıların hak arama özgürlüğünü temin edecektir. Diğer yandan ise şirketin sürekliliğini ve diğer ortakların menfaatlerini korumayı sağlayacaktır.

Çalışmanın amacı, anonim şirketlerde ortaklık payının haczi ve paraya çevrilmesi sürecinin mevcut hukuki düzenlemeler ışığında sistematik biçimde ortaya

konulması, bu sürecin uygulamada yol açtığı güçlüklerin tespit edilmesi ve bu güçlüklerin giderilmesine yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesidir. Nitekim anonim şirket payları, borçlunun malvarlığı unsurları arasında önemli bir ekonomik değer taşımaktadır. Bu değerın cebri icra yoluyla alacaklıya yöneltilmesi, alacakların tahsili açısından vazgeçilmezdir. Ancak payların karma yapısı ve şirketin tüzel kişiliğiyle sıkı bağlantısı nedeniyle bu süreç her zaman kolay işlememekte, özellikle payların paraya çevrilmesinde çeşitli hukuki belirsizlikler ve uygulama aksaklıkları ortaya çıkmaktadır.

Anonim şirketlerde ortaklık payının haczi ve paraya çevrilmesi hem ticaret hukuku hem de icra-iflas hukuku açısından özel hükümler içermektedir. Ancak bu hükümlerin birbirleriyle nasıl uyumlandırılacağı, uygulamada hangi usullerin işletileceği ve ortaya çıkabilecek çatışmaların nasıl çözümleneceği noktasında ciddi tartışmalar mevcuttur. Örneğin, nama yazılı payların devri sırasında şirketin onayına bağlılık ilkesi ile cebri icra sürecinde alacaklının hakkını tahsil etme amacı arasındaki denge nasıl kurulacaktır? Hamiline yazılı payların kaydileştirilmesi sonrasında ortaya çıkan yeni düzenlemeler, alacaklıların haklarını kullanabilmesi bakımından hangi sonuçları doğurmaktadır? Payların açık artırma veya pazarlık yoluyla paraya çevrilmesinde hangi yöntemler daha etkin ve güvenli sonuçlar sağlamaktadır? Bu ve benzeri sorular, çalışmanın çözüm aradığı temel problemler arasında yer almaktadır.

Çalışmanın önemi, sadece bireysel bir borç ilişkisinden doğan uyuşmazlıkların çözümünü sınırlı değildir. Zira anonim şirket paylarının haczi ve paraya çevrilmesi, aynı zamanda ticari hayatın sürekliliğini, şirketlerin ekonomik düzen içindeki istikrarını ve üçüncü kişilerin güvenini de doğrudan ilgilendirmektedir. Bir taraftan alacaklıların, hukuk devleti ilkesinin doğal bir gereği olarak, alacaklarını etkili biçimde tahsil etme haklarının korunması; diğer taraftan şirketin işleyişinin ve diğer ortakların haklarının zedelenmemesi gerekir. Bu nedenle, bu çalışmada ele alınan konu, yalnızca teorik bir tartışma değil, aynı zamanda ticaret ve icra-iflas hukukunun uygulamada en çok karşılaşılan meselelerinden birini oluşturmaktadır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, anonim şirketlerin hukuki niteliği, pay kavramı ve pay türleri gibi hususlar incelenecektir. Bu bölümde bilhassa

çıplak pay, senede bağlanmış paylar, nama yazılı pay senetleri, hamiline yazılı pay senetleri ve kaydı paylar ele alınmıştır. Bu nedenle bölümde bilhassa pay kavramının hukuki mahiyeti, pay ve pay senedi arasındaki farklar, pay türleri ve bunların devrine ilişkin sınırlamalar üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümü, anonim şirket paylarına yönelik uygulanacak haczin kapsamı çizilmiştir. Bu noktada haczin kapsamı, türleri ve bilhassa birinci bölümde ele alınan pay türleri bakımından haczin ne şekilde tatbik edilebileceği, bu haczin ortağın pay ile temin ettiği malvarlığı ve yönetsel haklarına ne gibi etkileri olduğu incelenecektir.

Çalışmanın üçüncü bölümü, haczedilen payın ne şekilde paraya çevrileceği hususuna odaklanmaktadır. Bu bölümde, taşınır malların paraya çevrilmesine ilişkin genel ilkelerden hareketle anonim şirket paylarının paraya çevrilmesi süreçleri açıklanacak; açık artırma ve pazarlık usulü gibi yöntemler, borçluya satış yetkisi verilmesi ve kaydı payların Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdindeki işlemleri gibi hususlar analiz edilecektir. Ayrıca rehinli payların paraya çevrilmesi ve bu süreçteki öncelik sırası da değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Nihayetinde, uygulamada karşılaşılan sorunlar tespit edilecek ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirilecektir.

Çalışmanın temel hedefi, anonim şirketlerde ortaklık payının haczi ve haczedilen payların paraya çevrilmesi hususunda öğreti ve pratik bağlamında bir inceleme ortaya koymaktır. Uygulamacılara yol gösterecek bir rehberin hazırlanması, öğretilerde mevcut çalışmalara katkı sağlanması ve sonuç olarak da hukuk sistemimize alacaklı-borçlu-anonim şirket arasındaki sorunlara yönelik dengeli bir çözüm geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada ele alınan konu, sadece borç ilişkilerinin çözümüne etki etmemektedir. Aynı zamanda ticari hayatın işleyişi ve iktisadi düzenin güvenliği söz konusu olduğunda da konunun önemi ortaya çıkmaktadır. Anonim şirketlerde ortaklık payının haczi ve paraya çevrilmesi alacaklıların haklarını koruyan ve hukuki güvenliğini sağlayan bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Şirketin sürekliliği ve diğer pay sahiplerinin hakları da gözetilmelidir. Bu nedenle çok boyutlu bir yapıyı

haizdir. Dolayısıyla konunun derinlemesine incelenmesi ve farklı hukuk dalları ile birlikte değerlendirilmesi elzemdir. Tez boyunca yapılacak değerlendirmelerde, bu zorunluluğun bilinciyle hareket edilmiş, normatif düzenlemeler ve uygulamadaki yansımalar bütüncül olarak ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ANONİM ŞİRKETLER

I. Anonim Şirketlerin Hukuki Niteliği

“Anonim” sözcüğünün sözlük anlamı, “adı sanı bilinmeyen”, “kamuya mal olmuş” olarak ifade edilebilir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)¹ tarafından anonim şirket “*sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirket*” (TTK m. 329/1) olarak tanımlanmıştır. Anonim şirketin bu şekilde tanımlanması, evrensel pratiğe de uygundur².

Anonim şirketlerde pay sahiplerinin sorumluluğunu düzenleyen TTK’nin 329/2 hükmüne göre “*pay sahipleri sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur*” denilmektedir. Buradan hareketle, anonim şirketin öne çıkan temel özelliği, esas sermayenin belirli olması ve paylara bölünmesidir. Anonim şirkete nakit, hak, ayın ya da diğer aynı varlıkların nakdi değeri sermaye olarak gösterilmektedir³. Pulaşlı’ya⁴ göre anonim şirket, “*bir veya daha çok kişinin iktisadî amaç için belirli bir veya birden fazla konuda faaliyette bulunmak üzere yazılı sözleşme ile kurdukları, esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş, borçlarından dolayı sadece malvarlığı ile sorumlu tüzel kişiliği haiz bir şirket*” olarak tanımlanmaktadır.

Anonim şirketlerde pay kavramı önemlidir ve paya sahip olan kişi esas itibarıyla “pay sahibi” sıfatını kazanmaktadır. Bu pay devredildiğinde ortaklık payı da

¹ 14.2.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete.

² Mevci Ergün, **Anonim Şirket Hukuku**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2021, s. 1; İsmail Kırca, Feyzan Hayal Şehirli ÇelikÇağlar Manavgat, **Anonim Şirketler Hukuku Cilt 2/1 Genel Kurul**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, İstanbul, 2024, s. 1-6; Tamer Bozkurt, **Şirketler Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2025, s. 199; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2025, s. 262 vd.

³ Ergün, s. 1; Kırca, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 1-6; Bozkurt, s. 199; Hasan Pulaşlı, 2025, s. 262

⁴ Pulaşlı, 2025, s. 262.

devredilmektedir. Payların kime ait olduğunun bir önemi yoktur. Bu nedenle de “anonim” niteliktedir⁵.

Anonim şirket bir tüzel kişiliktir. Tüzel kişi, hak ya da borçlara sahip olabilen varlıklardır⁶. Tüzel kişilik, ticaret siciline tescil ile kazanılmakta, terkin ile de sona ermektedir. Tüzel kişi olarak anonim şirketler, unvanları altında ve temsilcileri vasıtasıyla haklardan yararlanır. Başka bir ifadeyle, işlem ehliyetine sahiptir. Fiil ehliyeti kapsamına giren, hukuki işlem ehliyeti, husumet ehliyeti ve haksız fiil ehliyetine sahip olmak, anonim ortaklığın tüzel kişiliğinin bir sonucudur⁷.

Anonim ortaklık yapısının temelinde, pay sahiplerinin şahıslarından ziyade şirkete taahhüt ettikleri sermaye ön plandadır. Ortakların borçlularına karşı sorumluluğu, şirkete taahhüt ettikleri sermaye miktarı ile sınırlıdır ve şirketin borçlarından şahsen sorumlu tutulamazlar⁸. Bu özellik, anonim şirketlerin üçüncü kişiler nezdinde itibarını güçlendirirken, alacaklıların alacaklarını tahsil edebilmek için şirkete veya ortaklık paylarına yönelmelerini de zorunlu kılmaktadır.

Borçlunun anonim şirketteki ortaklık payı hem malvarlığı hakkı hem de paydan doğan hakların unsurlarını içermesi nedeniyle karma nitelikli bir haktır⁹. Bu niteliği sebebiyle ortaklık payının haczi, sadece alacaklı-borçlu ilişkisini değil, şirketin pay sahipliği dengesini ve işleyişini de doğrudan etkilemektedir. Özellikle alacaklıların borçlularına ait ortaklık paylarını haczetmesi ve paraya çevirmesi sürecinde hem Türk Ticaret Kanunu hem de İcra ve İflâs Kanunu hükümleri birlikte değerlendirilmektedir.

⁵ Bozkurt, s. 199;Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku II**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023, s.50.

⁶ Mehmet Yüce, **Anonim ve Limited Şirketlerde, Yönetim Kurulu Üyeleri Kanuni Temsilciler Müdürler ve Ortakların Hak ve Sorumlulukları**, Ekin Yayınevi, İstanbul, 2014, s.3; Ahmet Kılıçoğlu, **Medeni Hukuk: Temel Kavramlar, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016, s. 200, 479; Jale Akipek, Turgut Akıntürk, Derya Ateş, **Türk Medeni Hukuku I: Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, Beta Yayınları, Ankara, 1998, s. 229- 499.

⁷ Pulaşlı, 2025, s. 269.

⁸ Yaşar Karayalçın, “**Anonim Şirketlerde Çıplak Payın Haczedilmesi ve Paraya Çevrilmesi**”, Ankara: Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, 1999, s. 14.

⁹ Abuzer Kendigelen, “**Anonim Şirketlerde Çıplak Payın Haczi – İİK 94 Hükümünde Yapılan Değişikliğe İlişkin Hukuki Değerlendirme**”, İÜHF, Cilt 62, Sayı 1-2, 2004, s. 382.

A. Anonim Şirket Kavramı

Türk Ticaret Kanunu m. 331 hükmüne göre, anonim şirket, kanuni olarak yasaklanmamış her türlü konu ve amaç için kurulabilir. Şirket sermayesi asgari 250.000 TL sermaye ile kurulabilir (2025 yılı için). Anonim şirket en az bir kişi ile kurulabilmektedir (TTK m. 338). Şirketin kuruluş usulü TTK m. 335 ile düzenlenmektedir. Buna göre, şirket kurucuları tarafından kanuna uygun olarak düzenlenmiş bir esas sözleşme hazırlanır. Bu esas sözleşme noter tarafından onaylanır veya ticaret sicil müdürü ya da onun yardımcısı huzurunda imzalanır. Bu esas sözleşmede şirket kurucuları sermayenin tamamını şartsız bir şekilde ödemeyi taahhüt ederler ve anonim şirket kurma iradelerini açıklarlar¹⁰. TTK, anonim şirketlerin kuruluşu aşamasında, “ön anonim şirket” adı verilen geçici bir yapıyı da dâhil etmiştir. Ön anonim şirket, anonim şirketin tüzel kişilik kazanma yolundaki ilk resmi adımıdır. Kuruluş süreci, şirketin kurucularının TTK’nın aradığı şekil ve içerik koşullarına uygun şekilde hazırladıkları esas sözleşmeyi imzalaması ile başlar. İmzaların noter ya da Ticaret Sicil Müdürlüğü tarafından onaylanmasından itibaren “önanonim şirket sözleşmesi” geçerlilik kazanır¹¹. TTK m. 335 hükmünün gerekçesine göre ön-anonim şirket bir adî şirket ve dernek olmayıp; bir elbirliği mülkiyeti (şirketi) oluşturur¹². Ön şirketin ortakları (kurucular) tacir sıfatını taşımazlar. Şirketin tescili ile Ön şirket tasfiyesiz sona erer. Tek kişi anonim şirketinde ise ön-şirket tek kurucunun özel malvarlığı niteliğini taşır. Türk hukukunda ön-anonim şirketin niteliği ile hukukî durumu öğretide ve mahkeme kararlarında açıklığa kavuşacaktır¹³.

Yukarıda yapılan tanımdan hareketle, anonim şirketin iki temel özelliği olduğu görülmektedir. Bunlar şirketin *belirli (muayyen) sermayesinin olması* ve *sermayenin paylara bölünmesi* olarak ifade edilebilir.

¹⁰ Arslan, s. 64.

¹¹ Ömer Adil Atasoy ve Berkay Ergün, “**Türk Hukukunda Önanonim Şirket**”, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, 2017, ss. 1-16, s. 1, 2, 6, 7.

¹² Atasoy ve Ergün, s. 8, 11.

¹³ TTK m. 335 gerekçesi.

Türk Ticaret Kanunu m. 329'a göre anonim şirketlerin payları belirlidir ve paylara bölünmüştür. Belirlilikten kastedilen esas veya kayıtlı sermaye sistemini de içeren sermayenin başlangıçta belli ve ticaret siciline tescil edilmiş olmasıdır. Bir şirketin paylarının önceden belirlenmiş olması, onun şirket esas sözleşmesinde ve ticaret sicilinde gösterilen sermayenin hukuksal olarak belirli bir "sayıda" olmasıdır¹⁴. Bu payların tamamı nakit olmak zorunda değildir. Aynı sermaye de konulabilir fakat bunların değeri mahkeme tarafından görevlendirilecek bilirkişi tarafından tespit edilir ve bu değerler esas sözleşmeye kaydedilir¹⁵.

Anonim şirketlerin bir diğer özelliği, sermayenin paylara bölünmüş olmasıdır. Bunun anlamı, sermayenin belli miktarda birim değerlere bölünmesidir¹⁶. TTK m. 476 hükmüne göre payın nominal değeri 1 kuruştan aşağı olamaz. Nominal değerden aşağı olarak pay veya pay senedi çıkarmak mümkün değildir fakat üzerinde pay veya pay senedi çıkarmak mümkündür. Paylar kuruluş aşamasında ya da sermaye artırımı/azalımı sırasında oluşmaktadır. Kuruluşta belirlenen payın nominal değeri aynı kalmak zorunda değildir. Sermaye arttırılabilir ya da azaltılabilir¹⁷.

Anonim ortaklıkların farklı ölçütlere göre sınıflandırılması mümkündür. İlk ayırım, ortak sayısına göre yapılmakta ve anonim ortaklıkların tek ortaklı veya çok ortaklı olabileceği ifade edilmektedir. Tek ortaklı anonim ortaklıklar, ya kurucu kişinin kendi başına şirket kurmasıyla ya da mevcut payların tek kişiye geçmesiyle oluşabilmektedir¹⁸. Çok ortaklı anonim ortaklıklar ise en az iki kişiyle kurulmakta ve sermayenin paylara bölünmesi esasına dayanmaktadır. Bu yapıda kişisel unsurların ön planda olmadığı, daha çok sermaye esaslı bir düzenin geçerli olduğu belirtilmektedir¹⁹.

Bir diğer sınıflandırma halka açıklık durumuna göre yapılmaktadır. Kapalı tip anonim ortaklıklar, genellikle aile veya dar bir çevreye aittir. Bu ortaklıklarda

¹⁴ Turhan, s. 200.

¹⁵ Hasan Pulaşlı, **Yeni Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 534.

¹⁶ Bu değer payın nominal (*itibari/saymaca*) değeridir. Bkz. Fahiman Tekin, **Anonim Şirket Hukuku**, İstanbul, 1998, s. 102.

¹⁷ Turhan, s. 204-205.

¹⁸ Pulaşlı, 2025, s. 255.

¹⁹ Pulaşlı, 2025, s. 256.

yöneticilik ve pay sahipliği çoğu zaman aynı kişilerde toplanmakta, hatta tüm ortaklar yönetimde yer alabilmektedir. Kapalı tip ortaklıkların önemli bir kısmı aile tipi anonim ortaklık niteliğindedir. Dünya genelinde ve Türkiye’de aile tipi ortaklıkların ekonomik açıdan önemli bir rol oynadığı, Türkiye’deki örneklerin çoğunlukla büyük ölçekli olduğu vurgulanmaktadır²⁰.

Halka açık anonim ortaklıklar ise sermaye piyasası mevzuatı kapsamında düzenlenmekte, paylarının borsada işlem görmesi amaçlanmaktadır. Bu ortaklıklar geniş ortaklık tabanına sahiptir ve payların el değiştirmesi daha kolaydır. Ancak ortak sayısının fazlalığı, menfaat dengelerinin kurulmasında güçlük yaratabilmektedir. Bu nedenle halka açık ortaklıklarda, örneğin paylarını satamayan ortaklara ayrılma hakkı gibi özel koruma mekanizmaları getirilmiştir²¹.

Anonim şirket farklı organlardan oluşmaktadır. Bu organlar genel kurul (GK) ve yönetim kurulu’dur (YK). Anonim şirketin organlarından biri genel kurul (GK) olarak dikkat çeker. Bu kurul pay sahiplerinin veya temsilcilerinin usulüne uygun çağrı üzerine belirli bir günde görüşüp karara bağladığı, bilgi aldığı ve ortaklık işlerine dair bazı hakların kullanıldığı bir kuruldur. GK, şirketin hâkim organıdır. Doğrudan veya dolaylı olarak şirketin faaliyetlerinde hâkimdir. Arızîdir, devamlı çalışmaz²². GK, yetkilerinin bir kısmını YK’ye devredebilir. Buna karşın kanunda açıkça zikredilen bazı yetkileri vardır ki bunları YK’ye devredemez, bu yetkileri kullanmaktan feragat edemez²³.

²⁰ Pulaşlı, 2025, s. 257; Betül Kondu Kaya, **Anonim Şirket Türü Aile Şirketlerinde Esas Sözleşme ve Aile Anayasası**, İstanbul, 2020, s. 5; Ali Murat Sevi, **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, Ankara, 2018, s. 273, 349.

²¹ Pulaşlı, 2025, s. 257-259; Gülçin Çam, **Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Önemli Nitelikli İşlemler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 15.

²² Bozkurt, s. 342; Pulaşlı, 2025, s. 211-212; Ergün, s. 515-516.

²³ Bu yetkiler ise esas sözleşmenin değiştirilmesi (TTK m. 421), YK seçimi, görev sürelerinin ve ücretlerinin belirlenmesi, ibra hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları (TTK m. 402/2b), kanunda öngörülenler dışında denetçilerin seçimi ve görevden alınmaları (TTK m. 408/2c), finansal tablolara YK’nın yıllık raporuna, yıllık kâr üzerinden tasarrufa, kâr ile kazanç paylarının tespitine, yedek akçenin sermayeye veya kâra katılması dahil, kullanılmasına dair kararların alınması (TTK m. 408/2d) gibi yetkililerdir. Bunlara ek olarak, TTK’nın farklı maddelerinde de bu yetkiler sayılır. Örneğin, önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı (TTK m. 408/2f), birleşme (TTK m. 151/1a), bölünme (TTK m. 173), tür değiştirme TTK m. 189) konusunda karar verme, şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi

Anonim şirketlerdeki organlardan bir diğeri yönetim kuruludur. TTK m. 365 uyarınca şirketin yönetimi ve temsili bu organ aracılığıyla yürütülür. Genel kurulun geçici niteliği, ortakların bilgi eksiklikleri ve hızlı karar alma ihtiyacı, yönetim kurulunu daimi ve yetkili bir organ haline getirmiştir. Şirketin kuruluşundan sona ermesine kadar varlığını sürdüren yönetim kurulu, yalnızca temsil göreviyle değil; üretim, finansman, muhasebe, personel yönetimi ve Ar-Ge gibi faaliyetlerle de sorumludur²⁴. Yönetim kurulunun hukuki niteliği üç farklı şekilde açıklanır: “Maddi organ”, yetki devriyle fiilen yönetim işlevini üstlenen murahhas müdürleri; “şekli organ”, kanun, sözleşme veya mahkeme kararıyla atanmış kurul üyelerini; “fiili organ” ise resmi sıfatı olmaksızın şirket yönetiminde etkili olan kişileri ifade eder²⁵. Anonim şirketin iki ana organı olan genel kurul ve yönetim kurulu arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiği tartışmalıdır. Hâkimiyet teorisi genel kurulu, liderlik teorisi yönetim kurulunu üstün görürken eşitlik teorisi bağımsızlıklarını savunur. Ancak uygulamada genel kurulun yılda bir toplanması ve şirket işlerine hâkim olamaması nedeniyle yönetim kurulu daha etkin konumdadır. Temsil yetkisi de yalnızca bu organa tanınmıştır²⁶.

veya rehin olarak kabul edilebilmesi için YK’ya yetki verme (TTK m. 379/2), skanunda ve esas sözleşmede saklı tutulan konular hakkında karar vermek (bunlar arasında sermaye azaltılması, payların bölünmesi ve birleştirilmesi, esas sermaye sisteminde sermayenin artırılması, rü.han haklarının kaldırılması, hazırlık devresi faizi verilmesi, yedek akçe oluşturulması yer alır. Ayrıca Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik m. 31/1 ile de devredilemez, feragat edilemez yetkiler sayılmıştır. Bkz. Pulaşlı, 2025, s. 213-214; Bozkurt, s. 342-343; Kırca, Şehirli Çelik, Manavgat, 91-128; Ergün, s. 518519; Esra Hamamcıoğlu ve Levent Biçer, “**Anonim Ortaklıklarda Genel Kurulun Devredilemez Yetkileri Kapsamında Önemli Miktarda Şirket Malvarlığının Toptan Satışı ve Uygulama Alanı (TTK m. 408/f)**”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk fakültesi Dergisi, Sayı 1, 2013, s. 49 vd.

²⁴ Ender Dedeoğlu, Oğuzhan Sağan, **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Sorumluluğu**, Ankara Barosu, 2013, s. 8; Necla Akdağ Güney, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 3; İsmail Cem Soykan, **Türk Ticaret Kanunu’nda Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nda Anonim Şirketin Yönetimi ve Temsili**, LHD, Cilt 8, Sayı 91, 2010, s. 2377.

²⁵ Özge Ayan, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 3 vd; Veliye Yanlı, **İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukukunda İşbölümü İlkesi ve Yönetim Kurulunun Münhasır Yetkileri**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 55, Sayı 3, 1997, s. 263.

²⁶ Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi C. II**, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 695; Mehmet Helvacı, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, Beta Yayınevi, İstanbul, 1995, s.1; Beşir Fatih Doğan, **Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri**, Yetkin Yayınevi, İstanbul, 2011, s. 20; Ünal Tekinalp,

B. Anonim Şirketlerde Ortaklık Sıfatı

Anonim şirketlerde ortaklar, şirkete bir sermaye koymayı taahhüt eden kişilerdir. Bunun karşılığında ise bir pay elde ederler. Ortağın anonim şirketten elde edeceği pay, koyduğu sermaye ile orantılıdır²⁷. Ortaklar, doğrudan şirkete karşı sorumludur. Bu nedenle ortakların şirket dışında, şirketin alacaklılarına karşı ayrıca sorumluluğundan söz edilemez. Bu nedendir ki ortaklığın alacaklıları, alacaklarını tahsil etmek için ortaklara müracaat edemezler. Ortaklar, yalnızca, anonim şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı bir sorumluluğa sahiplerdir²⁸. Bir pay sahibi birden fazla paya sahip olabilir. Fakat her pay farklı bir pay sahipliğidir. Dolayısıyla bir kimsenin birden fazla paya malik olması durumunda her bir hak, birbirinden bağımsız hak ve yükümlülükler yükler²⁹.

Eski TTK'da anonim şirketin kurulabilmesi için en az beş kurucu üyenin bulunması gerektiği düzenlenmekteydi. Buna karşın eski TTK m. 435 hükmü bunun bir istisnasını düzenlemekte idiyse de temel kural, anonim şirket ortaklığında pay sahibi sayısının beşten aşağı düşmeyeceği, aksinin fesih sebebi sayılacağı idi³⁰. 6102 s. TTK'nin m. 338 hükmü ile anonim şirketlerin kurulabilmesi açısından bu asgari sayı kuralı kaldırılmış, *pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı*” yeterli görülmüştür³¹.

Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011, s. 107 ve 127.

²⁷ Halil Arslanlı, “**Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği**”, İÜHFİM, Cilt 23, Sayı 3-4, 1958, ss. 248-290, s. 248; Emine Özdamar, **Anonim Şirkette Pay Devri**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 40; Nurcan Arslan, “**Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının Miras Yoluyla Kazanılması**”, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, 2021, ss. 61-93, s. 63;

²⁸ Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020, s. 115

²⁹ Gönen Eriş, **Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara, 1995, s. 64.

³⁰ Olcay Işık, “**Anonim Ortaklıkların Genel Yapısı Ve 6762 Sayılı Ticaret Kanunu İle 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununda Yer Alan Düzenlemeler Çerçevesinde Yönetim Kurulu Üyelerinin Kişisel Hakları**”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 19, Sayı 2, 2011, ss. 167-197, s. 170.

³¹ Buna karşın kurucu üyesinin birden fazla olduğu ve sonrasındaki süreçte bire düşmesi halinde ise bu durum YK'ya yedi gün içinde bildirilecektir. YK ise şirketin artık tek ortaklı olduğunu tescil ve ilan ettirir. Bkz. TTK m. 338/2.

Ortaklık sıfatının pay sahiplerine verdiği bazı hak ve yükümlülükler bulunmaktadır. Tüm hak ve yükümlülükleri detayları ile incelemek çalışmanın kapsam ve sınırlarını aşmakla birlikte tahdidi olarak ortaklık sıfatına sahip pay sahiplerinin hak ve borçlarını ele almak gerekmektedir. Bir kere ortaklık sıfatının pay sahiplerine verdiği en temel haklar arasında GK'ya katılmak yer almaktadır. Pay sahipleri GK'nın doğal üyesidir³². Pay sahibi, GK'ya katılabilir ve oy kullanabilir. Pay sahipleri, kâr payı alma hakkına sahiptir³³. Kâr payı müktesep haklardandır. Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkına sahiptir (TTK m. 507)³⁴. Ortakların bir diğer hakkı tasfiye payı hakkıdır³⁵. Şirketin tasfiye edilmesi durumunda belli şartlarda pay sahipleri tasfiye payı alma hakkına sahiptir³⁶.

Ortağın hakları arasında yeni pay (rüçhan) alma hakkı da yer almaktadır. Sermaye artırılması durumunda ortak yeni pay alır. Yeni çıkarılacak paylarda pay sahiplerinin katılım ilişkileri bundan etkilenecektir. Pay sahipleri de kendi katılımlarına uygun olarak bunlardan pay alır (TTK m. 461)³⁷. Ortağın bir diğer hakkı bilgi alma ve inceleme hakkıdır. GK toplantısından önce³⁸ veya GK toplantısı sırasında³⁹ olabilir. İnceleme hakkı, bilgi alma hakkının bir uzantısı olup şirkete dair ticari defter ve yazışmaları kapsamaktadır. GK'nin açık izni ya da YK kararı

³² Pulaşlı, 2025, s. 334-335;; Kırca, Şehirli Çelik, Manavgat, s. 6-8; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 944.

³³ Pulaşlı, 2025, s. 576-579.

³⁴ Bozkurt, s. 439.

³⁵ Pulaşlı, 2025, s. 580-582.

³⁶ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 924-930; Tuğrul Ansay, **Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara, 1982, s. 244.

³⁷ Buna karşın GK kararıyla rüçhan hakkı sınırlandırılabilir. Örneğin şirketin halka açık hale gelecek olması durumunda, halk tarafından şirketin artırılan sermayesinin satın alınabilmesi için mevcut ortakların bu payları iktisap etmemesi gerekmektedir. Bu nedenle halka arz, rüçhan hakkını sınırlandırmak için tipik bir haklı sebeptir. Bkz. Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 934-935; Bozkurt, s. 441.

³⁸ GK toplantısından onbeş gün önce finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, YK'nın yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları, YK'nın kâr dağıtım önerisinin, şirketin merkez ve şubelerindeki pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulacaktır. Bkz. Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 1010-1011; Bozkurt, s. 448.

³⁹ Burada ortak talepte bulunur, şirket yanıt verir. YK'dan şirket işleri, denetçilerden denetimle ilgili bilgi istenebilir. Bilgi verme yükümlülüğü bağlı şirketleri de kapsar. Şirket pay sahibinin talebini karşılamak yükümlülüğüne sahiptir. Bkz. Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 1012-1014; Bozkurt, s. 449-451.

gerekmektedir⁴⁰. Son olarak ortaklık sıfatından doğan hak, özel denetim isteme hakkıdır⁴¹. Bu hak temelde pay sahipliği hakkıdır fakat GK tarafından reddedilebilir. Bu durumda azınlık hakkına⁴² dönüşür. GK toplantısı sırasında bir pay sahibi dahi özel denetim isteyerek belirli konuların açıklığa kavuşturulmasını isteyebilir. Daha önce bu konuda bilgi alma ve inceleme hakkı kullanılmış olmalıdır. Dolayısıyla özel denetim hakkı ikincil bir haktır⁴³.

Ortaklık sıfatından doğan temel iki borç vardır; sermaye koyma ve taahhüt edilen sermayeyi ifa borcu ile sadakat borcu. Ortağın taahhüt ettiği sermayeyi koymakta temerrüde düşmesi durumunda, ihtara gerek olmaksızın temerrüt faizi ile birlikte ödemek mecburiyetinde kalır. YK, pay bedelini ödemekte mütemerrit olan pay sahibi ile ilgili olarak, Ticaret Sicil Gazetesi ile –ve eğer esas sözleşme ile ayrıca bir bildirim şartı getirilmiş ise o şekilde- ilan yoluyla ihtarda bulunulur. Nama yazılı pay senetlerinin sahipleri için bu davet ve ihtar ilan yerine iadeli taahhütlü mektup ile ve internet sitesi mesajı ile yapılır (TTK m. 483). Borcun ifa edilmemesi durumunda YK mütemerrit pay sahibini, iştirak taahhütlerinden ve yaptığı kısmî ödemelerden doğan haklardan yoksun bırakabilir, ilgili pay sahibinin paylarını satarak başkasını alabilir, kendisine verilmiş pay senedi varsa bunları iptal edebilir⁴⁴.

II. Anonim Şirketlerde Ortaklık Payı Kavramı ve Türleri

A. Ortaklık Payı Kavramı

Pay kavramı günlük dilde ve hukuki dilde farklıdır. Türk Dil Kurumu⁴⁵ açısından pay, “birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm, hisse” olarak tanımlanmaktadır. Oxford Learner’s English tarafından ise pay (share) “başka kimseler ile aynı zamanda bir şeye sahip olmak, onu kullanmak ve onu

⁴⁰ Bozkurt, s. 451.

⁴¹ Pulaşlı, 2025, s. 479-492; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 1016-1017.

⁴² Halka açık anonim şirketlerde azınlık, sermayenin %5’i’dir. Halka kapalı şirketlerde ise sermayenin %10’u veya payların itibari toplam değeri en az 1 milyon TL olan pay sahipleridir. Bkz. Bozkurt, s. 4457.

⁴³ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 1016.

⁴⁴ Bozkurt, s. 482.

⁴⁵ TDK, “Pay”, 2025, sozluk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 21.9.2025).

*tecrübe etmek, bir şeyin belirli bir kısmına, başkaları da başka kısımlarına sahip iken sahip olmak, bir şey iki ya da daha fazla kişi arasında bölmek, eşit şekilde bir şeye dâhil olmak ya da bir şeyden sorumlu olmak*⁴⁶” şeklinde tanımlanmaktadır. Anonim şirketlerde merkez kavram paydır⁴⁷.

Dolayısıyla pay, belirli bir malvarlığının birden fazla kişi arasında paylaşılması, birden fazla kişinin bu malvarlığının belirli bir kısmına sahip olmasını ifade etmektedir. Hukuki manada, pay, malvarlığı ile malikler arasında tesis edilen ilişkiyi ifade etmektedir⁴⁸. Anonim şirketler bakımından pay, ortağın sermaye olarak şirkete katılımını ifade etmektedir.

Şirketler hukuku bağlamında pay, şirket türlerine göre farklı bir anlam ifade etmekte ise de genel olarak, bir kimsenin bir şirkete ortak olmasından dolayı elde ettiği ve hak ve yükümlülüklerin bütünü olarak ifade edilebilir⁴⁹. Anonim şirketler açısından tercih edilen pay kavramı ile adi, kolektif, komandit ve limited şirketler bağlamındaki “pay” kavramı ya da “katılma payı” gibi farklı manalara gelmektedir. Temelde bu farklılık, itibari değer, oransallık, devir şartları, kâr ve zarara ortakların dâhil olması gibi hususlar bakımından kendisini göstermektedir⁵⁰.

Limited şirketler bakımından esas sermaye paylara bölünmüştür ve payın nama yazılı pay senedine bağlanması esası benimsenmiştir. Bu yapı anonim şirket ile ortaktır. Buna karşın limited şirketlerde pay; nama yazılı pay senedine bağlanması ispat aracı niteliğinde ya da nama yazılı senet şeklindedir⁵¹. Fakat anonim şirketlerde ortaklık ve pay arasında doğrudan bir ilişki mevcuttur. Devir noktasında bu doğrudan ilişki kendisini göstermektedir. Payın devrinde, pay senedi şayet bağlam hükümleri mevcut

⁴⁶ Oxford Learners English, Share, 2025, https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/share_1?q=share#google_vignette, (Erişim Tarihi: 21.9.2025).

⁴⁷ AYTEKİN ÇELİK, **Ticaret Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 272.

⁴⁸ ERTAN DEMİRKAPı, “**Limited Ortaklık Payının Devri**”, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2008, s. 5.

⁴⁹ DEMİRKAPı, s. 7-8.

⁵⁰ PULAŞLI, 2025, s. 525; TARİK TALHA DERMEZ, “**Anonim Ortaklıklarda Pay ve Pay Senetleri**”, Bayburt Üniversitesi Adalet Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, 2023, ss. 46-67, s. 49.

⁵¹ PULAŞLI, 2025, s. 525; DERMEZ, s. 49.

değil ise nama yazılı pay senetlerinin devri usulüne tâbidir ve başkaca bir kimsenin⁵² onayını gerektirmez. 6102 s. TTK’da kavram olarak “pay” tercih edilmiştir. Bu açıdan pay kavramı, kanunidir ve teknik bir kavramdır. Buna karşın hisse kavramı, kanuni değildir⁵³.

Pay senetleri hamiline ya da nama yazılı olarak çıkartılabilir (TTK m. 484/1). Bu noktada ifade edilmelidir ki pay ve pay senedi kavramları birbirinden farklıdır. Bazı durumlarda birbiri yerine kullanımı mümkün olsa da⁵⁴ pay senedi kavramı senede bağlanmış payları ifade etmektedir. Pay senedi, ticaret şirketlerde tescil ile doğan payı, paya ilişkin sahipliği gösteren bir belgedir⁵⁵. Buna karşın pay kavramı, senede bağlanmamış olan payları da kapsamaktadır⁵⁶. TTK’nın bazı maddelerinde, çıplak payların da tıpkı pay senetleri gibi nama veya hamiline yazılı olabileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla emre yazılı pay senedi düzenlenemez⁵⁷. Örneğin, m. 486/f. 2’de payların hamiline yazılı olması hâlinde, pay bedeli ödendikten sonra üç ay içinde senet bastırılıp dağıtılması öngörülmüştür. Benzer şekilde m. 490 ve devamı maddelerde “nama yazılı pay” ve “nama yazılı pay senedi” ayrımı yapılmıştır. Kanunun çeşitli hükümlerinde de (m. 491, 492, 495, 496, 497, 499, 501) “nama yazılı pay” ifadesi kullanılmıştır. Ancak m. 493’ün gerekçesinde, “pay senedi” yerine çoğunlukla “pay” kavramının tercih edildiği belirtilmiştir. Bunun nedeni, borsada işlem görmeyen anonim şirketlerde hem pay hem de pay senedinin bulunabilmesidir. Buna göre, hamiline yazılı paylarda senet bastırılması zorunlu iken, nama yazılı paylarda böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır⁵⁸; yalnızca azınlık istemde bulunursa yönetim kurulu pay senedi bastırmakla yükümlüdür. Ayrıca m. 491-494’te geçen “pay” ibaresinin aslında “pay senedi” olarak anlaşılması gerektiği kanun gerekçesinde özellikle vurgulanmıştır⁵⁹.

⁵² Limited şirketlerde ortakların onayı gerekir. Bkz. Dermez, s. 49.

⁵³ Sevi, s. 29.

⁵⁴ Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, Vedat Kitabevi, İstanbul, 2023, s. 616.

⁵⁵ Bozkurt, s. 465; Ergün, s. 780.

⁵⁶ Dermez, s. 49.

⁵⁷ Bozkurt, s. 466; Ergün, s. 781.

⁵⁸ Pulaşlı, 2025, s. 525-526; Ergün, s. 780.

⁵⁹ Şafak Narbay, “6102 Sayılı TTK’ya Göre Anonim Ortaklıkta Pay ve Pay Senetlerinin Devri”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 16, Sayı 13-14, 2012, s. 202.

Türk Ticaret Kanunu'nun 415, 417 ve 426. maddelerinde pay sahiplerinin genel kurula katılımı düzenlenirken “nama yazılı pay” ve “hamiline yazılı pay” ifadelerinin gerçekte “pay senedi sahipleri”ni kastettiği görülmektedir. Örneğin, TTK m. 415’te “nama yazılı pay” ibaresi aslında “nama yazılı pay senedi sahipleri” anlamında, TTK m. 417’de “hamiline yazılı pay” ibaresi ise “hamiline yazılı pay senedi sahipleri” anlamında kullanılmıştır. TTK m. 426’da ise senede bağlanmamış paylar, nama yazılı pay senetleri ve ilmühaberlerden doğan hakların kullanımı ayrıntılı olarak düzenlenmiş ve kavramlar doğru biçimde kullanılmıştır⁶⁰.

Bu düzenlemeler ışığında, kanun koyucunun çıplak payları da nama veya hamiline yazılı olarak ikiye ayırdığı, ancak bu ayrımı tüm maddelerde tutarlı biçimde yansıtmadığı anlaşılmaktadır⁶¹. Öğretide, payların en fazla “hamiline yazılı pay senetlerine bağlanacak pay” ve “nama yazılı pay senetlerine bağlanacak pay” şeklinde ayrılabilmesi savunulmaktadır⁶². Çıplak paylarda bu nitelendirme pratik bir anlam taşımamakta; devri ise kıymetli evrak hükümlerine göre değil, borçlar hukuku çerçevesinde, alacağın devri ve gerekirse borcun üstlenilmesi hükümleriyle gerçekleşmektedir⁶³.

Payın senede bağlanma zorunluluğu değişiklik arz eder. Hamiline yazılı senetler bakımından senede bağlılık zorunludur. Nama yazılı senetler bakımından azınlığın talep etmesi durumunda bu zorunluluk vardır. Bu iki durum ise istisnadır. Payın senede bağlanması istisnalar dışında zorunlu değildir. Anonim şirketler bakımından pay, serbestçe devredilebilir niteliktedir. İtibarî değeri mevcuttur ve bağımsız bir sermaye birimidir. Bu durum payın senede bağlanmış olup olmamasından bağımsızdır. Anonim

⁶⁰ Narbay, s. 205-206.

⁶¹ Ömer Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku Cilt I: Hukuki Mütalâalar, 1982 1991**, 2. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011, s. 523

⁶² Narbay, s. 202.

⁶³ Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, 16. Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2022, s. 269-270

şirketler bakımından payın serbestçe devredilebilir olması temel ilkeler arasında yer alır⁶⁴. Senede bağlanıp bağlanmamış olmak ise tedavül kuvveti ile ilgilidir⁶⁵.

Şirketler hukukunda payın tescili gereklidir. Tescil, payın tesisi bakımından kurucu bir nitelik taşımaktadır. TTK m. 486/1 hükmüne göre, anonim şirketin kurulmasında ya da sermaye artırımında, sermaye ile ilgili bilgiler ticaret siciline tescil edilmelidir. Bu tescil pay ile ilgili hakların doğumunu sağlamaktadır⁶⁶. Paylar, çıplak paylar istisna olmak üzere, bir senede bağlanmaktadır. Bu bağlanma, payın dolaşım kolaylığını sağlar⁶⁷. Hamiline yazılı olan pay senetlerinin bastırılması yönünde bir zorunluluk ve nama yazılı pay senetlerinin bastırılması imkânı TTK m. 486 ile düzenlenmiştir. Böylece, bilhassa aile şirketlerinde, payların bastırılmaması suretiyle şirket üyelerinin, üyeliklerini ispat etmekten mahrum bırakılmaları veya hisselerini devretme imkânlarının sınırlandırılması gibi uygulamalar engellenmek istenmiştir.

Pay ve sermaye ile ilgili olarak tescil kurucudur ve pay senedinin bu noktadaki rolü ispat ile ilgilidir. Dolayısıyla payın bir senede bağlanmış olması, ortağın hak ve yükümlülükleri üzerinde bir etki oluşturmaz. Pay senetleri bu açıdan kurucu değildir; açıklayıcı niteliktedir⁶⁸. Diğer yandan pay senedi, anonim şirketler bakımından kamu güvenini haiz kıymetli evraktır. Senet metninden, hakkın mevcudiyeti ve hakkı devretmeye ilişkin yetki anlaşılır. Buna karşın senedin içerdiği hakkın kapsamı ve varlığı ile ilgili olarak pay senedi kamu güvenini haiz değildir⁶⁹.

⁶⁴ Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler Hukuku I Umumi Hükümler**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1960, s. 149; Rauf Karasu, **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 125-126.

⁶⁵ Pulaşlı, 2025, s. 526; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 1097; Bahtiyar, s. 269; Ergün, s. 780-781.

⁶⁶ Pulaşlı, 2025, s. 526.

⁶⁷ Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2024, s. 334.

⁶⁸ Bozkurt, s. 465; Burak Saldıroğlu, **Anonim ve Limited Şirketlerde Pay Sahipliğinin İspatı**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 24; Ethem Tarikâhya, “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Hisse Senetlerinin Çeşitleri”, III. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası (13-18 Mayıs 1963), **Bildiriler-Tartışmalar**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1964, s. 239; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 1097.

⁶⁹ Abuzer Kendigelen, İsmail Kırca, **Kıymetli Evrak Hukuku (Genel Esasları-Kambiyo Senetleri)**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2022, s. 55; Bahtiyar, s. 268.

Anonim şirketlerde pay ve pay senedi kendi içinde farklı türlere ayrılmaktadır. Bu başlık altında, pay ve pay senedi türleri ayrı ayrı ele alınmıştır.

Yargıtay kararlarında pay, üç farklı şekilde ele alınmaktadır. Buna göre pay, esas sermayenin bir parçasını (1), pay sahipliği konumunu (2) ve bir kıymetli evrak niteliğindeki pay senetlerini (3) ifade etmesi anlamında kullanılmaktadır⁷⁰. Öğretide de benzer bir değerlendirme var ise de ek olarak, pay sahipliği konumunu işaret etmesi anlamında da kullanılmaktadır⁷¹.

Bir anlama göre pay, esas sermayenin bir parçası ve birimidir⁷². Kurulda ya da sermaye artırımlarında, ilgili esas sözleşme veyahut da sermaye artırımı kararının ticaret siciline tescili ile pay doğmaktadır. Payların itibari değeri, adedi, grubu, bunları üstlenen pay sahiplerinin kimler olduğu gibi bilgiler, sermaye artırımı kararında bildirilir⁷³. Pay sahipleri, sermaye koyma borçlarını esas sözleşme ile ya da iştirak taahhütnamesiyle üstlenebilir⁷⁴. Payın itibari değeri, piyasa değerinden farklı olup pay sahibinin şirkete koymayı taahhüt ettiği sermaye tutarıdır.⁷⁵

Payın bir diğer anlamı, pay sahipliğinden doğan hak ve yükümlülüklerin kaynağı olmasıdır. Anonim şirketlerde haklar doğrudan pay üzerinden tanımlanmaktadır. Tek bir paya sahip olmak bu haklardan yararlanmak için kâfidir. Bu haklardan yararlanabilmek için ölçü, payların sermayedeki oranıdır. Buna oransallık ilkesi denir⁷⁶. Pay sahipleri, oy hakkını, kâr payı, rüçhan hakkı, bedelsiz pay edinimi gibi

⁷⁰ Yargıtay HGK, K.T: 21.5.2025, E. 2023/802, K. 2025/335.

⁷¹ Pulaşlı, 2025, s. 532; Murat Dönmez, **Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s. 8

⁷² Pulaşlı, 2025, s. 531-532; Y. Can Göksoy, **Anonim Ortaklıkta Pay Rehni**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001, s. 34.

⁷³ Ali Murat Sevi, **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2018, s. 32-34.

⁷⁴ Mustafa İsmail Kaya ve Burçak Tatlı, “**Ticaret Şirketlerinde Sermaye Borcunun İfasi Talepli Davaların Dava Şartı Arabuluculuk Açısından Değerlendirilmesi**”, Hacettepe HFD, Özel Sayı, 2022, ss. 36-76, s. 47.

⁷⁵ Göksoy, s. 34.

⁷⁶ Pulaşlı, 2025, s. 533; Damla Kesin Şerbetçioğlu ve Gökçe Kurtulan Güner, “**Proje Finansmanı Bağlamında Yapılan Pay Rehin Sözleşmelerinde Yer Alan Müdahale (Step-In) Kızları Üzerine Düşünceler**” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt 36, Sayı, 2, 2020, s. 230.; Mustafa Çeker, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku, Ticari İşletme Hukuku, Şirketler Hukuku, Kıymetli Evrak Hukuku**, Karahan Kitabevi, Adana, 2014, s 369; Göksoy, s. 37-39

hakları payları oranında kullanır. Bunun istisnası ise vazgeçilmez haklar ve imtiyazlı paydır⁷⁷. Payın bir diğer anlamı, onun anonim ortaklıkla, pay sahipliğini ve sermayeye katılımı gösteren bir kıymetli evrak olmasıdır⁷⁸. Pay senetleri, payın devrini kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda işlemleri de alenileştirmektedir⁷⁹.

Son olarak payın anlamı, pay sahipliği konumunun kaynağı olmasıdır. Haklar ve borçlar bu paya bağlıdır. Pay sahibinin kişiliği önem taşımaz. Örneğin, payın devri ile birlikte, sermaye koyma borcu da devrolunur ve yeni pay sahibi, eğer sermaye konulmamış ise bu yükü üstlenir. Dolayısıyla pay sabittir, pay sahipleri değişkendir⁸⁰.

B. Ortaklık Payı Türleri

Anonim şirketlerde pay türleri ve pay senedi türleri birbirinden farklıdır. Bu başlık altında pay türleri ve pay senedi türleri ele alınmıştır.

1. Pay Türleri

Pay türleri, nakit-ayın karşılığı paylar, oy hakkı olan ve olmayan paylar, itibari değeri olan veya primli (agiolu) paylar, imtiyazlı veya adi paylar, bedelli ve bedelsiz paylar ile çıplak paylar olarak ele alınabilir.

a. Sermayenin Türüne Göre Pay Türleri

Nakit pay, anonim şirket sermayesine ödeneceği taahhüt edilenin nakit karşılığı olmasıdır (TTK m. 344). Nakdi sermaye, sermaye kapsamının içeriğini paranın oluşturduğu sermayedir. Nakdi sermaye Türk lirası olabileceği gibi döviz de olabilir. Para dışında kalan tüm ekonomik değerler, nakdi sermayenin kapsamı dışındadır⁸¹.

⁷⁷ Pulaşlı, 2025, s. 533; Kesin Şerbetçioğlu ve Kurtulan Güner, s. 230.; Çeker, s 369; Göksoy, s. 37-39.

⁷⁸ Pulaşlı, 2025, s. 533.

⁷⁹ Mehmet Bahtiyar, “Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı Tanıyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri,” Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 21. Cilt, 2001, s. 96

⁸⁰ Pulaşlı, 2025, s. 532; Murat Dönmez, **Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s. 8

⁸¹ Pulaşlı, 2025, s. 534; Aydın Çelik, **Anonim Şirketlerde Malvarlığı**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2021, s. 93; Turgut Erem, **Ticaret Hukuku Prensipleri Cilt II**, İstanbul, 1972, s. 54; Celal Göle, **Anonim Ortaklıklarda Nakdi Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfada Temerrüt**, Banka ve Ticaret

Nakitten başka sermaye olarak ayın konulması da mümkündür. Ayın bir eşyayı ifade etmektedir. Aynı hak ise eşya üzerine kurulan ve eşya üzerinde doğrudan hâkimiyet sağlayarak herkese karşı ileri sürülebilen bir haktır⁸². Anonim şirketlerde ayın karşılığı pay, emek ve ticari itibar hariç olmak üzere sermayeye konulan taşınır ve taşınmaz malları, iktisadi değer içeren hakları, kıymetli evrak, ticari işletme ve şirket payları gibi mal ve hakları kapsamaktadır⁸³. Bu açıdan, nakit dışında kalan tüm taşınır ve taşınmaz eşyaya dair sermaye taahhütleri ayın karşılığı pay olarak değerlendirilmelidir⁸⁴. Diğer yandan ayın ya da aynı hakkın sermaye olarak konulması durumunda, ortaklığa kuruluş ya da sermaye artırımını aşamalarında konulacak bu ayın ya da aynı hak için mahkemeden değer tespitinin talep edilmesi gerekmektedir (TTK m. 343)⁸⁵.

Ayın ya da aynı hakkın kuruluş ya da sermaye artırımında sermaye olarak konulması taahhüt edildikten sonra şirket tüzel kişilik kazandığı andan itibaren bunlar üzerinde malik olarak tasarrufta bulunabilmektedir. Fakat nakit sermaye taahhüdünde, taahhütte bulunan taahhüt anında bedellerin tamamını ödemek zorunda değildir⁸⁶. Taahhüt edilen nakit sermayenin %25'inin kuruluşta ödenmesi yeterlidir. Ancak kalan kısmın ise 24 ay içerisinde ödenmesi gerekmektedir.

b. Oy Hakkına Göre Pay Türleri

Anonim şirketlerde paylar oy hakkına sahip olan ve olmayan paylar olarak ikiye ayrılabilir. Oydan yoksun olan paylar sahibine oy hakkı vermez. Bu durum, TTK m. 434'ün bir istisnasıdır. Oy hakkından yoksun paylar, ayrı bir pay kategorisidir. Payın oluşumu bu şekildedir. Buna karşın oydan yoksun paylar dahi sözleşme

Hukuku Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1976, s. 19; Güzin Üçışık, Aydın Çelik, **Anonim Ortaklıklar Hukuku**, Adalet Yayınevi, 2022, s. 50.

⁸² Pulaşlı, 2025, s. 534; Üçışık ve Çelik, s. 50.

⁸³ Üçışık ve Çelik, s. 50.

⁸⁴ Arslanlı, 1960, s. 35; Poroy, Tekinalp Çamoğlu, s. 128; Erdoğan Nomer, “**Pay Sahibinin Borcu**”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İÜHF Yayınları, İstanbul, Sayı 198, 1997, s. 128.

⁸⁵ Çelik, s. 173; Üçışık ve Çelik, s. 51.

⁸⁶ Çelik, s. 94, 159.

değişikliği, sermaye artırımını gibi durumlarda, bazı şartlarda oy kullanma hakkına sahiptir (TTK m. 454, 456)⁸⁷.

Kural olarak her pay eşit oy hakkına sahiptir. Primli payın mevcudiyeti bu payların diğer paylardan daha değerli olduğu sonucunu bizatihi oluşturmaz. Buna karşın primli paylar, bir grup olarak, hangi itibari değerden ihraç edilmişler ise sahibine bu değer üzerinden oy hakkı kazandırabilir⁸⁸. Oyda imtiyaz, TTK md. 479/1 hükmüne göre, eşit itibari değerdeki paylara farklı oy hakkı verilerek tanınabilmektedir⁸⁹.

c. Payın İtibari Ya Da Primli Olmasına Göre Pay Türleri

Bir payın itibari olması, sermayenin belirli bir kısmını ifade etmesi ile ilgilidir. Bu değer, asgari bir kuruluş ya da onun katları şeklinde olmalıdır⁹⁰ (TTK m. 476). Bir kuruluş altında (itibarsız) pay batıldır. Buna karşın, Sermaye Piyasası Kurulu, halka açık şirketin bir kuruluş altında pay ihraç etmesine izin verebilir (SerP. Kanunu m. 12/2)⁹¹. Benzer şekilde, kayıtlı sermaye sistemini benimseyen halka açık şirketler bakımından esas sözleşme ile bu konuda yetkilendirilmiş olan YK, itibari değer altındaki bedelle pay çıkarabilir (SerP. Kanunu, m. 18/5). Payların itibari değeri, kural olarak, birbirine eşittir. Buna karşın esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile bu paylar arasındaki itibari değer farklılaştırılabilir⁹².

Türk Ticaret Kanunu m. 347 ile primli (agiolu) paylar düzenlenmiştir. Buna göre, anonim şirketlerin primli payları, şirketin kuruluşu veya sermaye artırımını

⁸⁷ Sami Karahan, “Oydan Yoksun İmtiyazlı Paylar”, BATİDER, Cilt 18, Sayı 1-4, 1995-1996, s. 39; Ömer Teoman, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 1983, s. 16; Pulaşlı, 2025, s. 534-537.

⁸⁸ Abuzer Kendigelen, **Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz**, Beta Yayınevi, İstanbul, 1999, s. 277; İfade edilmelidir ki primli payın satış değeri, itibari paydan yüksek olacaktır. İşte bu aradaki fark yedek akçeye eklenmelidir (TTK m. 519). Bkz. Üçışık ve Çelik, s. 56; Altaş, s. 434-436; Pulaşlı, 2025, s. 534-537.

⁸⁹ Altaş, s. 434-436.

⁹⁰ Pulaşlı, 2025, s. 537; Soner Altaş, **Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 427; Ergün, s. 694.

⁹¹ Ergün, s. 694.

⁹² Arslanlı, s. 146; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, **Ortaklık Hukuku Cilt I**, s. 758, 777, 560; Ansay, s. 35; Pulaşlı, s. 537-538; Ergün, s. 694.

sırasında, payların itibari değerinin üzerinde bir bedelle çıkarılması anlamına gelir. TTK m. 347'ye göre bunun için ya esas sözleşmede bu yönde bir hüküm olmalı ya da GK kararı bulunmalıdır⁹³. Bu durumda payı satın alan kişiler, payın nominal değerinden daha fazla ödeme yapar ve aradaki fark “emisyon primi” olarak şirketin öz kaynakları içerisinde özel bir fonda tutulur. Primli pay uygulaması, şirketin piyasa değerinin itibari değerinden yüksek olduğunu yansıtırken, şirketin mali yapısını güçlendirir ve mevcut pay sahiplerinin menfaatlerini korur. Ayrıca elde edilen prim tutarları kâr olarak dağıtılamaz ancak zararların kapatılmasında veya yeni sermaye artırımlarında kullanılabilir.

d. İmtiyazlı Pay-Adi Pay

Anonim şirketlerin paylarının bir kısmı imtiyazlı pay olabilir. Anonim şirkette pay sahibi, sermayeye katılımı nispetinde haklardan faydalanması nispi eşitlik ilkesini ifade etmektedir. Buna karşın esas sözleşme ile ya da esas sözleşme değiştirilerek bu ilkedden ayrılmak mümkündür⁹⁴. Bazı paylara imtiyaz tanınabilir. İmtiyazlı olarak kabul edilecek paylar esas sözleşme ya da esas sözleşme değiştirilerek⁹⁵ ihraç edilebilir ya da mevcut paylar imtiyazlı hale gelebilir⁹⁶. Burada imtiyaz, kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak ya da kanunda öngörülme yeni bir pay sahipliği hakkı olarak tanımlanabilir⁹⁷ (TTK m. 478). Buna göre adi payın sağladığı haklar çoğunluk kararına tâbidir. İmtiyazlı paylar ise özel bir koruma rejimine tâbidir. Çoğunluk kararının yanı sıra imtiyazlı pay sahiplerinin de onayı aranır (TTK m. 454)⁹⁸.

⁹³ Pulaşlı, 2025, s. 537-538; Üçışık ve Çelik, s. 55.

⁹⁴ Pulaşlı, 2025, s. 541-542; Ergün, s. 707-710.

⁹⁵ Bu yönde karar alabilmek için şirket sermayesinin en az %75'ini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oyları gerekir. Buna karşın sermayesinin yarısından fazlası tek başına ya da birlikte, devlet, il özel idaresi, belediye ve diğer kamu tüzel kişileri, sendikalar, dernekler, vakıflar, kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarına ait olan AŞ'ler bakımından sadece bu sayılanlara ait paylara imtiyaz tanınabilir. Bkz. Pulaşlı, 2025, s. 542; Altaş, s. 431-432.

⁹⁶ Altaş, s. 429.

⁹⁷ Altaş, s. 429; Ergün, s. 710-734.

⁹⁸ Üçışık ve Çelik, s. 56.

e. Bedelli-Bedelsiz Pay

Sermaye artırımında, karşılık olarak bir bedelin ödenmesi durumuna göre paylar bedelli ya da bedelsiz paylar olarak tasnif edilebilir. Bedelli pay, dış kaynaklardan sermaye artırımını sonrası ortaya çıkan ve edinmek isteyen pay sahibi ya da üçüncü kişi tarafından karşılığı ödenen paydır. Bedelsiz pay ise, şirket sermaye artırımının iç kaynaklardan karşılanmasını ifade eder⁹⁹.

2. Pay Senedi Türleri

Anonim şirketler bakımından pay senetleri iki türdür. Bunlar TTK m. 484 ile düzenlenmiştir. İlgili hükme göre pay senetleri hamiline ya da nama yazılı olarak çıkarılmaktadır (TTK m. 484/1). Bunlardan ilkinde hamiline yazılı pay senedi (HYPS) ikincisine ise nama yazılı pay senedi (NYPS) adı verilir. Payların bedelleri tamamen ödenmemiş ise bu paylar için hamiline senet çıkarılamaz¹⁰⁰. Buna rağmen çıkarılan senetler geçersizdir fakat iyi niyetli kimselerin tazminat hakları saklıdır (TTK m. 484/2)¹⁰¹. Esas sözleşmede aksi yazılmadığı sürece pay senedi nama yazılı olarak çıkarılır¹⁰². Pay senetleri emre yazılı olarak çıkarılamazlar. Esas sözleşmede değişikliğe gidilerek pay senedinin türü değiştirilebilir. Buna karşın nama yazılı pay senetlerinin hamiline yazılı pay senetlerine dönüştürülebilmesi için bedellerinin ödenmesi gerekmektedir (TTK m. 485)¹⁰³.

a. Nama Yazılı Pay Senetleri

Nama yazılı pay senetleri, senet üzerinde, şirket ve paya ilişkin bilgiler ile birlikte hak sahibi kişilere dair bilgilerin de yer aldığı pay senetleridir (TTK m. 487, 654)¹⁰⁴. Nama yazılı pay senetleri, ortaklığa arzu edilmeyen kişilerin dâhil olmasını engeller. Bu açıdan banka ve sigortacılık ile ilgili anonim şirketlerinde ve kapalı tipteki

⁹⁹ Bahtiyar, Ortaklıklar, s. 271; Arslanlı, AŞ I, s. 187; Hüseyin Ülgen, “Anonim Ortaklıklarda Yeniden Değerleme Fonunun Sermayeye Eklenmesi Yolu ile Sermaye Artırımında Bedelsiz Paylar Kimlere Tahsis Olunmak Gerekir?”, İktisat ve Maliyet Dergisi, Cilt 31, Sayı 9, 1984, s. 362 vd.

¹⁰⁰ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 119.

¹⁰¹ Altaş, s. 467.

¹⁰² Üçışık ve Çelik, s. 63.

¹⁰³ Üçışık ve Çelik, s. 63.

¹⁰⁴ Ergün, s. 696; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 121-122.

aile şirketlerinde NYPS tercih edilmektedir¹⁰⁵. NYPS'ler temelde emre yazılı senetlerdir. Nama yazılı pay senetlerinin çıkarılması için bir zaman öngörülmemiştir. Azlığın talebi üzerine çıkarılabilmektedir¹⁰⁶. Hukuki işlemlerde devir, ciro edilmiş senedin devralana teslimi ile gerçekleşir. Buna karşın devirden önce beyaz ciro yapılmış ise ayrı bir temlikname ve pay senetlerinin teslimiyle yapılabilir. Nama yazılı pay senetlerinin devri tam ciro ve beyaz ciro ile olabilir¹⁰⁷.

Nama yazılı pay senetleri, anonim şirket tarafından pay defterine kaydedilmelidir (TTK m. 487/2). Bu açıdan NYPS'den ayrılmaktadır. Ortaklık bakımından pay sahibinin kimler olduğunun tespit edilmesi bu deftere kayıt ile tespit edilir. Pay defterinde NYPS üzerinden kim ortak olarak kaydedilmiş ise o kişi paya bağlı hakların ve oy hakkının sahibi olarak değerlendirilir¹⁰⁸.

Anonim şirketler bakımından kural NYPS'dir¹⁰⁹. Aksi için esas sözleşmede hüküm bulunması gerekmektedir. NYPS aynı zamanda kuruluş aşamasında ve sermaye artırımı aşamasında sermaye koymayı taahhüt eden fakat bedeli tamamen yatırmayan ortakların kimler olduğunun bilinmesi açısından da gereklidir. Buradan hareketle kurucu pay senetleri de NYPS olacaktır (TTK m. 348). TTK m. 940 hükmünde Türk gemisini işleten anonim şirketlerin pay senetlerinin NYPS olacağı düzenlenmiştir. Devri sınırlandırılmış paylar ile ilgili senetler de NYPS olmalıdır. Devri sınırlandırmaya dair bağlam hükmünün uygulanabilmesi için gerekli görülmektedir¹¹⁰.

b. Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri

Bağlı nama yazılı pay senetleri, esas sözleşme ile NYPS devrinin sınırlandırılması ile birlikte ortaya çıkar. Sınırlandırılmış olan NYPS, bağlı NYPS

¹⁰⁵ Bozkurt, s. 468; Ömer Teoman, Bağlı Nama Yazılı Pay Senedi, **Tüm Makalelerim I-II**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2012, s. 55 vd.

¹⁰⁶ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 120.

¹⁰⁷ Yargıtay ise sadece tam ciro ile mümkün olduğu görüşündedir. Bkz. Pulaşlı, 2025, s. 526.

¹⁰⁸ Narbay, Pay Defteri, s. 199.

¹⁰⁹ Bozkurt, s. 468.

¹¹⁰ Üçışık ve Çelik, s. 64.

olarak ifade edilir ve sınırlandırılma hükümleri “bağlam” olarak adlandırılır. Bağlı NYPS’ler kanunen emre yazılı kıymetli evraktır. Sadece anonim şirket hukuku bakımından sonuç doğurur. Buna karşın senedin kıymetli evrak hukuku açısından niteliğini etkilemez. Bağlamın varlığı hâlinde, ciro edilen senedin zilyetliğinin devralana geçirilmesi ile senedin mülkiyeti ve buna bağlı olarak pay defterine kaydının yapılmasını talep hakkı da devralana geçmektedir¹¹¹.

c. Hamiline Yazılı Pay Senetleri

Türk Ticaret Kanunu m. 658/1 hükmüne göre HYPS, senedin metin ya da şeklinden, ilgili senedin hamili kim ise anonim şirketi olarak o kişinin kabul edildiği pay senedir. Buna göre, senedin metninden ya da şeklinden, ilgili senedin hamili kim ise hak sahibi sayılacak kişinin de o olacağı anlaşılan kıymetli evrak hamiline yazılı senettir (TTK m. 659)¹¹². HYPS, bedeli ödendikten sonra çıkarılabilir. Bunun için kuruluşta ya da sermaye artırımında HYPS çıkarılacağı kararlaştırılmalı, bedel ödendikten sonraki üç ay içinde bastırılmalı ve bedel ödeyen kişiye teslim edilmelidir. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu’na göre, HYPS’yi elinde bulunduranın anonim şirkete karşı sadece hakları bulunmaktadır fakat borçları yoktur. HYPS’nin devri ise zilyetliğin devri ile mümkündür¹¹³.

d. Çıplak Pay

Temel olarak çıplak pay, senede bağlanmamış payı ifade etmektedir. Çıplak pay kavramı TTK’da yer almamaktadır. Buna karşın yargı¹¹⁴ kararlarında ve öğretide¹¹⁵ bu yönde bir tanımlama kabul edilmektedir. Buna göre, hamiline düzenlenmiş paylar bir kenara, payın bir senede bağlanması için bir mecburiyet bulunmamaktadır. Nama yazılı pay senetleri, TTK m. 486/III hükmüne göre azlığın

¹¹¹ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 145; Ergün, s. 695.

¹¹² Bozkurt, s. 467.

¹¹³ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 124-125.

¹¹⁴ Yargıtay HGK. K.T. 21.5.2025, E. 2023/802, K. 2025/335; Yargıtay 12. HD, K.T. 10.10.2024, E. 2024/4543, K. 2024/8419, Yargıtay 12. HD, K.T. 25.4.2024, E. 2024/2384, K. 2024/3894; Yargıtay 12. HD, K.T. 28.2.2024, E. 2023/5033, K. 2024/1916; Yargıtay 12. HD, K.T. 18.1.2024, E. 2023/2683, K. 2024/512.

¹¹⁵ Kendigelen, 2004, s. 381-382; Bozkurt, s. 469-470; Ergün, s. 695.

talebi ile senede bağlanabilir. Bu tür paylar çıplak pay olarak değerlendirilmektedir. Çıplak paylar, pay defterine yazılır.

Çıplak paylar, bilhassa payın devri bakımından sorun teşkil etmektedir. Yargıtay'a göre, anonim şirket bir pay senedi ihraç etmemiş olsa ve ilmühaber dahi çıkarmamış olsa dahi, bu durum pay devrine engel değildir¹¹⁶. Anonim ortaklık, bu türden çıplak paylarını serbestçe devredebilir¹¹⁷. Dolayısıyla, çıplak paylar da tıpkı senede bağlanmış olan diğer paylar gibi her türlü işleme konu edilebilmektedir¹¹⁸. Bu kapsamda, devredilebilir, rehnedilebilir, üzerinde intifa hakkı tanınabilir ve haczedilebilir¹¹⁹.

Çıplak pay, hamiline ya da nama yazılı bir intifa sözleşmesi yapma kaydıyla intifa hakkının konusunu oluşturabilir. Diğer yandan bu payların haczi de mümkündür. İİK m. 94 ile çıplak payın haczedilebileceğine dair açık bir düzenleme bulunmaktadır. Bu husus aşağıda detayları ile inceleneceğinden burada detaya girilmemiştir.

Yargıtay'a göre, çıplak pay üzerinde hapis hakkı kullanılabilir¹²⁰. Öğretide¹²¹ bazı görüşlere göre, çıplak paylar hem nama yazılı hem de hamiline yazılı olarak düzenlenebilir. Başka bir ifadeyle, pay senedine bağlanmış olsun ya da olmasın, payların türü ister nama ister hamiline şeklinde olabilir. Diğer yandan esas sözleşmeye konulacak hüküm ile nama yazılı çıplak payların da devri sınırlandırılabilir¹²². Bu durumda bağlı çıplak nama yazılı pay senedi olacağı söylenebilir. TTK'nın 339. maddesinin ikinci fıkrasının dördüncü bendinde "Pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacağı; belirli paylara tanınan imtiyazlar; devir sınırlamaları" ifadesi yer

¹¹⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'ne göre ortaklık pay senedi çıkarmamış olsa bile çıplak payların da devredilebilir. Pay devrinin yazılı olarak yapılması ve şirkette ortak olan diğer yönetim kurulu üyesine yazılı devir yapılması nedeni ile pay devrinin şirket pay defterine işlenip işlenmediği hususunun bir önemi kalmamaktadır. Yargıtay 11. HD, K.T. 12.5.2015, E. 2014/10209, K. 2015/6772.

¹¹⁷ Bozkurt, s. 469-470; Hayri Domaniç, **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, İstanbul 1988, s.1325

¹¹⁸ Bahtiyar, s. 313; Bozkurt, s. 469-470.

¹¹⁹ Yargıtay 12. HD, K.T. 10.10.2024, E. 2024/4543, K. 2024/8419, Yargıtay 12. HD, K.T. 25.4.2024, E. 2024/2384, K. 2024/3894; Yargıtay 12. HD, K.T. 28.2.2024, E. 2023/5033, K. 2024/1916; Yargıtay 12. HD, K.T. 18.1.2024, E. 2023/2683, K. 2024/512.

¹²⁰ Yargıtay 11. HD, K.T. 7.3.1996, E. 1996/6475, K. 1996/1468.

¹²¹ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku I**, s. 768.

¹²² Hasan Pulaşlı, **Bağlı Nama Yazılı Hisse Senetleri**, Ankara 1992, s. 122-123; Arslanlı, 1958, s. 282.

almasına rağmen, pay senetlerinin hangi türde düzenleneceğinin esas sözleşmede belirtilmiş olması gerekir. TTK'ya göre payların türü, ya pay sahibi tarafından esas sözleşmede taahhüt edilir ya da iştirak taahhütnamesiyle belirlenir. Dolayısıyla 339. maddedeki düzenleme, esas sözleşmede payın cinsine ilişkin yapılan taahhüdün senede bağlanmış hâlini ifade eder.

Nama veya hamiline yazılı çıplak paylarda farklı durumlarda başka kurallar uygulanır. Örneğin, payların ilmühaber (senet) olarak çıkarılması durumunda, paylar cinsine göre belirlenir. Bağlam kuralları hamiline yazılı paylar için uygulanamaz; hamiline yazılı payların serbestçe devredilmesi esas olduğundan, herhangi bir sınırlama öngörülemez. Bu nedenle, bağlam yalnızca nama yazılı paylar için esas sözleşmede konulabilir. Kanunen öngörülen bağlam kuralına göre, hamiline yazılı pay senetleri, bedeli tamamen ödenmeden çıkarılamaz¹²³. Nama yazılı paylarda ise, bedel ödenmiş olsun veya olmasın, pay senedi düzenlenebilir¹²⁴.

Türk Ticaret Kanunu m. 499'a göre senede bağlanmamış tüm paylar pay defterine kaydedilir. Bu nedenle, çıplak hamiline yazılı paylar da nama yazılı paylar gibi işlem görür; çünkü serbestçe devredilebilecek bir hamiline pay senedi mevcut değildir. Sonuç olarak hem nama hem de hamiline yazılı çıplak paylar, alacağın temlikî hükümlerine uygun olarak yazılı şekilde devredilebilir.

e. İlmühaber

Anonim şirketlerde henüz pay senetleri çıkmadan önce, pay senedinin yerini tutması için çıkarılan geçici senetlere ilmühaber adı verilir. İlmühaber kıymetli evrak niteliğini haizdir¹²⁵. İlmühaber, anonim şirketlerde çıkarılan tüm pay türleri için hazırlanabilir. Buna karşın her hâlükârda nama yazılı pay senetlerine dair hükümler tatbik olunur (TTK m. 486/II). Buna karşın pay senetleri bastırıldıktan sonra, pay

¹²³ Dermez, s. 51-52.

¹²⁴ Dermez, s. 51-52.

¹²⁵ Arslanlı, 1960, s. 170-171; Bahtiyar, s. 327; Sevi, s. 341.

senetleri ilmühaberlerin yerini alır. Anonim şirket tescil edilmeden önce ilmühaber çıkarılamaz¹²⁶.

3. Ortaklık Pay Devri ve Devre İlişkin Sınırlamalar

Anonim şirketlerde pay devri, şirketin sermaye esaslı yapısının korunması ve ortaklık yapısının istikrarı açısından önemli bir kavramdır. Pay devri, pay sahibinin sahip olduğu ortaklık sıfatını ve bu sıfattan doğan hak ve yükümlülükleri üçüncü kişiye geçirmesi anlamına gelir. Bu yönüyle pay devri hem ortaklar arası ilişkileri hem de şirketin yönetim yapısını doğrudan etkiler¹²⁷. Payların senede bağlanması ile birlikte devir işlemi de kıymetli evrak niteliğindeki pay senetleri üzerinden yürümektedir. Bu noktada kıymetli evrak hukukunun iyi niyetli üçüncü kişileri koruyucu hükümleri uygun olduğu ölçüde anonim şirketlerde pay devrine uygulanır¹²⁸.

Türk Ticaret Kanunu (TTK), anonim şirketlerde pay devrini temel bir prensip olarak serbest bırakmıştır. Bu durum, sermaye şirketlerinin şahıs unsurundan ziyade sermaye unsurunun ön planda olmasının doğal bir sonucudur. Ancak bu serbesti, pay türüne ve şirketin kapalı ya da halka açık olmasına göre bazı sınırlamalara tabidir¹²⁹.

a. Pay Türlerine Göre Devir Usulleri

Pay devri, pay senedinin HYPS ya da NYPS olmasına göre değişiklik göstermektedir.

Hamiline yazılı pay senetleri, hamiline yazılı kıymetli evrakın özel bir türüdür. Normalde hamiline yazılı pay senetleri kolay devredilse de 7262 s. Kanun¹³⁰ ile bundan vazgeçilmiştir. İlgili kanun terörün finansmanının engellenmesi çerçevesinde hazırlanmıştır. Buna göre, HYPS'lerin hüküm ifade edebilmesi için bu devrin Merkezi Kayıt Kuruluşu'na payı devralan tarafından bildirimde bulunulması ile geçerli

¹²⁶ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, C. II, s. 165; Arslanlı, 1960, s. 171.

¹²⁷ Poroy, Tekinalp & Çamoğlu, a.g.e., s.170.

¹²⁸ Bozkurt, s. 474.

¹²⁹ Tekinalp, a.g.e., s.305.

¹³⁰ Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun, 31.12.2020 tarih 31351 sayılı Resmi Gazete.

olacaktır. Aksi hâlde devralan HYPS'den kaynaklanan haklarını bildirim kadar kullanamaz (TTK m. 489). Burada, bildirim tarihi esas alınmaktadır. Merkezi Kayıt Kuruluşu, kanun ile yetkili kılınmış merciler ile kayıtlarını paylaşabilmektedir¹³¹.

Hamiline yazılı paylar, pay sahibinin ismini içermediğinden mülkiyet hakkı zilyetliğin devri ile geçer. Bu tür payların devri kural olarak tamamen serbesttir. Ancak, payların borsada işlem görmesi durumunda, kaydileştirme sistemi kapsamında Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) nezdindeki kayıtlar esas alınır ve fiziki teslimin yerini elektronik kayıt devri alır¹³².

Nama yazılı pay senetlerinin devri kural olarak ciro ile gerçekleşmektedir. TTK m. 490 hükmüne göre, esas sözleşmede aksine bir hüküm bulunmamakta ise, nama yazılı pay senetleri bir sınırlandırmaya tâbi olmaksızın devredilmektedir. Hukuki işlemlerde ise devir, ciro edilmiş senedin devralana devri ile geçerlilik kazanmaktadır. Buna göre, senedin arkada yüzüne, “*A'ya paydan dolan tüm hak ve yükümlülüklerimi devrediyorum. İmza devreden pay sahibi*” şeklinde bir ciro yeterli olacaktır¹³³. Buna karşın cironun ve zilyetlik devrinin geçerli olabilmesi için bu devrin şirketin pay defterine işlenmesi gerekmektedir. Aksi durumda devralanın ortaklık sıfatı şirkete karşı geçerli olmayacaktır¹³⁴. Pulaşlı¹³⁵, Bozkurt¹³⁶, Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu¹³⁷, NYPS devrinin tam ciro ya da beyaz ciro şeklinde yapılabileceğini ileri sürmektedir. Yazarlara göre beyaz ciro ve tam ciro arasında bir fark yoktur. Fakat Yargıtay beyaz

¹³¹ Bozkurt, s. 475; Altaş, s. 480-481.

¹³² Altaş, s. 480-481.

¹³³ Pulaşlı, 2025, s. 526; Altaş, s. 480-481; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 133.

¹³⁴ Ancak Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, incelediği bir davada, , 6762 sayılı TTK'nın 416 ve 417. maddelerine atıf yaparak nama yazılı payların devrinin ciro ve teslim ile, şirkete karşı ise pay defterine kayıtlarla hüküm ifade edeceğini vurgulamıştır. Somut olayda davacıların hisse devrine ilişkin sözleşmeler yaptığı kabul edilse bile, bu devirlerin şirket pay defterine işlenmediği ve şirkete bildirilmediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla davacıların ortak sıfatı şirkete karşı geçerli hale gelmemiştir. Bu durumda davacıların genel kurula çağrılmamış olmaları usulsüz sayılamaz. Sonuç olarak Yargıtay, mahkemenin hatalı değerlendirme ile davayı kabul ettiğini belirterek, kararın asıl ve birleşen davada davalı şirket yararına BOZULMASINA hükmetmiştir. Bkz. Yargıtay 11. HD, K.T: 29.11.2021, E. 2020/6024, K. 2021/6654.

¹³⁵ Pulaşlı, 2025, s. 526.

¹³⁶ Bozkurt, s. 476.

¹³⁷ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 134.

ciroyu kabul etmemektedir¹³⁸. Diğer yandan NYPS, alacağın temliki amacıyla, ayrı bir senet yoluyla da yapılabilir¹³⁹.

b. Nama Yazılı Paylarda Devre İlişkin Sınırlamalar

Nama yazılı pay senetlerinin devrine ilişkin kanundan ya da esas sözleşmeden kaynaklanan sınırlamalar bulunabilir. Yukarıda görüldüğü üzere, bu sınırlamalara bağlam adı verilmektedir.

Kanuni bir şart olmaksızın taraflar arasındaki birbirine uygun irade beyanı ile gerçekleşen iradi devirler bakımından şirket bu devri onaylamalıdır. Bu onay geçerlilik için şarttır. Onay verilinceye kadar payın mülkiyeti ve paya bağlı tüm haklar devralana geçmez (TTK m. 494/1). Bu durum, yasa koyucunun “haklarda birlik” ya da “hakların bütünlüğü” ilkesini benimsediğini göstermektedir¹⁴⁰. Buna karşın, kanun koyucunun öngördüğü, miras, miras paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi ya da cebri icra yolu gibi kanuni sebepler ile gerçekleşen devirlerde durum farklıdır. Burada devir, malvarlığı ile ilgili haklar bakımından, derhâl hüküm ve sonuç doğurur. Fakat oy hakkı ve diğer katılım hakları bakımından şirketin onayı aranmaya devam eder¹⁴¹.

Türk Ticaret Kanunu m. 491, NYPS devrinde, kanuni sınırlamayı öngörmektedir. Yukarıda, NYPS'nin bedel henüz ödenmeden de oluşabileceği izah edilmişti. TTK m. 491/1 hükmü ile de bedeli henüz tam olarak ödenmemiş nama yazılı payların devri için şirket onayının gerekli olduğu belirtilmiştir. Buna karşın miras, miras paylaşımı ya da eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veyahut da cebri icra yoluyla gerçekleşen bedeli henüz tam olarak ödenmemiş nama yazılı payların devri bakımından bu kural işletilmeyecektir¹⁴². Buna karşın şirketin onayı reddetme

¹³⁸ Yargıtay HGK, K.T. 12.11.2014, E. 2014/801, K. 2014/891; Altaş, s. 482.

¹³⁹ Buna karşın temlikname ile NYPS'nin de alacaklıya devrinin gerekip gerekmediği tartışmalıdır. Bkz. Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, s. 135-135.

¹⁴⁰ Bozkurt, s. 493; Altaş, s. 494; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s.157.

¹⁴¹ Bozkurt, s. 494; Altaş, s. 482-483.

¹⁴² Zira bu durumlarda devir genelde yasal olarak gerçekleşir. Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 148; Altaş, s. 482-483; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 156-157; Bozkurt, s. 482.

gerekçesi yalnızca, devralacak olanın ödeme yeterliliğinin şüpheli olması ve şirketin talep ettiği teminatın verilmemesidir¹⁴³.

Türk Ticaret Kanunu m. 492 ile bağlama dair temel prensipler öngörülmüştür. Buna göre, esas sözleşmeye hüküm konulmak suretiyle, NYPS'nin devrinin sadece şirket onayı ile gerçekleşmesi yönünde bir sınırlama getirilebilir (TTK m. 492/1). Diğer yandan, söz konusu sınırlama intifa hakkı kurulurken de geçerli olacaktır TTK m. 492/2). Zira şirketin bu hakka yönelik olarak da onay verip vermemekte menfaati bulunmaktadır. Buna karşın aynı maddeye göre eğer şirket tasfiye sürecine girmiş ise esas sözleşme ile öngörülen bu kısıtlama düşecektir¹⁴⁴.

Nama yazılı paylar için TTK m. 491 ve devamı maddeleri, esas sözleşmede öngörülebilecek kısıtlamaları düzenler. Şirket esas sözleşmesine, devri yönetim kurulunun onayına bağlayan hükümler konulabilir. Bu tür sınırlamalar, genellikle kapalı anonim şirketlerde ortaklık yapısını kontrol altında tutmak amacıyla tercih edilir¹⁴⁵.

Borsaya kote edilmemiş NYPS'lerin devri bakımından yasa koyucu, şirkete üç adet bağlam seçeneği sunmuştur. Bunlar TTK m. 493 ile belirlenmiştir. Bu seçenekleri detayları ile incelemek çalışmanın kapsamını aşacaktır. Buna karşın ilgili hususlara kısaca değinmek gerekmektedir. Şirket esas sözleşmesinde öngörülmüş olan önemli bir sebebin varlığı: Bu tür bir durumun varlığı durumunda devir istemi reddedilebilir (TTK M. 493/1). Buradaki önemli sebep şirketin işletme konusu ya da işletmenin ekonomik bağımsızlığı bakımından onayın reddini haklı göstermekte ise bir önemli sebep olarak kabul edilmektedir (TTK m. 493/2¹⁴⁶)

¹⁴³ Altaş, s. 482-483; Bozkurt, s. 481-482.

¹⁴⁴ Bu sınırlama, sonradan esas sözleşmenin değiştirilmesi suretiyle de getirilebilir. Bkz. Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 149; Altaş, s. 482-483; Bozkurt, s. 481.

¹⁴⁵ Karayalçın, a.g.e., s.165.

¹⁴⁶ Bu noktada, Bozkurt, devralanın mesleği ya da kişisel durumunun, rekabet içinde olunan bir kişi olmasına dair klozun, yüzdesel sınırlamaların, şirketler topluluğu (kozern) hakimiyetine girmeye karşı konulan klozlun, yabancılık klozlarının, aile klozlarının önemli sebepler olarak esas sözleşmeye dahil edilebileceğini ileri sürmektedir. BKz. Bozkurt, s. 483-488; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 151-155; Altaş, s. 485-486.

Devir sınırlamaları caiz ve yeterli olmasa dahi, devreden pay sahibinden, şirket, diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişilere ilgili payın devrini isteyebilir (TTK m. 493/1). TTK m. 493/4 hükmüne göre, payın miras, mirasın paylaşılması ya da edinilmiş mal rejimi ile cebri icra gibi yollarla devralınması durumunda şirket, sadece ilgili payın gerçek değeri ile devralmayı teklif etmesi durumunda bu onay işlemini reddedebilir¹⁴⁷. Bunun için şirket sözleşmesinde bir devir sınırlaması iradesi olmalıdır¹⁴⁸. Bu durumda, payı iktisap eden kişinin önce payı devralması, akabinde pay defterine adının kaydı için şirkete müracaat etmesi lazımdır. Sonraki süreçte, ilgili şirket esas sözleşmesinde kaçınma klotunun bulunması durumunda gerçek değer üzerinden payın alınması teklif edilebilir¹⁴⁹.

İnançlı işleme karşı şirket, ilgili devre onay vermeyebilir. Bu durumda, örneğin bir rakibin adına hareket eden inancılı bir kişi ise, adına hareket ettiği kişinin çıkarları doğrultusunda şirkete zarar verebileceği açıktır. Bu tür bir durumda, şirket devir işlemine onay vermeyebilir (TTK m. 493/3)¹⁵⁰.

Şirket, devri öğrendiği andan itibaren üç ay içinde kararını (onay ya da ret anlamında) açıklamalıdır. Aksi durumda onay verilmiş kabul edilir¹⁵¹ (TTK m. 494/3).

Yargıtay kararlarında da bu tür sınırlamaların geçerliliği, dürüstlük kuralına ve hakkın kötüye kullanılmaması ilkesine göre denetlenmektedir. Yönetim kurulu, devri reddederken keyfi hareket edemez; ret kararının haklı bir gerekçeye dayanması gerekir¹⁵². Ret durumunda ilgili pay ve paya ilişkin mülkiyet hakları devralana intikal etmez¹⁵³.

¹⁴⁷ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 155; Bozkurt, s. 492; Altaş, s. 486-497.

¹⁴⁸ Bu sınırlamanın “Devir yönetim kurulunun onayına tabidir” şeklindeki bir kayıt dahi olabileceği ifade edilmektedir. Bkz. Bozkurt, s. 489; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 155; Altaş, s. 486-497.

¹⁴⁹ Bozkurt, s. 490.

¹⁵⁰ Bozkurt, s. 491; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 157; Altaş, s. 488-489.

¹⁵¹ Altaş, s. 490-491.

¹⁵² Bkz.; Yarg. 11. HD, E.2017/1261 K.2018/4534.

¹⁵³ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 158.

c. Halka Açık Anonim Şirketlerde Pay Devri

Halka açık anonim şirketlerde payın devri, borsaya kote edilmiş paylar ile ilgilidir. Burada pay, aracı kuruluşlar vasıtasıyla devredilmektedir. Burada aracı kuruluş üzerinden “al” ve “sat” talimatları ile devir işlemi gerçekleştirilmektedir. TTK m. 495/1 hükmüne göre, bu işlem üzerinden pay alan kişi kural olarak şirket tarafından tanınmak zorundadır. Bu konuda anonim şirket, esas sözleşmeye engelleyici hüküm konulması bakımından serbest değildir¹⁵⁴. TTK m. 495 hükmü, anonim şirketin devri tanımaktan kaçınabileceği durumları düzenlemiştir. Buna karşılık SerP. Kanunu m. 137/3 hükmü, anonim şirketin bu şekilde yapılan pay devirlerini pay defterine kaydetmekten imtina edemeyeceğini belirtmiştir¹⁵⁵.

Türk Ticaret Kanunu m. 495 hükmü, borsaya kote edilmiş payların devrinin şirket tarafından reddedilebileceği durumları belirtmiştir. Bu durumlardan ilki, eğer şirket, esas sözleşmesinde NYPS bakımından bir kimsenin kazanabileceği payların sermaye ya da yüzde bakımından üst sınırını öngörmüş ise, bu sınırı aşan devralmalar reddedilebilir. TTK gerekçesine göre, burada maksat yabancılaşmayı, başka bir deyişle şirketin konumunun değişmesini engellemektir¹⁵⁶. Diğer yandan belirlenecek olan yüzdeler dilimin halkın halka açıklığını koruyacak mahiyette olması aranır¹⁵⁷. Bu hüküm tüm pay sahiplerini bağlar. Sonradan pay sahibi olanlar da esas sözleşmede yer alan bu hükme uygun davranmalıdır. Bu hükme binaen yabancılara pay devrinin kısıtlanması hususu öğretide tartışmalıdır. Akın¹⁵⁸, bu hükümden hareketle yabancılara yönelik kısıtlamaların da getirilebileceğini öngörmektedir. Buna karşın, TTK m. 495/1 hükmünün sadece yüzdeler bir sınır getirilebileceğini öngören Üçışık ve Çelik bu görüşe karşı çıkmaktadır. Diğer yandan, burada hesaba katılacak yüzdeler dilim, tüm senetleri kapsamaz. Aslen iktisap edilen paylar ya da miras, miras paylaşımı, evlilik birliğinden kaynaklanan mal rejimi, cebri icra suretiyle elde edilen paylar hesaba

¹⁵⁴ Üçışık ve Çelik, s. 154.

¹⁵⁵ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 159.

¹⁵⁶ TTK m. 495 Gerekçesi.

¹⁵⁷ Üçışık ve Çelik, s. 157; Altaş, s. 491-492; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 161.

¹⁵⁸ Akın, s. 147.

katılmaz¹⁵⁹. Örneğin HYPS'lerin hesaplamaya katılmaması gerekir. Bağlı NYPS'lerin hesaba katılması gerekmektedir. Benzer şekilde, henüz YK tarafından çıkarılmamış olan paylar da hesaba katılmamalıdır. Önemle ifade edilmelidir ki, hüküm yüzdellik sınırın aşılması durumunda reddi emredici olarak düzenlenmemektedir; haklı gerekçelerin varlığında, bu sınır aşılsa dahi şirket alımı kabul edebilir¹⁶⁰.

Borsaya kote konulmuş pay devrinin reddini meşru kılan ikinci gerekçe, talep edilmesine karşın payı devralan kişinin payı kendi ad ve hesabına aldığını açıkça beyan etmemesidir. Bu durumda pay defterine ilki devri kaydetmeyi reddedebilir. Madde gerekçesine göre bunun için esas sözleşmede bir hüküm bulunmasına gerek yoktur¹⁶¹. Zira kötü niyetli alıcılar, başkaları adına hareket ederek birinci fıkra hükmünü böylece etkisiz kılabilir. Buna karşın belirli bir yüzdellik sınırın öngörülmesi durumunda dahi, bu sınır aşılmaya da kötü niyetli alıcıların talepleri reddedilebilir.

Borsaya kote konulmuş NYPS'nin devri, miras, miras paylaşımı, eşler arası mal rejimi ya da cebri icraya dayanmakta ise, bu durumda şirket bu payların devrini reddedemez (TTK m. 495/3). Bu durumda pay devri, pay defterine kaydedilecektir.

Borsaya kote edilmiş payların devrinin anonim şirket tarafından reddedilmesi durumunda, diğer NYPS'lerden ayrı olarak hakların birliği ilkesinin benimsenmediği görülmektedir. Buna göre, devralan katılma ve oy hakkı gibi haklarını ileri sürememekle birlikte, mülkiyet hakkından kaynaklanan malvarlığı hakları, borsada işlem gerçekleştiği anda devralana geçer¹⁶². (TTK m. 497/1). Bu payların borsa dışında iktisap edilmesi durumunda ise, hakların şirket tarafından tanınması için şirkete başvuru gerekmektedir (TTK m. 497/1)¹⁶³.

¹⁵⁹ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 161.

¹⁶⁰ Akın, s. 140-143.

¹⁶¹ TTK m. 495 gerekçesi.

¹⁶² Altaş, s. 495; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, Ortaklık Hukuku C. II, s. 160.

¹⁶³ Altaş, s. 495.

d. Pay Devrinin İptali ve Uyuşmazlıklar

Pay devrinin şirket tarafından reddedilmesi veya ön alım hakkının kullanılması sırasında ortaya çıkan ihtilaflar, çoğunlukla pay sahiplerinin ortaklık haklarının ihlâli iddialarına yol açmaktadır. Bu bağlamda, yargı mercileri devrin iptaline veya yönetim kurulu kararlarının geçersizliğine karar verebilir. Öğretide ve uygulamada önerilen çözüm, esas sözleşmelerde açık kurallar öngörülmesi ve yönetim kurulunun karar gerekçelerinin somut dayanaklara bağlanmasıdır¹⁶⁴.

¹⁶⁴ Tekinalp, a.g.e., s.310.

İKİNCİ BÖLÜM

ORTAKLIK PAYI HACZİ KAVRAMI

I. Genel Olarak Haciz Kavramı

Haciz kavramı, köken itibarıyla Arapça'dır. "Ayrırma" anlamına gelmektedir. Hukuki olarak farklı şekilde ifade edilmektedir.

Öğretide mana olarak aynı olmakla birlikte farklı haciz tanımları yapılmaktadır. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes'e göre¹⁶⁵ haciz, borçlunun mallarına ve haklarına, para alacaklarının ödenmesini temin maksadıyla, icra dairesi tarafından el konulmasıdır. Bu tanım, kesin haczin tanımıdır. Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası'na göre haciz, "*kesinleşmiş bir icra takibinin konusu olan belli bir para alacağının ödenmesini sağlamak için, bu yolda talepte bulunan alacaklı lehine, söz konusu icra dairesi tarafından hukuken el konulması*" olarak tanımlanmıştır¹⁶⁶. Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit'e¹⁶⁷ göre haciz "*borçlunun borcuna yetecek miktardaki mal ve haklarına hukuken el konulması*" olarak tanımlamaktadır. Kuru ve Aydın'a¹⁶⁸ göre de haciz, "*kesinleşmiş bir icra takibinin konusu olan belli bir para alacağının ödenmesini sağlamak için, talepte bulunan alacaklı lehine, icra müdürü tarafında hukuken el konulmasıdır.*" Atalı, Ermenek ve Erdoğan'a¹⁶⁹ göre haciz, "*bir para alacağının elde edilebilmesi için borçluya ait mal, hak ve alacaklara icra dairesi tarafından hukuken el konulmasıdır.*" Muşul ve Tezel Muşul'a¹⁷⁰ göre ise haciz yolu, alacaklının para alacağının tahsil için giriştiği haciz yoludur ve bu haciz yolunda

¹⁶⁵ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özekes, **İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı**, Oniki Levha Yayınları, İstanbul, 2024, s. 163

¹⁶⁶ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, **İcra ve İflas Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 292

¹⁶⁷ İbrahim Aşık, Yakup Oruç, Ozan Tok, Faruk Saçar, Recep Aşit, **İcra ve İflas Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 151.

¹⁶⁸ Baki Kuru ve Burak Aydın, **İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 175.

¹⁶⁹ Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, **İcra ve İflas Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 185.

¹⁷⁰ Timuçin Muşul ve Ayfer Tezel Muşul, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 186.

alacaklı takibini bir ilama ya da ilama denk belgeye veyahut da bir kambiyo senedine dayandırmamıştır. Umar ise satış marifetiyle elde edilecek hasılat üzerinden takip alacaklısının tatmin edilmesi amacıyla yasa kapsamında tespit edilen hususlar ile borçlunun mallarının paraya çevrilmesi hedeflenen, alacaklının talebiyle, borçluya ait malvarlığı parçalarına kamu tarafından el konulması olarak tanımlanmıştır¹⁷¹.

İcra takiplerinde, borçlunun ödeme emrini almasından sonra, borcu kabul edip ödeyebileceği gibi borca itiraz etme imkânı bulunmaktadır. Borcu ödemesi durumunda malları haczedilmez. Buna karşın borçlunun borcunu ödememesi, borca itiraz etmemiş olması ya da borca itiraz etmiş olsa dahi bu itirazın yargı yoluyla kaldırılmış/iptal edilmiş olması dolayısıyla takibin kesinleşmesi söz konusudur. Takip kesinleşmesine karşın borçlu halen borcunu ödememekte ise takibin bir sonraki aşaması borçlunun mallarının haczidir¹⁷².

Hacizde önemli olan husus, borçlunun malvarlığı değerlerinin paraya çevrilmesi suretiyle alacaklının alacağına karşılansmasıdır. Zira haciz, yukarıdaki tanımlarda görüldüğü üzere borçlunun malvarlığı değerlerini konu alır ve bir para alacağı ile ilgilidir¹⁷³. Haciz marifetiyle tatmin edilmek istenen kalemler ise alacak, faiz ve masraflardan oluşmaktadır. Bu kalemleri aşan haciz aşkın ya da taşkın haciz olarak nitelendirilmektedir. 7445 s. Kanun ile İİK md. 85/1 hükmüne “*ancak bu miktarı aşacak şekilde haciz yapılamaz*” ibaresi eklenerek kuralın yasallaştırıldığı görülmektedir (İİK md. 85/1). Buna karşın pratikte karşılaşılan bir sorundur ve icra hukukunun amacına muhalif düşmektedir¹⁷⁴. Buna karşın hacizli malların alacağı karşılık alacaklıya devri söz konusu olamaz¹⁷⁵. Borçlunun tüm mal ve haklarına el konulamaz ya da satılamaz. Zira haciz, ancak, borçlunun borcuna yetecek miktar ile

¹⁷¹ B. Umar, **İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi**, Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İzmir, 1973, s. 10

¹⁷² Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit', s. 151; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 292; Kuru ve Aydın, s. 175; Muşul ve Tezel Muşul, s. 186.

¹⁷³ Muşul ve Tezel Muşul, s. 187; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 185.

¹⁷⁴ N. Boran Güneysu, “**İcra Hukukunda Aşkın Haciz**”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 20, Sayı 4, 2016, s. 25.

¹⁷⁵ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, s. 163; Kuru ve Aydın, s. 175. Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 292c5.

sınırlıdır¹⁷⁶. Benzer şekilde, borç ilişkisi alacaklı ve borçlu arasında olduğundan, üçüncü kişilerin mal ve hakları bu borç kapsamında haczedilemez. Ayrıca tanımlardan görüleceği üzere, haciz, bir “hukuken el koyma” olup ilgili malların fiili olarak borçlunun elinden alınması zorunlu değildir. Borçlunun alacaklarına, mal ve haklarına el konulması işlemi icra dairesi tarafından yapılmalıdır. El koyan mahkeme veya Bakanlık ya da savcılık ise bu durumda işlemin haciz olarak nitelendirilmesi mümkün değildir¹⁷⁷.

Kavram olarak, yukarıda tanımı verilen haciz, kesin haczi ifade eder¹⁷⁸. Kesin haciz, borçlunun borcunun ödenmesini temin maksadını taşıdığından takip kesinleşmeksizin borçlunun mal ve hakları kesin olarak haczedilemez. Türk hukukunda, kesin hacizden başka, farklı haciz türleri vardır. Bunlar geçici, ihtiyati, ilave ve tamamlama hacizleridir¹⁷⁹. Kesin haczin tanımı diğer haciz türleri açısından da yol göstericidir. Diğer haciz türleri henüz takip kesinleşmeksizin söz konusu olan ve temelde satışın istenemediği haciz türleridir. Geçici haciz, itirazın geçici kaldırılması üzerine verilir. Geçici haciz pratik olarak kesin haciz gibidir. Tek farkı ise el konulan mal ve hakların satılmamasıdır¹⁸⁰.

Bir diğer haciz türü ihtiyati hacizdir. Bu haciz türünde, geçici hukuki koruma söz konusudur. Henüz kesin haciz isteme yetkisini haiz olmayan alacaklı, mahkeme kararıyla borçlunun borca yetecek kadar malına el koyma yetkisine sahip olabilir. Bu haciz de alacaklıya satış isteme yetkisi vermemektedir. Dolayısıyla, haciz kesin değil de ihtiyati haciz niteliğini haiz ise bu haciz durumunda malların satışı talep edilemez. Zira ihtiyati haciz durumunda borçlunun mal ve haklarına el konulmakla birlikte ilgili borcun ödenmesi amaç değildir. Bu haciz durumunda satış istenemez¹⁸¹.

¹⁷⁶ Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 151.

¹⁷⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 186.

¹⁷⁸ Kuru ve Aydın, s. 175.

¹⁷⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan ilave ve tamamlama haczini haciz türü olarak zikretmemektedir. Bununla birlikte kesin haczin bir görünümü olarak ele almaktadır. Bkz. ; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 187-188.

¹⁸⁰ Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 153; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 293; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 187.

¹⁸¹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 163; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 292-293

Son olarak ilave haciz ve tamamlama haczi birer kesin haciz türüdür. İlave haciz, hacze iştirak halinde, alacaklının talebi ile gerçekleşir. Tamamlama haczi, icra müdürünün haczettiği mallar ile ilgili olarak, bu malların değerinde yanılmış olması durumunda satış bedelinin alacağı karşılamadığının görülmesi ile takibin sonunda re'sen yapılır. Hacedilen malın değerinin tespiti görevi icra dairesinde olduğundan bu uygulama yerindedir¹⁸².

II. Haczin Kapsamı ve Türleri

A. Haczin Kapsamı

İcra süreci, alacaklının icra müdürlüğüne başvurması ile başlamaktadır. Yukarıda ifade edildiği üzere, takibin kesinleşmesi ile birlikte alacaklı, borçlunun elindeki mal, hak ve alacakların haczini talep edebilmektedir. Başka bir deyişle, alacağın tahsili amacıyla, alacaklı, başlangıçta borçlunun mallarının haczini ve bunların paraya çevrilmesi ile alacağının tahsil edilmesini talep edebilmektedir. Bu işlemler kamunun cebri icra marifetiyle yapılmalı, hacedilen malın paraya çevrilmesi neticesinde elde edilen nakdin alacağı karşılayan kısmının alacaklıya verilmesi sağlanmaktadır. Buradan hareketle, haczin kapsamı, borçlu elindeki malvarlığı, alacak ve hakları kapsamakta, bunların alacaklıya verilmesini konu edinmektedir¹⁸³.

Haczin bir diğer kapsamı, borçlunun hak, alacak ve malvarlığı değerleri ile sınırlı olmasıdır. Dolayısıyla borçlunun şahsına yönelik bir haciz işlemi söz konusu olamaz. Buna karşın, cebri icra işlemlerinin yerine getirilmesini engelleyen borçlu ya da onun yakınları bakımından kamu otoritesi zor kullanma yetkisini haizdir¹⁸⁴.

¹⁸² Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 151; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 188.

¹⁸³ Muşul ve Tezel Muşul, s. 187; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 185.

¹⁸⁴ M. Gözükızıllı, “**Vergi İcra Hukukunda İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuk**”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1996, s. s. 5.

B. Haciz Türleri

1. Taşınır Mallarda Haciz

Taşınır mal, mevcut yapısı ve özellikleri ihlal edilmeden bir yerden başka bir yere yer değiştirebilen mallar ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mal niteliğinde olmayan doğal güçler yer almaktadır (TMK md. 762)¹⁸⁵. Taşınır mal, kural olarak, yeniden üretilebilir ve çoğaltılabilir nitelikteki misli eşya olarak ele alınmaktadır. Taşınır mal çalınabilir ya da kaybedilebilir¹⁸⁶. Diğer yandan, kanun koyucu, taşınır mal ile ilgili düzenlemeler bakımından daima bu tür bir tanıma riayet etmemiştir. Bu noktada, taşınır mal tanımının işaret ettiği özellikler gemiler tarafından karşılanmaktadır. İİK md. 23 hükmüne göre, gemiler, icra ve iflas hukuku kapsamında taşınır olarak kabul edilmektedir (İİK md. 23/2). Tapuya kayıtlı olmayan araziler ise, doğaları gereği bir yerden başka bir yere mevcut yapısı ve özellikleri ihlal edilmeden taşınmaları mümkün olmamasına karşın taşınır mal olarak kabul edilmiştir¹⁸⁷.

Taşınır malların haczi İİK m. 88 ile düzenlenmektedir. Taşınır mallar buldukları yerde haczedilebilir. Kıymetleri ile birlikte, haciz mahallinde tutulacak tutanağına yazılmalıdır¹⁸⁸. Taşınır malların haczedilmiş olarak kabul edilebilmesi için, icra dairesinin her ân ilgili mallara el koyabilir durumda olması gerekir. Bu kapsamda icra müdürü, haczettiği taşınır malları ya kendisi ele geçirmeli ve icra dairesinde bu malları muhafaza altına almalı ya da bir yediemine teslim etmelidir. Yediemin, Adalet Bakanlığı tarafından yetkilendirilen gerçek veya tüzel kişiye ait lisanslı yediemin depolarını ifade etmektedir.

Tanımından anlaşılacağı üzere taşınır mallar çeşitlilik arz eder. Buna karşın bazı taşınır mallar kıymet bakımından diğerlerinden yüksek, tedavül kabiliyeti

¹⁸⁵ Serra Kocar, “**Taşınır Mülkiyetinin Terk Yoluyla Kaybı**”, YÜHFD, Cilt 18, Sayı 2021/2, 2021, ss. 1199-1214, s. 1200-1201; Osman Gökhan Antalya, Murat Topuz, **Marmara Hukuk Yorumu Eşya Hukuku Cilt IV/1**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 84; Mehmet Serkan Ergüne, **Taşınır Mülkiyeti**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017, s. 15-16

¹⁸⁶ Antalya ve Topuz, s. 84; Ergüne, s. 15-16.

¹⁸⁷ Ahmet Aymaz, “**İcra Hukukunda Taşınır Malların Haczi**”, Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale, 2024, s. 20-21.

¹⁸⁸ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 219; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 178; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 309.

bakımından diğerlerinden esnek olabilmektedir. Para, banknot, altın, gümüş, kıymetli evrak, ciro edilebilir senet, banka mevduat sertifikaları gibi taşınır mallar kıymetleri bakımından diğerlerinden ayrılı ve icra müdürü bunlara el koyarak muhafaza etmelidir (İİK m. 88/1). Aksi takdirde ilgili mallar haczedilmiş sayılmayacaktır¹⁸⁹.

Kıymetli şeyler haricindeki taşınır mallar bakımından icra müdürünün bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu mallara doğrudan fiili olarak el koymamayı tercih edebilir. Bu durumda hukuki olarak el koyma da kabildir. Fiili el koyma durumunda masraf peşin olarak alacaklıdan alınır ve muhafaza gerçekleşir (İİK m. 88/2). Hukuki el koyma, haciz tutanağının düzenlenmesini ifade eder. Pratikte, borçlunun ya da bir başka kimsenin yediemin olarak tayin edilerek malın o kimsede bırakılması şeklinde gerçekleşecektir¹⁹⁰. Buna karşın, borçlunun yediemin olarak belirlenebilmesi için bu yönde hem borçlu hem de alacaklının onayının bulunması gerekmektedir. Mal üçüncü kişi elinde iken haczedildi ise, üçüncü kişinin yediemin bırakılabilmesi için, yalnızca üçüncü kişinin onayı aranır¹⁹¹. Aksi durumunda haciz geçerli bir haciz olmayacak, muhafaza tedbirine başvurulmadığı kabul edilecektir¹⁹². Bu durum ise haciz tutanağından anlaşılmalıdır. Haciz tutanağında muhafaza ve yediemin ile ilgili

¹⁸⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 219; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 310; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 178-179; Kuru, Arslan ve Yılmaz, s. 237; Örnek olaylar, altın gibi kıymetli taşınır malların haczinde icra müdürlüğünün muhafazasının önemini ortaya koymaktadır. Yargıtay HGK tarafından incelenen bir olayda, davacı banka, borçlulara yönelik başlattığı kambiyo senetlerine özgü icra takibinde borçlunun kuyumcu dükkânında 1.207.623 TL değerinde altın haczettirmiş ve bu altınlar icra müdürlüğüne kiralanan banka kasasında muhafaza altına alınmıştır. Ancak üçüncü kişi, altınların kendi elinde haczedildiğini ileri sürerek yediemin sıfatıyla teslimini talep etmiş, İstanbul 21. İcra Hukuk Mahkemesi de alacaklının onayı olmaksızın altınların bu kişiye verilmesine karar vermiştir. Karar doğrultusunda altınlar üçüncü kişiye bırakılmış, sonradan iade edilmesine hükmedilmesine rağmen geri getirilemediği için satış yapılamamıştır. Bunun üzerine banka, alacağını tahsil edemediğini ve mahkemenin açık kanun hükmüne aykırı hareket ettiğini belirterek HMK m. 46 kapsamında Hazine'den 1.207.623 TL tazminat talep etmiştir. Bkz. Yargıtay HGK, K.T. 14.4.2022, E. 2020/736, K. 2022/558.

¹⁹⁰ Kuru, Arslan ve Yılmaz, s. 237; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 310-311.

¹⁹¹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 220; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 179.

¹⁹² Yargıtay 6. HD, K.T. 21.5.2025, E. 2025/1170, K. 2025/2136.

“Somut olayda; şikayet olunan Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. (eski Koçbank A.Ş.)'ye ait takip dosyasından yapılan taşınır hacizlerine ilişkin 27.07.2006 tarihli ihtiyati haciz tutanağı ile haczedilen yağların yediemin sıfatıyla her iki taraf kabul etmediğinden mahallinde bırakılmasına karar verildiği, dolayısıyla haczedilen yağların yediemin sıfatıyla borçluya yahut üçüncü bir kişiye bırakılmaları suretiyle muhafaza tedbirine başvurulmadığı görülmüştür.”

belirlemeler yer almalı, borçlu ve alacaklı (ya da vekilleri) tarafından bu tutanak imzalanmalıdır¹⁹³.

İcra İflas Kanunu m. 88/4 uyarınca üçüncü bir kişi lehine rehin bulunan taşınır malların da muhafaza altına alınması mümkündür. Buna karşın ticari işletme rehni kapsamında rehnedilen taşınır mallar, icra dairesinin satış kararı vermesinden sonra muhafaza altına alınabilir. Eğer ilgili mallar paraya çevrilmez ise iade edilir (İİK m. 88/4).

Haczedilen taşınır mal bakımından istihkak iddiası bulunmasına karşın alacaklının masrafı üstlenerek muhafaza yaptırması mümkündür. Bu durumda yediemine malların depolanması söz konusu olacaktır. Üçüncü kişinin istihkak davası açması ve istihkak iddiasının kabul edilmesi sonucunda ise, alacaklı, haciz sırasında sorumluluğu üstlenmiş olduğundan yediemin ücretini ödemekle mükelleftir¹⁹⁴.

Bazı taşınırlar, resmi sicile şerh edilmektedir. Örneğin otomobiller taşınır olarak kabul edilmesine karşın resmi sicile şerh edilmektedir. Bu taşınır malın haczi için ilgili sicile şerh konulması talep edilebilir. Trafik kaydına yakalama şerhinin konulması, bir muhafaza işlemi olarak kabul edilmiştir. Bu açıdan, icra müdürlüğü tarafından ihtiyati haciz durumunda aracın trafik kaydına yakalama şerhi konulmasına karar vermesi de mümkündür¹⁹⁵.

2. Taşınmaz Mallarda Haciz

Taşınmaz haczi mahallinde yapılır. Haciz tutanağında hacze konu malın çeşidi, mahiyeti, sınırları ve gerekli nitelikleri yazmalıdır. Tapu sicil memuruna, bu haczin ne amaçla konulduğunu, haczin miktarını, alacaklının adını, adresini icra memuru bildirir.

¹⁹³ Yargıtay 6. HD, K.T: 2.5.2025, E. 2023/3033, K. 20248/1252.

“Somut olayda; şikayet olunanlara ait takip dosyalarından yapılan taşınır hacizleri sırasında, hacze konu eşyaların belirleyici nitelikleri ve değerleri gösterilmek suretiyle haczedildiklerine ilişkin tutanaklar tanzim edildiği ancak yediemin sıfatıyla borçluya yahut üçüncü bir kişiye bırakılmaları suretiyle muhafaza tedbirine başvurulduğuna dair kayıt bulunmadığı görülmüştür.”

¹⁹⁴ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi, 16. Hukuk Dairesi, K.T. 5.2.2024, E. 2023/931, K. 2024/201.

¹⁹⁵ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 312; Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 12. HD, K.T. 24.2.2023, E. 2022/474, K. 2023/480.

Bu açıdan taşınmaz haczi, ilgili taşınmaz üzerine kayıt konulması suretiyle olur. Temlik hakkı sınırlandırılır (İİK m. 91). Bu şerh alenidir. Herkes tarafından bilinir ve ilgili taşınmaz bakımından işlem yapan üçüncü kişi, tapu sicilindeki kayıttan haberi olmadığını ileri süremez¹⁹⁶. Şerh öncesinde fiili haciz ile haciz gerçekleştirilmiş ise üçüncü kişilere karşı haczin ileri sürülebilmesi ancak bu kimselerin haczi bilmeleri halinde mümkündür¹⁹⁷.

Hacze diğer alacaklılar da iştirak edebilir. Borçlu, borcun ödenmesi için başka mallar veya alacaklar gösterirse, taşınmaz üzerindeki haciz baki kalmak koşuluyla öncelikle gösterilen mallar haczedilir. Ayrıca taşınmaz haczi, o taşınmazın kiralari, ürünleri ve menfaatlerini de kapsar. Kiracılar, bundan sonra kira bedellerini doğrudan icra dairesine ödemek zorundadır¹⁹⁸.

Haczin konulmasına sebep olan borcun yatırılması durumunda hacizler kalkacaktır¹⁹⁹. Diğer yandan haciz konulduğu esnada borçluya ait olan haciz dolayısıyla konulmuş bir şerh olmasına karşın sonradan açılan tapu iptal ve tescil davası nedeniyle tapu malikinin değişmesi karşısında, şerhin konulduğu esnada tapu siciline güvenen eski alacaklıların TMK m. 1023 uyarınca iyi niyetleri de korunmakta ve önceki malik döneminde konulan şerhler muhafaza edilmektedir²⁰⁰.

İcra ve İflas Kanunu m. 92 uyarınca, taşınmaza haciz konulması onun hasılat ve menfaatlerini de kapsamaktadır²⁰¹. İcra dairesi bu haczi, taşınmaz üzerinde rehinleri bulunan kimselere ve kiracılara da bildirecektir. Diğer yandan taşınmaz üzerinde rehin hakları bulunanların hakları engellenmez. Rehlinli alacaklıların öncelik hakları

¹⁹⁶ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 222; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 181; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 312-313; Kuru, Arslan ve Yılmaz, s. 239.

¹⁹⁷ Talih Uyar, **Taşınmaz Malların Haczi**, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 1990/3, 1990, ss. 361-370, s. 367-368; Kuru, Arslan ve Yılmaz, s. 239.

¹⁹⁸ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 181; Uyar, s. 364-365.

¹⁹⁹ Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 24.1.2024, E. 2023/9282, K. 2024/784.

²⁰⁰ Bkz. Yargıtay 14. HD, K.T. 12.2.2020, E. 2016/15386, K. 2020/1679.

²⁰¹ Burada yetişmemiş mahsuller de kapsama dâhildir. İcra memuru, henüz dalında olan ve olgunlaşma aşamasında olan meyve-sebzenin de haczine, olgunlaştığında toplanmasına karar verebilir. Bkz. Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 224.

korunur²⁰². Kiracılar bulunmakta ise, bu taşınmaz için ödeyecekleri kiranın icra dairesine ödenmesi istenir²⁰³ (İİK m. 92).

Eğer alacaklının adresi değişir ise masrafını vermek suretiyle yeni adresini de tapuya bildirmelidir. Haczin kalkması ya da hacze yeni alacakların eklenmesi durumunda bu durum da tapu siciline bildirilmelidir (İİK m. 91/2).

Taşınmaz haczinde, taşınmazın tamamlayıcı parçaları ve eklentileri de hacze dâhildir. Buna karşın eklentilerin ayrıca haczi de mümkündür. Diğer yandan ipotekli taşınmazlar bakımından bu mümkün değildir²⁰⁴.

3. Üçüncü Kişiler Nezdindeki Haciz

Borçluya ait olup da üçüncü kişilerde bulunan mal ve alacaklar da haczedilebilir²⁰⁵. Buna ilişkin düzenleme İİK m. 89'da yer almaktadır. İİK m. 89 ile borçlunun üçüncü kişilerdeki mal ve alacaklarının haczi kabildir. Alacaklı, bu yöndeki haciz kararının alınmasını icra memurundan talep etmekte, icra memuru da üçüncü kişiye ihbarname tebliğ etmektedir. Bu ihbarnameye göre, eğer borçlunun kendisinde bir alacağı var ise, borçlunun bir senedini ya da malını elinde bulundurmakta ise, bu ihbarnameden itibaren artık borçluya ilgili malı teslim etmemesi, borçluya olan borcuna dair ödemelerini de icra dairesine yapması ihtar edilmektedir²⁰⁶ (İİK m. 89/1).

²⁰² Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 222-223; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 181-182; Uyar, s. 365; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 313.

²⁰³ Yargıtay 12. HD, K.T. 22.2.2018, E. 2018/474, K. 2018/1767.

“Somut olayda borçluya ait taşınmazın hissesi oranında haciz konulması nedeniyle hacizli taşınmazdaki kiracıya kira parasını icra dairesine ödemeleri konusunda kiracıya muhtıra gönderildiği anlaşılmaktadır Bir taşınmazın haczi onu hukuki ve tabii semereleri ile hasılat ve menfaatlerini de kapsar. İcra dairesince taşınmazın haczi halinde kiracıya da hacizden haberdar edip, işleyecek kiraların icra dairesine ödenmesini istemesinde ve çıkarılan bu muhtıraya rağmen kira paralarını icra dosyasına yatırmayan kiracının mallarının haczinin istenmesinde yasaya uymayan bir yön bulunmamaktadır.”

Kendisine yapılan bildirimle rağmen kirayı icra dairesine ödemeyen kiracı aleyhine haciz işlemi yapılabilir. Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 13.2.2014, E. 2014/486, K. 2014/3792.

²⁰⁴ Meltem Ercan Özler, “**Taşınmaz Rehni Kapsamındaki Eklentini Haczi (İİK m. 83/c)**”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 32, Sayı 2, 2024, ss. 1005-1060, s. 1005; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 181; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 223.

²⁰⁵ Hakan Pekcanitez ve Mehmet Emin Alpaslan, “**Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mallarının Hacine İlişkin Sorunlar**”, YÜHFD, Cilt 20, Sayı 2023/2, 2023, ss. 289-311, s. 291.

²⁰⁶ Talih Uyar, “**Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Kıymetli Evraka Bağlanmamış Olan Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi (İİY, mad. 89)**”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 2, 1981, ss. 205-227, s. 207; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 323-325.

Üçüncü kişi, borcu olmadığını, malın kendisinde olmadığını ya da ihbarname kendisine tebliğ olmadan önce mevcut borcunu ödediğini, tebliğden itibaren 7 gün içinde icra müdürlüğüne bildirmelidir. Bunu yapmaz ise icra müdürlüğü, ilgili malın/alacağın kendisinde sayıldığını ikinci bir ihbarname ile bildirecek ve tekrar kendisine yedi günlük süre verilecektir. Bu süreye de riayet etmez ise, üçüncü kişiye üçüncü bir ihbarname gönderilir ve on beş gün içinde parayı icra dairesine ödemesi ya da yedinde bulunan malı teslim etmesi veyahut da bu süre içinde bir menfi tespit davası ikame etmesi gerektiği, aksi halde ise zimmetinde kabul edilen borcu ödemeye ya da malı teslimine zorlanacağı bildirilir (İİK M. 89/2)²⁰⁷.

Üçüncü ihbarnameye de yasal süresi içinde cevap vermeyen ve menfi tespit davası da ikame etmeyen üçüncü kişi, borçlu olarak dosyaya eklenir ve hakkında haciz işlemleri gerçekleştirilebilir. Üçüncü kişiye karşı haciz talep eden alacaklıya karşı icra memurunun direnme yetkisi olmadığı ifade edilmektedir²⁰⁸. Şu kadar ki, üçüncü kişi, kendi kusurundan ari olarak bir engel ile karşılaştığı için süresi içinde itirazda bulunmadığını beyan eder ve bu durumunu ispat ederse hakkında İİK m. 65 hükmü uygulanır (İİK m. 89/4).

Pekcanitez ve Alpaslan²⁰⁹, üçüncü kişiye savunma imkânı tanınmadan haciz yapılması bu hakkı ihlal edeceğinden İİK m. 89 sistematığının hukuka uygun olduğunu, ayrıca üçüncü kişilere ait yerlere mahkeme kararı olmaksızın girilmesi konut dokunulmazlığı hakkını ihlal edeceğinden İİK m. 89 fiili giriş olmadan hacze imkân tanınması bakımından da koruyucu olarak nitelemiştir. Buna karşın yazarlar hacizde tertip kuralına riayet edilerek çekişmeli malların çekişmesiz olanlardan sonra haczedilmesi gerektiğine de dikkat çekmektedir.

²⁰⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 234-240; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 325-326

²⁰⁸ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 326-329; Buna karşın doktrinde, borçluya ait olduğuna dair hiçbir emare bulunmayan malların haczedilmesi talebinin reddedilmesinin sadece bir yetki değil, aynı zamanda bir yükümlülük olduğu vurgulanmıştır. Kanımca da kanundaki sistematik uygulandıktan sonra yapılacak hacizde icra memurunun direnme yetkisi olmamalıdır. Çünkü kanun sistematığı üçüncü kişiye hacze itiraz için gerekli süreleri birden fazla kez tanımıştır. Bkz. Pekcanitez ve Arslan, s. 292-293; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 234-240.

²⁰⁹ Pekcanitez ve Alpaslan, s. 298-302; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 234-240.

Borçlunun maaş ve ücret alacakları İİK m. 89'a göre değil İİK m. 355 hükümlerine göre yapılmaktadır²¹⁰.

4. Özel Malvarlığı Haklarının Haczi

Özel malvarlığı haklarından kasıt intifa hakkı ve hisse haczidir.

İcra İflas Kanunu m. 83 ve 94. maddeleri, intifa hakkının haczinin mümkün olduğunu ortaya koymaktadır. Borçlu ve ailesinin geçimini temin için lüzum arz eden miktarın icra memuru eliyle tespit edilmesi sonrasında, artan kısmın haczi mümkündür (İİK m. 83). İntifa hakkının taşınmaza ilişkin olması durumunda bu durum taşınmazı kullananlara ve tapu siciline bildirilir²¹¹. Bu noktada kısmen haciz söz konusu olmaktadır. Buna karşın intifa hakkının haczinde haczedilen miktar, dörtte birden az olamaz (İİK m. 83/2). Bu haczin konusu, intifa hakkının konusu olan şeyden elde edilen hasılat, semere ve kirayı ifade etmektedir²¹².

Özel malvarlığı haklarının haczinin bir diğeri hisse haczidir. Hisse haczi kendi içinde elbirliği mülkiyeti ve paylı mülkiyette pay haczi ile şirket haczini kapsamaktadır. Şirket haczi, anonim şirket özelinde, mevcut çalışmanın konusu olup aşağıda detaylıca incelenmiştir. Elbirliği mülkiyetinde, ortakların kendilerine ait belirlenmiş bir payları yoktur. Payları ortaklık konusu şeyin tamamına yaygındır. Bu nedenle tek bir borçlunun borcu için elbirliği mülkiyetine konu olan şey haczedilemez. Bunun yerine ilgili şeyin satımı sonrasında borçlunun payına düşen miktar haczedilebilir²¹³. Adi ortaklıkta ise, yönetici ortaklar yılda en az bir defa hesap vermek ve kazanç paylarını ortaklara ödemekle mükelleftir (TBK m. 630/3). Ortaklardan birinden alacaklı olan kişi, bu kazanç payının haczini isteyebilir²¹⁴.

²¹⁰ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 232-233.

²¹¹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 182; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 225; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 316.

²¹² Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 161; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 316; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 225.

²¹³ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 182-183.

²¹⁴ Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 162; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 226-227; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 181-183; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 318-319.

Paylı mülkiyet durumunda ortak, ortaklık konusu şeyin kendisine düşen kısmına sahiptir. Dolayısıyla paylı mülkiyet bölünebilir niteliktedir. Bu nedenle de borçlunun paylı mülkiyete tabi olan malvarlığı üzerinde, kendisine düşen pay üzerinde haciz mümkündür²¹⁵.

III. Anonim Şirketlerde Ortaklık payı Türüne Göre Haciz Usulleri

A. Çıplak Payın Haczi

Anonim şirketler bakımından çıplak payların haczi TTK m. 133 ve İİK m. 94 ile düzenlenmiştir. TTK m. 133 hükmüne göre, bir sermaye şirketinde, alacaklılar, alacaklarını, borçlu olan ortağa düşen kâr ya da tasfiye payından alabilecekleri gibi senede bağlanmamış paylarını da İİK'nın taşınır haciz hükümleri vasıtasıyla haczini talep edebilir ve paraya çevrilmesini isteyebilirler. Ayrıca bu haciz pay defterine işlenir. Bu hükme göre, icra dairesi tarafından senede bağlanmamış ya da hakkında ilmühaber çıkarılmamış olan çıplak payların haczi ile ilgili haciz kararı alınacak, alınan bu karar şirkete tebliğ edilecektir²¹⁶. Şirket merkezine giderek haczin gereğinin yapılması için muhafaza yapılması zaruri değildir (İİK m. 94/1)²¹⁷.

Çıplak paylar senede bağlanmamış paylardır. Bu nedenle daha çok bir “hak” olarak değerlendirilmekte ve anonim şirketin ortaklarından alacaklı olan kimselerin borçlu olan ortağa ait çıplak paylara haciz imkânı tanınmaktadır²¹⁸.

İhbarname ile borçlunun şirketteki çıplak paylarının hacedildiği bildirilecek, bu haczin şirketin pay defterine işlenmesi ve senede dair gelecekte bir pay senedi çıkarılması durumunda bunların icra dairesine teslimi bildirilmelidir²¹⁹. Açıktır ki, hisse haczi şirkete bildirildiğinde, bu bildirim açıklayıcıdır ve hisse üzerine konulan

²¹⁵ Âşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 162-163; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 227-228; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 319-320.

²¹⁶ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 228-229; Kuru ve Aydın, s. 188-189.

²¹⁷ Çağatay Serdar Şahin, “Ticaret Şirketlerinde Ortakların Kişisel Alacaklılarının Şirkete Yöneltebilecekleri Haciz Talepleri”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 27, Sayı 1, 2019, ss.167-211, s. 194; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 228-229; Kuru ve Aydın, s. 188-189.

²¹⁸ Doğan Kara, s. 57.

²¹⁹ Muşul ve Tezel Muşul, s. 505-510; Nihat Taşdelen, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının Kazanılması**, Vedat Kitapçılık Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2005 s. 206-207.

haciz, icra müdürlüğü bu yönde karar aldıktan sonra bu karar tebliğ edildiğinde geçerlilik kazanmaktadır²²⁰. Yargıtay; *“İcra dairesinin bu ihbarnamesini (haciz bildirisini) alan anonim şirket, çıplak payın haczedildiğini şirket pay defterine işlemek zorundadır; ancak, çıplak pay haczi, şirket pay defterine işlenmemiş olsa bile, haciz bildirisinin anonim şirkete tebliğ edildiği tarihte yapılmış sayılır.”*²²¹ Dolayısıyla haczin geçerli olması için tebliğin gerçekleşmesi gerekir. Buna karşın, pay defterine işlenmemiş olmasından kaynaklı olarak alacağın zarara uğraması muhtemeldir. Bu durumda, pay defterine ilgili kaydı düzenlemek ile sorumlu olan şirkete karşı hak talep edilebilecektir²²².

Şirket, icra müdürlüğü tarafından tebliği aldıktan sonra, pay defterine ilgili haczi işlemekle mükelleftir²²³. Buna karşın, haciz pay defterine işlenmemiş olsa dahi artık haciz tebliğ ile geçerlilik kazanır. İcra müdürlüğü bu haczi ayrıca ticaret sicil müdürlüğüne de bildirecektir. Bu payın devri, ancak alacaklıların alacak haklarını ihlal etmediği sürece muteberdir, aksi durumda batıldır²²⁴.

Çıplak pay için icra dairesince şirkete ihbarname gönderilmesi kâfi iken diğer pay senetleri bakımından aynı usul söz konusu değildir. Bu durumda, mahkeme eğer borçlu ya da şirket, payın senede bağlandığını iddia etmekte ise, bu senedin ne zaman çıkarıldığını tespit için uzman bilirkişiler atanması ve uyuşmazlığın giderilmesi gerektiğine karar vermektedir²²⁵.

²²⁰ Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 161; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 317.

²²¹ Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 8.4.2022, E. 2021/6896, K. 2022/4551.

²²² Muşul ve Tezel Muşul, s. 505-510.

²²³ Doğan Kara, s. 59-60.

²²⁴ Kuru ve Aydın, s. 188-189.

²²⁵ Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 12.5.2014, E. 2014/11612, K. 2014/14068.

“O halde, mahkemece, gerektiğinde uzman bilirkişi aracılığıyla şirketin kayıt, defter ve belgeleri incelenmek suretiyle, haciz işlemine başlanıldığı tarih itibarıyla pay senedi çıkarılıp çıkarılmadığı araştırılarak, yukarıdaki ilkeler doğrultusunda usulüne uygun olarak yapılmış hisse haczi olup olmadığı tesbit edilerek oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.”

Topuz²²⁶ ve Şahin'e göre²²⁷, payın bölünmezliği ilkesi gereğince çıplak payların haczine mali hakların haczi de dâhildir. Bu kapsamda, borçlunun ücret alacağını talep etmesi, kâr payı, tasfiye payı gibi hakları da alacağın tahsili gerektiği nispette icra müdürlüğüne gerçekleşmelidir. Buna karşın Kendigelen, farklı kanaattedir. Ona göre payın haczedilmesi durumunda, bu paydan kaynaklanan tüm haklar, ortak (borçlu) tarafından kullanılmaya devam edecektir²²⁸.

Türk Ticaret Kanunu m. 354 bağlamında, ticaret siciline kaydedilecek hususlar tahdidi olarak düzenlenmiştir. Bu noktada pay sahiplerine bir yükümlülük yüklenmemiştir. Buradan hareketle, İİK m. 94'ün tescilden önce haczedilen payların iyi niyetle kazanılabileceği sonucuna ulaşmanın da mümkün olduğu söylenebilir. Buna karşın, çıplak payların devrinin alacağın temlik hükümlerine tabi olduğu açıktır²²⁹. Nitekim Yargıtay da bu tür devir durumlarında çıplak pay devrinin tarihinin haciz tarihinden önce mi yoksa sonra mı olduğuna göre alıcının iyi niyetini değerlendirmektedir²³⁰. Yargıtay kararından hareketle, denilebilir ki, haciz sonrası gerçekleştirilen çıplak pay devrinde payın alıcısı iyi niyetli olarak değerlendirilmez. Çünkü haciz borçlunun tasarruf yetkisini kısıtlar. Alacaklının kazanılmış hakkı mevcuttur ve payın devri durumunda dahi çıplak payı devralan kişi haczin sonuçlarına katlanmalıdır.

Burada ifade edilmelidir ki çıplak pay haczi, İİK m. 94 haricinde, İİK m. 89 uyarınca da gerçekleştirilebilir. Bu yönde bir engel bulunmamaktadır.

B. Nama Yazılı Pay Senetlerinin Haczi

Nama yazılı pay senetlerinin haczine yönelik olarak hangi usul ve esasların geçerli olacağı, TTK m. 133/2 ile düzenlemiştir. Buna göre, alacaklılar, alacaklarını,

²²⁶ Gökçen Topuz, **Hisse Haczi ve Satışı**, 1. Baskı, İstanbul, s. 215-216.

²²⁷ Şahin, s. 195.

²²⁸ Abuzer Kendigelen, "Anonim Şirketlerde Çıplak Payın Haczi-İİK 94 Hükümünde Yapılan Değişikliğe İlişkin Hukuku Değerlendirme", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 62, Sayı 1-2, 2004, s. 381-402, s. 390 vd.

²²⁹ Bkz. Yargıtay HGK, K.T. 21.5.2025, E. 2023/802, K. 2025/335.

²³⁰ Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 6.4.2022, E. 2021/6896, K. 2022/4551.

borçlularına ait olan senede bağlanmış payların taşınırlara ilişkin hükümler uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini isteyebileceklerdir²³¹.

Haciz tarihinde borçlunun anonim şirketteki payı bir NYPS ise, bu durumda icra memuru yalnızca anonim şirkete bir tebliğ göndermekle iktifa edemez. Bu durumda fiili haciz yapmak mecburiyetindedir²³². Yargıtay 12. HD tarafından incelenen bir olayda²³³, borçlunun şirketteki hisseleri üzerine konulan haciz, pay defterine işlenmek ve ticaret siciline bildirilmek suretiyle yapılmıştır. Oysa bilirkişi raporu, haciz tarihinde pay senetlerinin nama yazılı olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle, icra müdürünün İİK m. 88 uyarınca senetlere fiilen el koyması gerekirken yalnızca m. 94'e göre işlem yapılması hukuka aykırıdır. Bunun nedeni bir pay ile ilgili olarak pay senedi ya da ilmühaber çıkarılmış olması durumunda bu payın artık taşınır mal olarak değerlendirilecek olmasıdır²³⁴. NYPS, borçlunun elindedir. Pay senedi borçlu elinde ise, bu durumda yalnızca anonim şirkete durumu tebliğ etmek²³⁵ ya da benzer şekilde bu durumda Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne bu yönde bir tebligatın yapılmış olması da yeterli değildir²³⁶.

Nama yazılı pay senetleri taşınır mal olarak kabul edilmektedir. Taşınır malların haczinin ne şekilde olacağı yukarıda ele alınmıştır. Bu durumda ilgili mallara icra dairesinin arzu ettiği her an el koyabilir durumda olması gerekmektedir. İcra memuru, haczettiği bu taşınır malları ya kendisi ele geçirmeli ve icra dairesinde muhafaza etmelidir ya da yediemine teslim etmelidir. Buna karşın, NYPS emre yazılı pay senedi olduğundan kıymetli evrak statüsündedir. Haczi de buna uygun olacaktır²³⁷. İİK m. 88 açıkça senetlerin, poliçe, altın gibi kıymetli madenlerin, para ve banknotların yanında *anonim şirket hisse senetlerinin* de yediemine bırakılmaksızın muhafaza altına

²³¹ Muhammet Masum Arıkan, “**Anonim Şirketlerde Payların Haczi**”, Yüksek Lisans Tezi”, İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2024, s. 62.

²³² Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 183.

²³³ Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 10.10.204, E. 2024/4543, K. 2024/8419.

²³⁴ Melis Taşpolat Tuğsavul, “**Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Çerçevesinde Ticaret Şirketlerinde Şirket Ortaklarının Şahsi Alacaklarının Durumu**”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Sayı 6, 2009, ss. 1323-1386, s. 1353.

²³⁵ Muşul ve Tezel Muşul, s. 507; Kuru ve Aydın, s. 188-189.

²³⁶ Kuru ve Aydın, s. 188-189

²³⁷ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 183; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 228-229.

alınması gerektiğine dikkat çekmiştir²³⁸. Bu durumda İİK m. 88 (taşınır haczi) hükümleri uyarınca fiili haczin yapılması zaruridir. Yargıtay 12. HD tarafından incelenen bir uyuşmazlık²³⁹, anonim şirketteki payların haczi ile ilgilidir. İİK m. 94/1 uyarınca, pay senedine veya ilmühabere bağlanmamış payların (çıplak pay) haczi, icra dairesi tarafından şirkete gönderilecek ihbarname ile yapılır ve bu ihbarname şirkete tebliğ edildiği anda haciz gerçekleşmiş sayılır. Ancak, pay senedi veya ilmühaber çıkarılmışsa, bu evrak kıymetli evrak niteliğinde olduğundan İİK m. 88 gereği fiilen el konulması gerekir. Somut olayda, borçlunun ... Madencilik A.Ş.'deki hisselerinin haczi için icra müdürlüğünce Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne yazı yazılmıştır. Ancak bilirkişi raporuyla, şirketin yönetim kurulu kararıyla nama yazılı pay senedi ilmühberi çıkardığı tespit edilmiştir. Bu durumda çıplak pay haczi değil, kıymetli evrak niteliğindeki ilmühaberlerin fiilen haczi söz konusudur. Dolayısıyla yalnızca Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne yazı yazılmasıyla haciz gerçekleşmez.

Bu durumda, İİK m. 89 ile de NYPS'nin haczinin kabil olmadığı söylenebilir. Buna karşın Tezel ve Muşul'a göre²⁴⁰ anonim şirket hisse senetlerine 3. bir kişinin rehin, vekâlet, intifa veya vedia gibi bir hukuki sebeple zilyet olması durumunda ilgili senetlerin İİK m. 89 kapsamına dâhil edilerek haczi mümkündür. Benzer şekilde Taşpolat Tuğsavul²⁴¹ da bu kanaattedir. Ona göre, hisse senetlerinin üçüncü kişinin elinde mülkiyetten başka bir sebeple bulunması durumunda icra müdürünün hisse senedi haczini gerçekleştirmesini yalnızca fiili hacze bağlamak hak kayıplarına yol açabileceğinden İİK m. 89'un uygulanabilirliği düşünülmelidir²⁴². Ek olarak borçlunun şahsi alacaklısı, kanunda öngörülen şartların gerçekleşmiş olması durumunda, borçlu ile üçüncü kişiye karşı tasarruf işleminin iptal davasını açarak bu pay senetlerini cebri icra sahası içine çekebilir²⁴³.

²³⁸ Taşpolat Tuğsavul, s. 1353.

²³⁹ Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T: 28.2.2024, E. 2023/5033, K. 2024/1916.

²⁴⁰ Yargıtay'ın 28.11.1996 tarihli bir kararı için Bkz. Muşul ve Tezel Muşul, s. 508.

²⁴¹ Taşpolat Tuğsavul, s. 1354.

²⁴² Taşpolat Tuğsavul, s. 1354.

²⁴³ Muşul ve Tezel Muşul, s. 508.

Nama yazılı pay senetlerinin fiili el koyma suretiyle haczedilmesi sonrasında bu haciz anonim şirkete bildirilecektir. Böylece pay defterine ilgili haczin işlenmesi sağlanır. Bildirim açıklayıcıdır. Kurucu değildir. Zira ilgili pay senedine tutanağa geçirilerek el konulması ile birlikte haciz geçerlilik kazanacaktır. Şirkete bildirim sadece sonradan ileri sürülebilecek olan iyi niyet iddiasını engelleyicidir²⁴⁴.

Bağlı nama yazılı pay senetleri ilgili payların devrine bazı kayıtlar koymakta ise de, bu bağlı NYPS'lerin haczedilemeyeceği anlamına gelmez. İİK m. 89 hükümleri çerçevesinde bağlı NYPS'lerin haczi mümkündür. Cebri icra durumunda NYPS'nin bağlam hükmü geçersiz kalmaktadır. TTK m.493/4 uyarınca, böyle durumlarda ortaklık, payları gerçek değeriyle satın almayı teklif ederek devri reddedebilir. Bu düzenleme, özellikle borsaya kote olmayan anonim şirketlerde ortaklık menfaatlerini korumayı amaçlar.²⁴⁵ Eski TTK döneminde, bu tür iktisaplarda pay sahipliğinin hangi anda kazanıldığı tartışmalıydı. Yeni TTK m.494/2 ile ise malvarlığı hakları (örneğin temettü hakkı) ve yönetim/koruyucu haklar (örneğin oy hakkı) farklılaştırılmıştır. Malvarlığı hakları derhal devredene geçerken, yönetim ve koruyucu haklar ancak şirketin onayıyla kazanılır. Şirket üç ay içinde haklı gerekçeyle reddetmezse onay verilmiş sayılır. Şirket gerçek değeri üzerinden satın alma teklifinde bulunursa, devralan payı şirkete satmak zorundadır²⁴⁶.

C. Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Haczi

Hamiline yazılı pay senetleri açısından TTK m. 489 hükmüne göre devir, sadece zilyetliğin geçirilmesi suretiyle gerçekleşmektedir. Buna karşın devralan bu durumu MKK'ya bildirmelidir. Diğer yandan HYPS açısından, ilgili pay senedine bağlı haklar da MKK'ya yapılacak bildirim tarihinden itibaren geçerli olacak, devralan bu hakları şirket ve üçüncü kişilere karşı bu tarihten itibaren hak iddia edebilecektir²⁴⁷.

²⁴⁴ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 228-229.

²⁴⁵ Talha T. Dermez, "Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkma ve Bağlam Hükümlerinin Etkisi", Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 2021, s. 82.

²⁴⁶ Dermez, 2021, s. 82.

²⁴⁷ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, s. 124-125; Pulaşlı, 2024, s. 527-531; Bozkurt, s. 475-476; Altaş, s. 480-481.

İlgili pay senedi bakımından haciz, rehin ve devir gibi işlemlerin söz konusu olabileceğini düzenlemiştir.

Hamiline yazılı pay senetleri açısından haciz işlemlerinde, borçlunun durumu önem arz etmemektedir. Yargıtay tarafından²⁴⁸ incelenen bir dosyada, şirket hissesinin HYPS olması dolayısıyla şirketteki bu hisselerle yönelik olarak İİK m. 88 çerçevesinde taşınır haczi işlemi gerçekleştirildiğini, bunun iptal edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Buna karşın mahkeme bu iddiaya itibar etmemiş ve ilgili payın bir senede bağlanmış olması dolayısıyla haczedilebileceğine hükmetmiştir.

Hamiline yazılı pay senetlerinin haczinde de tıpkı NYPS'lerde olduğu gibi, İİK m. 94 değil, İİK m. 88 hükümleri uygulanmalıdır. Bu açıdan fiilen el koyma gerekli olup yalnızca ilgili anonim şirkete bu hisselerle haciz konulduğu yönünde bir kararın tebliğ edilmesi yeterli değildir²⁴⁹. Yukarıda görüldüğü üzere²⁵⁰, anonim şirketin çıplak paylar için sonradan pay senedi düzenlemesi mümkündür. Bu noktada, önemli olan bu kararın ne zaman verildiğidir. İcra memuru tarafından, çıplak payların haczi için anonim şirkete müzekkere yazılmasından ve bu yazının şirkete tebliğinden önceki bir tarihte anonim şirket, payın HYPS olarak çıkarılmasına karar vermiş ve borçlulara bu senetleri teslim etmiş ise, artık icra müdürlüğünün fiili haciz yapmaktan başka çaresi yoktur; ilgili payın haczi için anonim şirkete ihbarname göndermenin bir anlamı olmayacaktır²⁵¹. Bu konuda bir tereddüt söz konusu ise, mahkemenin uzman bilirkişi atayarak pay senetlerinin çıkarılma tarihini tespit etmesi gerekmektedir²⁵². Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 2019/7450 E. ve 2019/11046 K. sayılı kararında anonim şirket hisselerinin haczi meselesi ele alınmıştır. Somut olayda, borçlulara ait şirket hisselerinin haczedilmesine yönelik icra müdürlüğü işlemi, hisselerin hamiline yazılı pay senedi çıkarılmış olması nedeniyle tartışma konusu olmuştur. İlk derece mahkemesi, belirli tarihlerde pay senedi çıkarılmadığı gerekçesiyle haczin geçerli olduğuna hükmetmiştir. Ancak Yargıtay, bilirkişi raporları ve şirket kayıtlarından 2014

²⁴⁸ Bkz. Yargıtay 12 HD., T. 23.02.2017, E. 2016/10096, K. 2017/2499

²⁴⁹ Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 6.2.1996, E. 1996/1547, K. 1996/1654.

²⁵⁰ Bkz. 1. Bölüm Başlık "d. Çıplak Pay Haczi".

²⁵¹ Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 25.6.2019, E. 2019/7450, K. 20119/11046.

²⁵² Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 19.1.2017, E. 2016/21556, K. 2017/662.

yılında hamiline yazılı pay senetlerinin düzenlenip ortaklara teslim edildiğinin anlaşıldığını tespit etmiştir. Bu durumda, söz konusu senetlerin kıymetli evrak niteliği taşıdığı ve İİK m. 88 gereğince fiilen el konulmadan haczedilemeyeceği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla mahkemenin şikâyeti reddetmesi isabetsiz bulunmuş, karar bozulmuştur. Bu içtihat, pay senetlerinin haczi bakımından fiili zilyetliğin önemini vurgulamaktadır.

Buradan hareketle, anonim şirketlerde, pay için bir ilmühaber ya da pay senedi çıkarılmamış ise bu pay çıplak pay olarak değerlendirileceğinden İİK m. 94/1 uyarınca tebliğ olunarak haciz mümkündür. Buna karşın aynı ihbarnamede, eğer bu çıplak paylar için bir HYPS ya da NYPS düzenlenmesi sonradan kararlaştırılır ise, bu pay senetlerinin borç ve haciz devam ettiği sürece, icra müdürlüğüne teslim edilmesi gerektiği de bildirilecektir²⁵³.

Hamiline yazılı pay senetleri açısından dikkat edilmesi gereken bir husus, ilgili hisse senetlerinin halen yürürlükte olup olmadıklarının tespit edilmesidir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi²⁵⁴ tarafından incelenen bir davada davacı şirket, borçlu şirketin hisse senetlerinin daha önce yönetim kurulu kararı ile iptal edilip yerine yeni senetler çıkarıldığını ileri sürmüştü ve haczin kaldırılmasını talep etmiştir. İlk derece mahkemesi, bilirkişi raporuna dayanarak bu iddiayı kabul etmiş ve haczin kaldırılmasına karar vermiştir. Ancak Bölge Adliye Mahkemesi (BAM), hisse senetlerinin hamiline yazılı olması, haczin borçlu şirket adresinde yapılması, davacı ile borçlu arasında organik bağ bulunması ve hisse devirlerinin alacaklıdan mal kaçırma amacı taşıdığı kanaatine vararak davayı reddetmiştir. Yargıtay da temyiz incelemesinde BAM kararını usul ve kanuna uygun bulmuş ve onamıştır. Karar, istihkak davalarında mülkiyet karinesinin nasıl değerlendirileceği, şirketler arası organik bağların alacaklıya karşı ileri sürülüp sürülemeyeceği ve hisse senedi devirlerinin muvazaa şüphesiyle geçerlilik denetimi bakımından dikkat çekicidir. Ayrıca İİK'nın 88 ve 94. maddeleri uyarınca hamiline yazılı hisse senetlerinin haczi konusunda Yargıtay'ın yaklaşımı ortaya konmuştur. Bu

²⁵³ Arıkan, s. 63.

²⁵⁴ Bkz. Yargıtay 12. H, K.T. 25.4.2023, E. 2022/9999, K. 2023/2756.

yönüyle karar, benzer uyuşmazlıklarda yol gösterici niteliktedir. Hamiline yazılı pay senetleri üçüncü kişi elinde bulunmakta ise, bu durumda üçüncü kişi elindeki malın haczi hükümleri geçerli olmalıdır²⁵⁵.

D. Kaydî Payların Haczi

Kaydileştirme, bir hissenin senet çıkarılmak suretiyle değil, MKK tarafından bilgisayar aracılığı ile, ihraççılar, aracı kuruluşlar ve hak sahipleri nezdinde tutulduğu sistemi ifade etmektedir. Halka açık olan şirketler bakımından paylar kaydî olarak izlenmektedir²⁵⁶. Kaydileştirme süreci, SerPK m. 13 ile düzenlenmiştir. Buna göre, sermaye piyasası araçları ile ilgili olarak gerçekleştirilecek bir haciz işlemi, MKK'nın üyeleri tarafından icra edilecektir. Elektronik ortamda tebligatı yapılan alacakların takip ve tahsili ile ilgili hükümler ise saklı tutulmuştur. Bu payların haczi için SPK, II-13.1 sayılı²⁵⁷ bir tebliğ yayınlamıştır. Bu tebliğin m. 22 hükmüne göre, haciz işlemi MKK'ya bildirilecektir. Buna karşın haczin usulü belirtilmemiştir. Bildirimden bahsedilmekle iktifa edilmiş olması dolayısıyla kaydileştirilmiş pay haczinin de İİK m. 94 uyarınca gerçekleştirileceği ifade edilmektedir²⁵⁸. MKK'nın kayıtları kaydî paylar bakımından bağlayıcı olduğundan, üçüncü kişilerin iyi niyet iddiasını engellemek maksadıyla, MKKya bildirim derhal yapılmalıdır²⁵⁹. Bununla birlikte öğretide bazı yazarlar MKK'nın haricinde, icra müdürlüğünün ayrıca aracı kurumlara veyahut da hisseyi ihraç eden kurumlara da gönderme yetkisine sahip olması gerektiğini savunmaktadır²⁶⁰.

Merkezi Kayıt Kuruluşu bir anonim şirket olarak tanımlanmıştır (SerPK, m. 3). Bu nedenle MKK kayıtlarına yönelik olarak İİK m. 79/2 uyarınca MKK sicillerini bir resmi sicil olarak kabul ederek kayda işlenmesi suretiyle haciz yapılmak suretiyle haciz mümkün değildir. Buna karşın İİK m. 89 hükmü uyarınca haciz ihbarnamesi

²⁵⁵ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 183.

²⁵⁶ Taşdelen, s. 208.

²⁵⁷ Kaydileştirilen Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ.

²⁵⁸ Topuz, s. 236 vd.

²⁵⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 228-229.

²⁶⁰ Bkz; Şahin, s. 193.

yoluyla bu haczin gerçekleştirilmesi mümkündür²⁶¹. İİK m. 89 hükmüne göre, hamiline ait olmayan ya da cirosu kabil bir senet ile müstenit olmayan alacağın haczi durumunda icra memurunun borçlu olan gerçek ya da tüzel kişiye bundan sonraki süreçte borcu icra dairesine ödeyeceğini, borçluya yönelik yapılacak ödemenin geçerli olmadığını, elindeki taşınır malı da doğrudan icra dairesine teslim edeceğini, bu malı takip borçlusuna vermemesini bildirir. Aksi durumda ise ortaya çıkacak olan zarardan (malın bedelinden) sorumlu olacağını bildirir²⁶².

IV. Haczin Hukuki Sonuçları

A. Pay Üzerinde Tasarruf Yetkisinin Sınırlandırılması

Anonim şirket payının haczedilmesi durumunda ortaya çıkan temel hukuki sonuçlardan biri, ortağın pay üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlanmasıdır. Zira pay senetleri bakımından fiili olarak, çıplak paylar bakımından ise hukuki olarak bu paylara el konulmaktadır. Bir kere haciz dolayısıyla, borçlu ortak, ancak alacaklının onayı ve icra müdürünün izni ile haczedilen mal üzerinde tasarruf yetkisini kullanabilmektedir. Buna karşın, söz konusu kısıtlama, borçlunun payı üzerindeki tasarruf yetkisinin bütünüyle ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir²⁶³.

Bu noktada, ortağın payları üzerindeki kısıt, yalnızca alacaklıların haklarına zarar verdiği ölçüde geçersiz olacaktır. Tasarruf işlemi sadece ilgili malın devredilmesi değildir. Buna ek olarak, bu paylar üzerinde rehin tesis edilmesi veya başka aynî veya şahsî haklar tesis edilmesi de tasarruf yetkisi kapsamındadır²⁶⁴.

Ortağın payları senede bağlanmış ise, bu durumda icra memurunun haczi yalnızca fiili haciz yoluyla olacak, senetler icra dairesine muhafaza altına alınacaktır. Artık borçlu bu senetlerin “dolaylı zilyedi” olarak tanımlanabilir. Zilyetlik ilişkisinde meydana gelen bu değişiklik dolayısıyla doğrudan zilyet, üçüncü kişiler için icra memurudur. Alacaklı ise birinci basamaktan dolayı zilyet, borçlu ise ikinci

²⁶¹ Dönmez, s. 314; Şahin, s. 193-194.

²⁶² Doğan Kara, s. 61-62.

²⁶³ Topuz, s. 263-264.

²⁶⁴ Topuz, s. 264.

basamaktan dolayı zilyet olarak tanımlanabilir. Bu durum borçlu, alacaklı ve icra memuru açısından geçerli olan bir değişikliktir fakat bu ilişki değişimini ileri sürerek üçüncü kişilerin iyi niyetle hak kazanmaları söz konusu olmayacaktır. Bunun nedeni ise ilgili pay senedinin ya da ilmühaberinin devrine ilişkin öngörülen prosedürlerin hakkıyla yerine getirilemeyecek olmasıdır. Benzer bir durum çıplak paylar açısından da geçerlidir. Çıplak paylar yalnızca alacağın temlik hükümlerine riayet edilerek devredilebilmektedir. Bu durumda temlik ilişkisinde ise iyi niyetle kazanma söz konusu değildir²⁶⁵.

Borçlunun tasarruf yetkisinin kısıtlanması MKK'ye bildirilecektir. Burada, kaydi sermaye piyasası ürünleri üzerine haciz konulması durumunda, bu haczin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için MKK'ye yapılacak bildirim esas alınacaktır. Bu bildirim elektronik yöntemler ile gerçekleştirilebilir. Burada bildirim yapmakla yükümlü olan ise borçlunun aracı kurumudur. Açıktır ki borçlu kaydi payı üzerindeki haklarını aracı kurum üzerinden kullandığından bu yöndeki bir uygulama yerindedir. Aracı kurum, kendisine haciz ihbarnamesi yapılmış olmasına karşın borçlunun payları üzerinde işlem yapmasına müsaade eder ise, İİK md. 89 hükümleri kapsamında alacaklıya karşı sorumlu olacaktır²⁶⁶.

Borçlunun malvarlığını saklaması, pay defterinin kaybolduğunu ileri sürmesi veya yanıltıcı işlemler yapması, haczin uygulanmasını engelleme girişimleri olarak değerlendirilir. Ayrıca bankalardaki varlıkların gizlenmesi de cezai sonuç doğurur. Haciz, borçlunun tasarruf yetkisini sınırlayan bir işlem olduğundan, bu yetkiyi ihlal edenlere hukuki ve cezai müeyyideler uygulanır²⁶⁷.

Üçüncü kişilerin iyi niyetli iktisabı korunurken, İİK m. 89 gereği sermaye piyasası araçlarına da haciz uygulanabilir ve bu konuda üçüncü kişiler (örneğin bankalar) bilgilendirilir. Böylece borçlunun hisse ve payları üzerinde haciz tesis edilerek tasarruf yetkisi kısıtlanır. Ancak borçlu, bu sınırlamaya rağmen şirketteki

²⁶⁵ Topuz, s. 265.

²⁶⁶ Topuz, s. 265; Doğan Kara, s. 54.

²⁶⁷ Arıkan, s. 84.

ortaklık haklarını, özellikle yönetim ve katılım haklarını kullanmaya devam eder. Kısacası, haciz borçlunun mali tasarruflarını engeller ama şirket içindeki hukuki statüsünü değiştirmez²⁶⁸.

B. Oy Hakkı ve Diğer Yönetim Haklarına Etkisi

Birinci bölümde görüldüğü üzere, ortağın sahibi olduğu paylar üzerinden oy ve diğer yönetsel hakları bulunmaktadır. Yönetsel haklar ortaklık ya da katılma haklarıdır. Bilgi alma ve inceleme, oy hakkı bu kapsamda sayılabilir²⁶⁹.

Oy hakkı niteliği itibarıyla malvarlığına ilişkin olmayan ya da mali nitelikte olmayan bir haktır. Bu durumda paya ilişkin olan bu hakların da alacaklıya geçip geçmeyeceğini ayrıca tartışmak gerekmektedir. Oy hakkı TTK m. 434/2 hükmü ile her pay sahibinin yalnızca bir payı olsa dahi en az bir oy hakkına sahip olduğu yönündeki düzenleme ile, mütesep hak olarak düzenlenmiştir. Buna karşın, kural olarak, oy sahibinin oy potansiyeli, sermayeye katılımı nispetindedir. Anonim şirketlerde pay sayısı ve toplam sermaye oranı, pay sahiplerinin sayısından bağımsızdır. Buna karşın yukarıda görüldüğü üzere, esas sözleşme ile paylara karşılık gelen oylar arasında bir dağılım farklılığı oluşturulabilir.

Topuz, pay haczinin ortağın şirketteki oy hakkı ve diğer yönetim hakları üzerindeki etkisini incelemektedir. Ortağın alacaklısı, pay üzerinde cebri icradan kaynaklanan haklarını kullanmak ve haciz işletmek yoluyla bu kimsenin ne oy hakkını ne de diğer yönetsel haklarını kullanabilecektir. Bu bağlamda, bir ortağın anonim şirkete ilişkin paylarının haczedilmesi durumunda, oy hakkının ve yönetim haklarının, ortaklık sıfatından bağımsız olarak devredilmesi mümkün olmadığından, ortakta kalacaktır. O halde, cebri icra alacaklısı, haciz dolayısıyla oy hakkını ya da yönetsel hakları kullanma hakkını devralmaz²⁷⁰. Buradan hareketle yazar, oy hakkının hisseye bağlı olduğunu ve hisseden bağımsız bir şekilde devredilemeyeceğini tekrar eder ve anonim şirket payının bir alacaklı tarafından icra marifetiyle haczedilmesi durumunda

²⁶⁸ Arıkan, s. 84.

²⁶⁹ Arıkan, s. 69.

²⁷⁰ Topuz, s. 266.

bu paya dair oy ve diğer yönetsel hakların borçluda kalmaya devam edeceğini ifade etmektedir²⁷¹.

Kanaatimizce, oy hakkı ya da diğer yönetsel hakların cebri icranın alacaklısı tarafından kullanılması makul olmayacaktır. İcranın amacı, alacaklının alacağına kavuşmasıdır. Pay senedinden kaynaklanan malvarlığı haklarının alacaklı tarafından kullanılması suretiyle tatmini bu amaca ulaşmak bakımından yeterlidir. O halde, alacaklıya, icra hukukunun amacını aşacak şekilde, yönetsel hakların ve oy hakkının kullanılması imkânının da verildiğinin düşünülmesi mümkün değildir. Kaldı ki, Cebri İcra Hukuku Kanun Taslağı'nın m. 193/4 hükmü bu konuda doğrudan bir düzenleme ihtiva etmektedir. Buna göre "*Alacaklılar, borçlunun bir sermaye şirketindeki senede bağlanmış veya bağlanmamış paylarını, taşınırlara ilişkin hükümler uyarınca haczettirebilir. Payın hacziyle birlikte bu paydan doğan kâr, rüçhan hakkı, tali yükümlerden doğan ücret ve şirket tasfiye hâline girerse tasfiye payı hakkı gibi mali nitelikteki hakların hisse haczinin kapsamına girdiği ve genel kurula katılma, oy hakkı gibi kişisel hakların da kısıtlandığı; şirket hisse senedi çıkarırsa bu hisse senedinin icra ve iflas dairesine verilmesi ve çıplak payla ilgili bütün 62 / 451 tebligatların icra ve iflas dairesine yapılması gerektiği hususları da haciz tutanağına yazılır. İcra dairesi, payları haczedilen sermaye şirketinin özelliklerini dikkate alarak, haczedilen payların paraya çevrilmesine kadar geçecek süre boyunca ortaklıktan doğan mali ve kişisel hakların kullanılması için bir kayyum tayin edebilir. Tutanak, şirket yetkilisine Kanununun 201 inci maddesine göre elden tebliğ edilir ve haciz, talep üzerine pay defterine işlenir*". Görüldüğü üzere, ilgili taslak bağlamında, bir hisse haczinin söz konusu olması durumunda bu paya bağlanan oy hakkı da dahil olmak üzere diğer yönetsel hakların da haciz kapsamında olacağı öngörülmektedir. Bu düzenleme, öğretide ileri sürülen görüşler ile de uyumludur.

Oy hakkının sağlıklı kullanılabilmesi için ortaklara bilgi alma ve inceleme hakkı tanınmıştır. Bu haklar yukarıda tanımlanmıştır. Öğretide ise, hisselerin değerinin korunması amacıyla alacaklıya da sınırlı bir bilgi alma hakkı tanınmasının gerekli olduğu savunulmaktadır. Buna bağlı bir diğer önemli yönetsel hak ise denetleme

²⁷¹ Topuz, s. 266.

hakkıdır. Denetleme konusunda ise esas yetki denetim kuruluna aittir. Pay sahipleri şirket defterlerini ve yazışmalarını kural olarak inceleyemez; yalnızca genel kurulun izni ve yönetim kurulunun kararıyla bu hak kullanılabilir. Buna rağmen, ticari sırların öğrenilmesi yasaktır ve öğrenilirse gizlilik yükümlülüğü doğar. Ancak hangi bilgilerin ticari sır kapsamına girdiğinin kanunda açıkça belirtilmemesi bir eksiklik. Bu denetim hakkı sınırlı olup yalnızca pay sahibine tanındığından, payı haczettiren alacaklının bu haktan yararlanması mümkün değildir.

C. Kâr Payı ve Rüçhan Hakkına Etkisi

Paylar üzerine konulan bir haciz aynı zamanda bu paylar ile ilgili diğer malvarlığı haklarını da etkilemektedir. Bunlar arasında şüphesiz, kâr payı ve rüçhan hakkı yer almaktadır.

1. Kâr Payı ve Temettü Alacaklarının Durumu

Kâr payı, anonim şirketlerde GK tarafından dağıtılmasına karar verilen ve kârın her bir pay sahibine ödenmesi gereken pay olarak tanımlanmaktadır²⁷². Başka bir tanımda ise kâr payı, payın hukuki semeresi ve belli dönemlerde paya bağlı olarak ortaya çıkan mali nitelikli getiridir²⁷³. Kâr Payı, TTK md. 507 ve 508 ile düzenlenmiştir. TTK md. 507/1 hükmüne göre ortaklar anonim şirket net dönem kârına katılma hakkına sahiplerdir. TTK m. 508 hükmüne göre ise eğer esas sözleşmede aksine hüküm yok ise²⁷⁴, ortaklar payı oranında şirket kârına katılmaktadır. Benzer şekilde halka açık anonim şirketler bakımından da Serp. Kanunu m. 20 hükmüne göre

²⁷² Tanımlar için Bkz. Hasan Karşoğlu, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri”, Ankara Barosu Dergisi, Sayı 2019/3, 2019, ss. 181-228, s. 188; Burak Meydancı, “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Cilt 99, 2023, ss. 129-148, s. 133.

²⁷³ Karşoğlu, s. 188; Meydancı s. 133.

²⁷⁴ Kâr payı, pay sahibine sermaye katkısıyla orantılı olarak tanınan mali bir haktır. Şirket esas sözleşmesinde imtiyazlı düzenleme yapılmışsa, bazı pay sahipleri kâr payından farklı şekilde yararlanabilir. Bu hak, ancak şirketin faaliyet yılı sonunda dağıtılabilir kâr bulunması ve genel kurulun kâr dağıtımına karar vermesi halinde kullanılabilir. Pay sahibinin vazgeçilmez hakları arasında yer alan kâr payı, yalnızca kanunda öngörülen istisnalar veya esas sözleşmedeki özel düzenlemeler doğrultusunda sınırlandırılabilir. Bununla birlikte, şirketler kârın tamamını dağıtmak zorunda değildir; geleceğe yönelik planlar, ekonomik koşullar ve ticari riskler dikkate alınarak kâr dağıtım politikası oluşturulabilir. Bkz. Karşoğlu, s. 189-190; Pulaşlı, 2025, s. 576-577.

kâr payı dağıtılabilmesi için esas sözleşmede bu yönde bir hükmün olması ve GK kararının bulunması şartları aranmaktadır. Vazgeçilmez hak teorisine göre, şirketin ekonomik değer elde etme ve bu değerleri ortakları arasında paylaşırma amacını izlemesi onun görevidir. Ayrıca ortak bu hakkından kendi arzusu ile dahi olsa vazgeçemez²⁷⁵. Kâr payı da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Kâr payının diğer anlamı ise güçsüz nispi müktesep hak²⁷⁶ olarak değerlendirilmesidir. Böylece ortak, payı oranında yıllık kâra ve yedek akçelere katılma hakkına sahiptir.

Topuz'a²⁷⁷ göre, anonim şirket esas sözleşmesinde öngörölmüş tali yükümlölükler karşılığında doğan ücret alacağı, pay sahipliğiyle bağlantılı bir mali hak niteliği taşır. Bu nedenle, hisse haczi yapılmışsa kural olarak ücret alacağı da kapsam dâhilindedir; fakat ücret hakkı hacizden önce doğmuşsa, İİK m. 89'a göre ayrıca haczedilmesi gerekir. Bir anonim şirketin ortakların sermaye koyma borcuna ek olarak, belirli dönemlerde tali yükümlölükleri yerine getirmesini ve bunun karşılığında da kendilerine bir ücret ödeneceğini kararlaştırmış olması karşısında, ilgili tali yükümlölüklere yönelik ödenecek ücret bakımından şirket, ortağa borçlu olacaktır. Kanaatimizce, bu borç da yine ortağın payından kaynaklanan bir alacaktır. Dolayısıyla şirkete gönderilecek tebligat içerisinde, bu türden bir tali yükümlölük bulunması durumunda artık yapılacak ödemelerin icra dairesine yapılması gerektiğinin bildirilmesi kâfidir. Ayrıca İİK m. 89 kapsamında haciz ihbarnamesi gönderilmesine lüzum bulunmamaktadır.

Kâr payı, GK tarafından dağıtılmasına karar verilmesinden (TTK Md. 408) sonra alacak hakkına dönüşmektedir²⁷⁸. Hakkın haczinin ne şekilde olacağı ise öğretide bir tartışma konusu olarak ortaya çıkmaktadır. Dönmez'e²⁷⁹ göre, İİK md. 92 hükmü uygulanmalıdır. Zira bu hükme göre, taşınmazın haczi onun menfaatlerini ve

²⁷⁵ Bilge Aytuğar, "Anonim Şirketlerde Kâr Payı ve Kâr Payı Avansı Dağıtım Hakkında 7244 Sayılı Kanun ile Öngörölen Tedbirler", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Sayı, 2, 2020, ss. 396-410, s. 398-399; Karşlıoğlu, s. 188; Meydancı, "s. 133.

²⁷⁶ Aytuğar, s. 398-399.

²⁷⁷ Topuz, s. 261-263.

²⁷⁸ Bozkurt, s. 438-439;

²⁷⁹ Dönmez, s. 127.

hâsılatlarını da kapsar. O hâlde, kâr payı haczi, anonim şirketin her türlü hak ve menfaatleri olarak değerlendirilmelidir.

Taşpolat Tuğsavul²⁸⁰ ise İİK md. 92 hükmünün taşınmazlar ile ilgili uygulama alanı bulacağını, hissenin haczedilmesinin kendiliğinden kâr payının da haczedildiği anlamına gelmediğini ileri sürmektedir. Yazar, bu noktada kâr payı haczinin ya İİK md. 89 hükümleri çerçevesinde ya da çıplak pay haczi ile ilgili olarak anonim şirkete gönderilecek tebliğin içerisinde kâr payının da icra müdürlüğüne gönderilmesi yönünde bildirim eklenmesi suretiyle yapılabileceğini değerlendirmektedir²⁸¹.

Şahin, ortağın payı haczedildiğinde kâr payının da bu kapsamda değerlendirileceğini ifade etmektedir. TTK md. 477 hükmü çerçevesinde meseleye yaklaşan Şahin²⁸² burada hakların birliği ya da payın bölünmezliği ilkesinin cari olduğuna dikkat çekmektedir. Yazar, anonim şirket payının temin ettiği hakların yalnızca pay sahibi ya da pay ile ilgili hak iddia eden kişi tarafından (tek bir kişi tarafından) kullanılabilceğini, hakların birden fazla kişi arasında bölünemeyeceğini ifade etmektedir. Sonuç olarak ise TTK md. 477 hükmü uygulanmalı ve kâr payı hisse haczine dâhil edilmelidir. Burada kâr payı dağıtılmasına karar verildiğinde hisseden bağımsız hareket edilemeyecektir. Bu haklar eğer alacak hakkına dönüşmüş ise bunların haczi için de İİK md. 89 hükmü uygulanabilecektir.

Kanaatimizce İİK m. 120 hükmü çerçevesinde kâr payı haczine ilişkin farklı bir yaklaşım benimsenebilir. Zira anonim şirket paylarının haczinden sonra bu payların paraya çevrilmesi uygulamada son derece güçtür; özellikle halka kapalı anonim şirketlerde alıcı bulunmadığından süreç uzamakta, bu sürede ise kâr payı önemli bir ekonomik değer oluşturmaktadır. Bu durumda, kâr payı ne İİK m. 92'deki taşınmaz menfaati gibi ne de m. 94'teki taşınır alacağı gibi değerlendirilmelidir. Kâr payı, borçlunun şirketteki alacağının doğal bir uzantısı olduğundan, İİK m. 120/1'de öngörülen "alacakların devri" veya "borçlunun üçüncü kişilerdeki alacaklarının tahsili" hükümleri uygulanmalıdır. Böylece alacaklılar, kâr payını doğrudan borçlunun

²⁸⁰ Taşpolat Tuğsavul, s. 1347-1348.

²⁸¹ Taşpolat Tuğsavul, s. 1348.

²⁸² Şahin, s. 184.

hakkına halef olarak tahsil edebilir. Bu çözüm, kâr payının ihtilaf yaratmayan niteliğine ve pratikteki ekonomik gerçekliğe en uygun yoldur.

Anonim şirketlerde kâr payı, pay senedine ek olarak bir kupon çıkarılmak suretiyle dağıtılabilir. Bu durum genelde kâr payı dağıtımını kolaylaştırmak için yapılmaktadır. Bu durumda kupon bir tür “yan senet” olarak değerlendirilmektedir. Böylece kupon da temel teşkil eden pay senedinin niteliğinden bağımsız olarak, hamiline yazılı kıymetli evrak niteliği arz etmektedir²⁸³. Açıktır ki bu halde kupon pay senedinden ayrı devredilebilir bir nitelik taşımaktadır. Kuponun bağımsız bir nitelik kazanması durumunda pay senedinden ayrı olarak haczi de kabildir. O halde İİK md. 88 hükümlerine uygun olarak fiili haciz ile haczedilmesi gerekecektir²⁸⁴.

2. Alacaklının Rüçhan Hakkı

Kâr payına benzer şekilde rüçhan hakkı da haczedilebilir. Rüçhan hakkını düzenleyen TTK md. 461 hükmüne göre ortaklar, esas sermaye arttırıldığında, ortaya çıkacak yeni paylar, ortağın sermayeye katılma payı oranında öncelikli olarak edinme hakkına sahiptir²⁸⁵. Rüçhan hakkı paydan ya da pay sahipliğinden ayrılmaz. Buna karşın sermaye artırımına dair karar alındığında, bu andan itibaren rüçhan hakkı somut bir alacak hakkına dönüşür. Bu durumda ilgili hakkın İİK md. 89 hükmü çerçevesinde haczedilmesi mümkün hâle gelmektedir²⁸⁶.

Rüçhan hakkına haciz konulmasından sonraki süreçte, bu hakkın kim tarafından kullanılacağı ayrı bir tartışma konusudur. Bu hak temelde kök haktır ve esas pay kimin ise rüçhan hakkı da onun tarafından kullanılmaktadır. Buna karşın artık pay üzerinde haciz bulunmaktadır. Dolayısıyla artık bu hakkın pay sahibi tarafından kullanılması olumsuz sonuçlara sebebiyet verebilir. Pay sahibi, alacaklının zararına olacak şekilde rüçhan hakkını kullanmak istemeyebilir. Bu durumda payın itibari

²⁸³ Arslanlı, 1958, s. 288; Mehmet Kılıç, “Anonim Şirketlerde Pay Rehni”, Bankacılar Dergisi, Cilt 71, 2009, ss. 66-77, s. 72; Taşpolat Tuğsavul, s. 1348.

²⁸⁴ Şahin, s. 185.

²⁸⁵ Pulaşlı, 2025, s.582-583.

²⁸⁶ Topuz, s. 247; Şahin, s. 186.

değeri düşebilir. Bu noktada Dönmez²⁸⁷ veya Şahin²⁸⁸ gibi yazarlar icra müdürünün alacaklıya rüçhan hakkını kullanmak yönünde bir imkân verebileceğini ileri sürmektedir.

Yukarıda kâr payı ile ilgili İİK m. 120 çerçevesinde yapılan değerlendirmeleri burada da yapmak mümkündür. Rüçhan hakkı bakımından da İİK m. 120 hükmü kapsamında bir değerlendirme yapılması mümkündür. Zira sermaye artırımında doğan rüçhan hakkı, tıpkı kâr payı gibi paraya çevrilmesi güç, ancak ekonomik değeri yüksek bir haktır. Pay üzerinde haciz bulunmasına rağmen sermaye artırımına gidildiğinde, bu hak fiilen kullanılmadığı takdirde payın itibari değeri azalabilir ve alacaklı zarara uğrayabilir. Bu nedenle, rüçhan hakkı kullanılmadığı takdirde borçlunun malvarlığında eksilme meydana gelmektedir. İİK m. 120/1 hükmü, borçlunun üçüncü kişideki alacağının tahsilini alacaklıya devretme olanağı tanımaktadır. Bu çerçevede icra müdürü, alacaklıya rüçhan hakkını borçlu adına kullanma yetkisi tanıyabilir. Böylece hem payın değeri korunur hem de alacaklı, borçlunun yerine geçerek (halefiyet yoluyla) şirketten doğan yeni payları edinme ve bunları paraya çevirme olanağına sahip olur.

D. Tali Hak ve Yükümlülükler Etkisi

Tali hak ve yükümlülükler olarak bu başlık altında tasfiye hakkı, hazırlık dönemi faizinden yararlanma hakkı ve tesislerden yararlanma hakkı incelenmiştir.

Kâr payı ile ilgili yapılan değerlendirmeler bu başlık altındaki tali haklar açısından da geçerlidir. Buna göre anonim şirket esas sözleşmesinde öngörülmuş tali yükümlülükler karşılığında doğan ücret alacağı, pay sahipliğiyle bağlantılı bir mali hak niteliği taşıdığından, pay haczi yapılmışsa kural olarak ücret alacağı da kapsam dâhilindedir. Buradaki önemli ayrıntı tali hakkın doğumu anıdır. Tali hak hacizden önce doğmuşsa, İİK m. 89'a göre ayrıca haczedilmesi gerekir²⁸⁹.

²⁸⁷ Dönmez, s. 251.

²⁸⁸ Şahin, s. 251.

²⁸⁹ Topuz, s. 261-263.

İncelenecek ilk tali hak ve yükümlülük, tasfiye payı hakkının haczidir²⁹⁰. Anonim şirketlerin ortaklık paylarının haczinde incelenecek malvarlığı haklarından biri de tasfiye payının haczidir. Haczin tasfiye payı üzerinden karşılanması, malvarlığına yönelik haklar bakımından önem arz etmektedir²⁹¹. İİK md. 121/son hükmüne göre, anonim şirketlerin tasfiye sürecinin sona erdirilmesi maksadıyla takip alacaklısı ya da icra memuru bu konuda vazifelendirilecektir. Bu noktada, ortaklar şirketin tasfiye sürecinde sermaye katılım payları nispetinde tasfiyeden pay alacaklardır. Bu noktada esas sözleşmede aksine bir hüküm olmaması şartı aranmaktadır (TTK md. 455). Eğer esas sözleşmede aksine bir hüküm bulunmamakta ise, bir ortağın kişisel alacaklısı, borçlusunun edineceği bu tasfiye payına haciz koydurabilir. Alacaklı tarafından kişinin çıplak payına ya da pay senedine veyahut da taşıdığı ilmühabere haciz konulması durumunda söz konusu haciz tasfiye payı açısından da geçerli olacaktır²⁹². Diğer yandan, şirket ortağının alacaklıları, şirkete gönderilecek haciz ihbarnamesi ile (İİK md. 89) ilgili tasfiye payına haciz konulması talep edilebilecektir²⁹³.

İkinci olarak hazırlık dönemi faizinin haczi incelenebilir. Anonim şirketlerde ortaklar, sermaye olarak ödedikleri miktar için faiz almamaktadır. Buna karşın istisnai olarak, işletmenin bütünüyle faaliyete geçmesi anına kadar, belirli şartların gerçekleşmesi durumunda kendilerine faiz ödenebilir. Buna ilişkin şartlar TTK md. 510/1 ile düzenlenmiştir. İlgili hükme göre, hazırlık döneminde faiz ödenebilmesi için bir kere bu yönde esas sözleşmede hüküm bulunmalıdır. İkinci olarak ödenecek faiz Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmalı ve özellikli varlık niteliğindeki yatırımların maliyetine yüklenmesi gerekir²⁹⁴. Ayrıca faiz ödemesinin ne zaman kadar devam edeceği de belirtilecektir (TTK md. 510/1). Hazırlık devresi faizi, şartlara

²⁹⁰ Genel olarak Bkz. Pulaşlı, 2025, s. 580 vd.

²⁹¹ Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, s. 1-4.

²⁹² Arıkan, s. 67.

²⁹³ Talih Uyar, Alper Uyar, Cüneyt Uyar, **İcra Hukukunda Haciz**, Bilge Yayınevi, Ankara, 2022, s. 453.

²⁹⁴ Aydın Alber Yüce, “**Anonim Şirketlerde Hazırlık Dönemi (Devresi) Faizi**”, Legal Hukuk Dergisi, Cilt 15, Sayı 180, s. 5846, 5847; İsmail Atamulu ve Aydın Alber Yüce, “**Anonim Şirketin Sermaye Borcunun Ödenmesi İçin Pay Sahiplerine Hukuka Aykırı Olarak Finansal Destek Sağlaması**”, TFM, Cilt 7, Sayı 2, 2021, ss. 211-236, s. 227.

uygun biçimde ödendiğinde sermaye borcunun ödenmesinde kullanılabilir veya şirket alacaklarıyla takas edilebilir. Ancak şartlara uyulmadan yapılan ödemeler haksız sayılır ve TTK m. 512-513 gereği pay sahipleri bu tutarı iade etmekle yükümlüdür. Bu durumda sermaye borcu da sona ermiş sayılmaz²⁹⁵.

Taşpolat Tuğsavul hazırlık dönemi faizini bir hukuki semere olarak değerlendirmektedir²⁹⁶. Bu nedenle ortağın kişisel alacaklısı olan kimsenin İİK md. 89 kapsamında bu faiz alacağını haczedebileceğini ifade etmektedir. Benzer şekilde Uyar²⁹⁷ da anonim şirketin ortaklarına hazırlık dönemi faizi ödemeyi kararlaştırması durumunda artık ortak açısından bir alacak hakkı doğduğunu ve bu nedenle ortağın kişisel alacaklısının, bu faiz için ilgili şirkete İİK md. 89 kapsamında haciz ihbarnamesi gönderebileceğini; faize haciz konulabileceğini ifade etmektedir. Eğer ki hazırlık dönemi faiz hakkı kupona bağlanmış ise bu durumda artık paydan bağımsızlaşmış bir hak vardır ve bu kupon kıymetli evrak niteliğini haizdir. Bu nedenle İİK md. 88 çerçevesinde taşınır haczi hükümlerine göre haczedilmelidir²⁹⁸.

Son olarak, bedelsiz pay edinme hakkına değinilmelidir. Bu hak, şirketin yedek akçelerinin veya yeniden değerlendirme fonlarının esas sermayeye eklenmesiyle, yani iç kaynaklardan gerçekleştirilen sermaye artışı sonucunda ortaya çıkan yeni payların ortaklara herhangi bir bedel ödemeksizin verilmesidir. Kökeni itibarıyla asıl paya bağlı olduğundan, tek başına bağımsız bir ekonomik değeri bulunmaz. TTK m. 462/3'e göre, iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımını tescil edildiği anda, ortaklar bedelsiz paylarını kendiliğinden kazanmış sayılır. Bu nedenle, bu hakkın haczi de rüçhan hakkının hacziyle aynı şekilde değerlendirilir²⁹⁹.

²⁹⁵ Taşpolat Tuğsavul, s. 1349; Atamulu ve Yüce, s. 227-228.

²⁹⁶ Genel olarak Bkz. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, s. 7-8.

²⁹⁷ Talih Uyar, “Anonim ve Limited Şirketlerde Şirketten ve Ortaktan Alacaklı Olan Üçüncü Şahısların Şirket ve Ortağı Takip Hakkının Kapsamı”, YHD, Sayı 1979/2/3, 1979, s. 358-363, s. 359

²⁹⁸ Kalkan, s. 70; Benzer yönde Bkz. Taşpolat Tuğsavul, s. 1349; Şahin, s. 186.

²⁹⁹ Şahin, s. 187-188

E. Şirketin Tüzel Kişiliği Üzerindeki Etkisi

Ortağın kişisel borçları nedeniyle alacaklılarının ortağın payına ve payından doğan diğer malvarlığı haklarına haciz koyması nedeniyle şirketin bundan nasıl etkileneceği ayrıca incelenmelidir.

Ortağın kişisel borçları nedeniyle alacaklılar yalnızca ortak aleyhine takip yürütülebilir³⁰⁰. Borçlu ortak, iflâsa tâbi şahıslardandır. Bu nedenle kişisel alacaklılarının talebi üzerine iflâs ettirilmiş bile olsa, bu durum anonim ortaklığı etkilemeyecektir. Başka bir deyişle, kollektif şirketler için uygulanan TTK md. 243/1-e gibi bir durum anonim şirketler açısından söz konusu olmamaktadır. Borçlu ortağın kişisel alacaklıları, bu borç nedeniyle anonim şirketin iflâsını talep edemez. Benzer şekilde, borçlu, alacaklıya karşı kişisel malvarlığı ile sorumlu olup anonim şirket bu açıdan sorumlu değildir³⁰¹.

³⁰⁰ Uyar, Uyar ve Uyar, s. 453.

³⁰¹ Uyar, Uyar ve Uyar, s. 453-454.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HACZEDİLEN PAYIN PARAYA ÇEVİRİLMESİ

Bu bölümde haczedilen anonim şirket paylarının paraya çevrilmesi hususu incelenmiştir. Önce icra ve iflas hukukunda paraya çevrilme süreci, akabinde ise paraya çevirmenin türleri olarak taşınır malların, taşınmaz malların ve alacaklar ile hakların paraya çevrilmesi ele alınmıştır. Son olarak, anonim şirketlerde farklı pay türlerinin paraya çevrilmesi meselesi ele alınmıştır.

I. Genel Olarak Paraya Çevrilme Kavramı

İcra hukukunda tasarruf ilkesi geçerlidir. Buna göre hacizli malların satılarak paraya çevrilmesi sürecinin işletilebilmesi için evvela alacaklının veyahut da borçlunun (İİK md. 106/I, 113/1) bu yönde bir talebinin bulunması gerekmektedir³⁰². Haciz talebi, ancak haciz kesinleşmiş ise mümkündür. Haciz geçici ya da ihtiyati ise satış istenemez³⁰³. Buna karşın malların değeri hızla düşmekte ise ya da mal bozulmakta ise icra müdürü de talep olmaksızın malların paraya çevrilmesi için satış sürecini başlatabilir³⁰⁴ (İİK md. 113/2). Haczi kesinleşen bir malın satışını isteyebilmek için alacaklının süresi 1 yıldır³⁰⁵. Bu süre içinde satış istenmez ise, takip devam etse de mal üzerindeki haciz kalkar³⁰⁶ (İİK md. 110/3). Bu durumda alacaklı ancak haciz yenileme talep edebilir (İİK md. 78)³⁰⁷. Satış işleme süresi, bazı durumlarda işlemez. Bunlar ise taksit sözleşmesinin devam etmesi (İİK md. 111/3), istihkak davası devam ettiği süre boyunca (İİK md. 97/8), geçici haciz veya ihtiyati haciz kesin hacze dönüşmedikçe (İİK md. 108/1), menfi tespiti davasında ihtiyati tedbir

³⁰² Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 286; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 387.

³⁰³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 287.

³⁰⁴ Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 235.

³⁰⁵ Kuru ve Aydın, s. 233; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 385.

³⁰⁶ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 386; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 241.

³⁰⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 288-289; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 241.

kararı ile takip durdurulmuşsa (İİK md. 72), İİK md. 89/3'e göre menfi tespit davası devam ediyorsa satış isteme süresi işlemez³⁰⁸.

Satış süreci maliyetli bir süreçtir. Satılacak malın kıymet takdirinin yapılması ve satış masraflarının satışı talep eden tarafça peşin olarak karşılanması gerekmektedir. Satış masraflarının peşin olarak ödenmemesi durumunda satış talebi yapılmamış sayılır (İİK md. 106/5). Buna karşın satış masraflarının karşı tarafça ödenmesinde de yasal bir engel yoktur. Yapılan ödeme yetersiz kalırsa icra müdürü paraya çevirme giderlerinin ödenmesi için 15 günlük süre verir (İİK md. 106/6)³⁰⁹.

A. Paraya Çevirmenin Hukuki Niteliği

Paraya çevirme işlemi açık artırma, pazarlık ya da borçluya süre verilmesi suretiyle gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, her bir hukuki işlem açısından paraya çevirme yol ve yöntemi farklı olduğundan hukuki ilişkiyi de bu kapsamda değerlendirmekte fayda vardır.

Açık artırma usulü, İsviçre'de 20. yüzyılın başlarına kadar resmi makam ile mal edinen arasında kurulan bir satım sözleşmesi olarak değerlendirilmiştir. Bu durumda açık artırmadan doğan uyuşmazlıkların da özel hukuk kuralları çerçevesinde çözümlenmesi gerektiği düşünülmüştür³¹⁰. Diğer yandan bu durum eleştirilmiş, açık artırma usulünün cebri icra marifetiyle icra makamı tarafından kullanılan kamu otoritesinin bir neticesi olarak kamusal bir işlem şeklinde nitelendirilmiştir³¹¹. Bunun temel nedeni ise satım sözleşmesinde mal sahibi ya da satıcı bulunmaktadır. Cebri artırma sürecinde ise borçlu kendi iradesi ile satıcı konumunda değildir. Alacaklı da satıcı sıfatına sahip değildir. Satış doğrudan icra memuru eliyle gerçekleştirilmektedir

³⁰⁸ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 291; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 239-240; Kuru ve Aydın, s. 233, 237-238.

³⁰⁹ Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 236-237; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 292.

³¹⁰ Mert Namlı, **İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi**, Onikilevha Yayınları, İstanbul 2019, s. 322-323; Mithat Sancar, "Cebri Artırma Yoluyla Satımlarda Önalım Hakkına İlişkin Yargıtay Kararı (II)", Yargıtay Dergisi, Cilt 13, Sayı 1-2, 1987, s. 73; Seda Özmumcu, **Cebri İcra Hukukunda Pazarlık Suretiyle Satış**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005, s. 31.

³¹¹ Mine Erturgut, **İcra ve İflâs Hukukunda Menkullerin Paraya Çevrilmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara 2000, s. 31-32.; Namlı, 2019, s. 323-326.

fakat icra memuru da ne malın sahibi ne de borçlunun bir temsilcisidir. Buradan hareketle, cebri artırmanın tarafların özgür iradesi ile şekillenen bir sözleşmeden farklı olduğu, icra hukukunun bir parçası olduğu kabul edilmiştir³¹².

Cebri artırmada icra memuru, borçlunun, alacaklının ve ihale alıcısının menfaatlerini gözeterek tarafsız bir rol üstlenir. Malın mülkiyeti ihale kararıyla alıcıya geçerken, satım sözleşmesinde taşınırda zilyetliğin devri, taşınmazda tapuya tescil gerekir. Satım sözleşmesinde satıcı zapta ve ayıba karşı sorumlu iken, cebri artırmada bu sorumluluk yalnızca şartnamede öngörülmüşse ya da hile varsa söz konusu olur³¹³. Ayrıca, ihale feshi kanunda öngörülen şartlarla tüm ilgililerce talep edilebilirken, satım sözleşmesinin feshi yalnızca tarafların iradesiyle mümkündür. İhale bedeli ödenmediğinde icra memuru ihaleyi re'sen kaldırabilir; oysa satım sözleşmesinde bedel ödenmediğinde satıcının fesih yetkisi sınırlıdır. Bu durum cebri artırmanın, satım sözleşmesinden tamamen farklı bir kamusal işlem olduğunu ortaya koymaktadır³¹⁴.

Pazarlık suretiyle satış, paraya çevirmenin bir diğer yöntemidir. Pazarlık suretiyle satış ile ilgili olarak ileri sürülen görüşlerden biri pazarlık ile paraya çevirmenin özel hukuk satım sözleşmesi olduğu yönündeki görüştür. Bu görüş, icra memurunun alıcıyı tayinde ve satış koşullarını belirlemek bakımından, bir satıcıdan farksız olduğuna dikkat çekmektedir. Kanun'da da satışa yönelik özel bir hüküm yoktur. O halde iş ve işlemler özel hukuka göre belirlenecektir. Böylece mülkiyetin taşınırlarda teslim, taşınmazlarda tescil ile geçeceği kabul edilecektir³¹⁵. İkinci görüş ise pazarlık ile paraya çevirme yöntemini idare hukuku sözleşmesi olarak kabul etmektedir. Bunun temel nedeni ise icra memurunun kamu yetkisini kullanması ve bu yetki ile işlem yapmasıdır. Buna karşın icra dairelerinin idare ile olan bağı tartışmalıdır. Bu nedenle görüşe yönelik eleştiriler yöneltilmektedir. Kaldı ki iptal davası, idare mahkemesinde değil icra mahkemesinde görülmektedir³¹⁶. Üçüncü görüşe göre ise,

³¹² Özmumcu, s. 32; Sancar, s. 74 vd.

³¹³ Ramazan Arslan, **İcra- İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1984, s. 56.

³¹⁴ Arslan, s. 56.

³¹⁵ Özmumcu, s. 33-34, 52-54.

³¹⁶ Özmumcu, s. 57-60.

pazarlık suretiyle satış karma nitelikli hukuki işlemdir. İşlem kamu hukuku tarafından şekillendirilse de sonuçları özel hukuka tabidir. Ancak mülkiyetin özel hukuk hükümlerine göre devriyle, iptalin icra mahkemesinde görülmesi arasında tutarsızlık bulunduğu gerekçesiyle bu görüş eleştirilmiştir³¹⁷. Son görüş ise pazarlıkla paraya çevirmenin tamamen kamusal bir cebri icra işlemi olduğunu kabul eder. İcra memuru satıcı değil, devlet gücünü kullanan kamu görevlisidir ve tarafların menfaatine uygun şekilde hareket eder. Bu nedenle, işlem kanuna aykırıysa icra mahkemesinde şikâyet yoluyla feshi mümkündür. Nihai değerlendirmede, pazarlık suretiyle paraya çevirmenin açık artırma gibi kamusal nitelikte cebri icra işlemi olduğu görüşü ağır basmaktadır³¹⁸.

7343 sayılı Kanun ile İcra ve İflâs Kanunu'na eklenen 111/a maddesi, icra hukukunda önemli bir yenilik olarak borçluya satış yetkisi verilmesini düzenlemiştir. Bu hüküm ile amaçlanan, hacizli malların daha kısa sürede, daha az masrafla ve mümkün olduğunca yüksek bir bedelle satılmasını sağlamak, böylece hem borçlunun hem de alacaklının menfaatlerini korumaktır. Ayrıca, uzun süren satış süreçlerinin doğurduğu değer kaybı, yediemin ücreti ve ülke ekonomisine zarar gibi olumsuz sonuçların önlenmesi de hedeflenmiştir³¹⁹. Düzenleme, borçluya kıymet takdirinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde satış yetkisi talep etme imkânı vermektedir. Borçlu, alıcı ile anlaşarak satış bedelini dosyaya yatırtığında icra müdürü gerekli kontrolleri yapar ve icra mahkemesi onayının ardından mülkiyet alıcıya geçer. Bu aşamada satışın, borçlar hukukundaki rızai satış sözleşmesinden³²⁰ farklı olarak cebri icra niteliği taşıdığı kabul edilmektedir³²¹. Çünkü borçlu, icra dairesinden aldığı yetki çerçevesinde

³¹⁷ Arslan, s. 62, 64.

³¹⁸ Özmumcu, s. 63-73.

³¹⁹ İsmet Mazlum, "İcra ve İflâs Kanunu'nun 111/a Maddesine Göre Mahcuzun Satılması Konusunda Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi", YBHD, Cilt 8, Sayı 2023/2, 2023, ss. 587-620, s. 587-588.

³²⁰ 7343 s. Kanun ile getirilen yeni düzenleme, borçluya sadece satışı talep etme değil, aynı zamanda satışı bizzat gerçekleştirme yetkisi vermektedir. Madde metninde ve yönetmelikte "rızai satış" ifadesi kullanılsa da, madde başlığı "borçluya satış yetkisi verilmesi" şeklindedir. Bu satışta asgari bedel, malın takdir değerinin %90'ı ve takip masraflarının toplamıdır; rüçhanlı alacak varsa bu miktarla karşılaştırılarak yüksek olan esas alınır. Yazıcı, s. 1122-1124; Mazlum, s. 590-591.

³²¹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 232.

hareket etmekte ve mülkiyet ancak mahkeme kararıyla alıcıya intikal etmektedir³²². Borçlu ve alıcı arasındaki anlaşma borçlar hukuku çerçevesinde gerçekleşse de satışın geçerliliği icra mahkemesinin onayına bağlıdır ve mülkiyet bu onay ile alıcıya geçer. Bu özellikleri nedeniyle bu usul, yeni bir cebri satış yöntemi olarak kabul edilmektedir. Borçluya satış yetkisi verilmesi, hukuki niteliği bakımından bir cebri satıştır. Zira, borçlunun yaptığı bu satış, her ne kadar borçlar hukukuna ait unsurlar taşısa da, niteliği itibarıyla bir “cebri satış” olup Türk Borçlar Kanunu anlamında klasik bir satış sözleşmesi sayılmaz³²³.

B. Paraya Çevirmenin Türleri

Paraya çevrilme, taşınır, taşınmaz, alacak ve hakların paraya çevrilmesi şeklinde incelenebilir.

1. Taşınır Malların Paraya Çevrilmesi

Taşınır malların satışı icra müdürlüğü tarafından gerçekleştirilir. Bu işlem, satış talebinden başlayarak iki ay içinde yerine getirilmelidir. Buna karşın yetişmemiş mahsullerin paraya çevrilmesinde borçlunun onayı aranmaktadır (İİK md. 112/2). Eğer bir mal, bir başka mal ile ticari bütünlük arz ediyor ve birlikte satılması daha yüksek gelir getirecek ise bu durumda bu mal ve haklar bütün olarak satılır (İİK md. 128/5)³²⁴.

Taşınır mallar, pazarlık (İİK md. 119), açık artırma (İİK md. 114-118) ve borçluya satış yetkisi (İİK md. 111/a) verilmesi suretiyle satılabilmektedir³²⁵. Bunlardan ilkinde, alacaklı, borçlu veya mal üzerindeki diğer hak sahiplerinin onay vermesi durumunda pazarlık yapılabilir. Taşınır mal borsa ya da piyasada fiyatı bulunan kıymetli bir evrak ya da diğer mal ise, altın ve gümüşe açık artırmada maden kıymeti verilmemiş ve pazarlıkta bu kıymet verilirse, değeri hızla düşen veya

³²² Mazlum, s. 599-600; Burçin Yazıcı, “İcra ve İflâs Kanunu M. 111/A Uyarınca Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi”, AkdHFD, Cilt 12, Sayı 2, 2022, ss. 1119-1147, 2022, s. 1128-1129

³²³ Yazıcı, s. 1127-1128.

³²⁴ Kuru ve Aydın, s. 239; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 388, 394; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 221.

³²⁵ Kuru ve Aydın, s. 232-233; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 221-235.

muhafazası masraflı olan mallar da pazarlık suretiyle satılabilir³²⁶. Diğer yandan satılacak mal, 2025 itibarıyla 29.230 TL'nin altında bir değere sahipse icra müdürü ilgilerin rızasını aramaksızın pazarlık yoluyla satış yapabilir³²⁷.

Borsa veya piyasa fiyatı bulunan kıymetli evrak ile ilgili olarak o günün rayiç bedeli verilmiş ise satış işlemi pazarlık yoluyla yapılacaktır. İİK md. 119/2 hükmüne göre halka açık şirket hisselerinin satışı pazarlık suretiyle yapılacaktır. Serp. Kanunu md. 13/7 hükmüne göre kayden izlenen sermaye piyasası araçlarına dair tedbir, haciz ve benzeri her türlü idari veya adli talepler MKK üyeleri tarafından yerine getirilecektir. Bu durumda halka açık şirketlerin borsada işlem gören hisse senetleri icra marifetiyle değil MKK üyeleri eliyle ve piyasa rayiçlerine uygun olarak satılacaktır³²⁸.

Taşınır mallar bakımından uygulanan bir diğer satış türü açık artırmadır. Burada önce satışa hazırlık işlemleri yapılır. Bu süreçte açık artırma, satış gününden en az 15 gün önce ilan edilir. Burada birinci ve ikinci açık artırmının yapılacağı gün ilan edilir (İİK md. 114/2). İlan gazetede ve/veya internet haber sitesinde fakat Basın İlan Kurumu vasıtasıyla yapılır (İİK md. 114/3, 4)³²⁹. Ayrıca icra müdürü, satılacak malın özelliklerini, satışın gününü ve zamanını, satışın usul ve kapsamını, ihalenin ne

³²⁶ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 391-392; Kuru ve Aydın, s. 244; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 231; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 258-261

³²⁷ Kuru ve Aydın, s. 244; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 302-303; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 231-232; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 258-261.

³²⁸ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 304-305; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 231-232.

³²⁹ İlanın ne şekilde yapılacağı parasal limitlere göre belirlenir. Buna göre toplam takdir edilen muhammen bedeli 720.000 TL kadar olan satışlar için gazete veya internet haber sitesi ile ilan yapıp yapılmayacağına icra dairesince ilgililerin menfaatleri dikkate alınarak karar verilir. Buna karşın toplam takdir edilen muhammen bedeli 720.000-2.885.00 TL olan arasında olanlar, satışın yapılacağı yerde yayınlanan resmi ilan yayınlama hakkını haiz bir yerel gazetede veya internet haber sitesinde ilan edilir. Eğer satışın yapılacağı yerde bu türden bir yerel gazete ya da internet haber sitesi yoksa aynı il mülki sınırları içindeki başka bir yayın yerinde resmi ilan yayınlama hakkını haiz bir yerel gazete ya da internet haber sitesi aracılığıyla duyurulur. Toplam takdir edilen muhammen bedel 2.885.000 TL üzerinde ise bir internet haber sitesinde veya yurt genelinde satışa sunulan ve dağıtılan ve ilan talebi tarihinde günlük fiili satış 50.000 üzerinde olan resmi ilan yayınlama hakkını haiz gazetede yayınlatabilir. Bkz. Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 395; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 221-222; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 394; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 248-250; Kuru ve Aydın, s. 239.

şekilde tamamlanacağını ve diğer hususları içeren bir artırma şartnamesi düzenler³³⁰. Akabinde açık artırma yapılır. İhaleye medeni haklarını kullanmaya ehil herkes katılabilir³³¹. Artırma, malın belirlenen kıymetinin %50'si üzerinden başlar. Elektronik ortamdaki teklif verme süresi yedi gündür. Mal en yüksek teklifi verene ihale edilir. Alacaklı ya da borçlu, mal için teklif verme yapıldıktan sonra satış teklifini geri alamaz (İİK md. 115/4)³³². Mal en yüksek teklifi verene ihale edilir ve mülkiyet ihale alıcısına geçer. Buna karşın bedel ödenmeden ve ihale kesinleşmeden mal alıcıya teslim edilmez (İİK md. 118/1).³³³ İhaleden sonraki gün icra müdürü, ihalenin gerçekleştiğini, ihalenin en yüksek teklif verenini ve 7 gün içinde ihaleye itiraz edilebileceğini belirten bir tutanak düzenler (İİK md. 115/4). İhaleye itiraz edilse dahi, ihale alacaklısı yedi gün içinde ihale bedelini ödemelidir³³⁴. Bu durumda, asgari ihale bedeli teklif edilmez, en yüksek teklif veren ihale bedelini yatırmaz ya da borç teklif verme süresinin bitiminden önce ödenir ise ihale yapılmaz ya da iptal edilir. İhalede en yüksek teklifi veren sonra bedeli yatırmaz ise ihaleye katılırken yatırdığı teminat kendisine iade edilmez. (İİK md. 115/3)³³⁵. Bu durumda ikinci ihale, birinci ihalenin bitiminden sonra, bir ayı geçmeyecek şekilde gerçekleştirilir. İkinci ihalede de malın değerine karşılık gelen teklif gelmez ya da ilk ihaledeki durumlar tekrarlanır ise satış talebi düşer ancak haciz devam eder³³⁶.

³³⁰Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 251; Kuru ve Aydın, s. 241; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 306-308; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 220, 224-225; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 296.

³³¹Sınırlı ehliyetliler ise kanuni temsilcileri aracılığıyla katılabilir. Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 251-252.

³³²Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. s. 397; Kuru ve Aydın, s. 242; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 226-227; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 253.

³³³Elektronik ortamda yapılan açık artırmada, açık artırmanın son 10 dakikasında teknik arızalar nedeniyle teklif verilemediği tespit edilir ise icra müdürü ihalenin bir gün daha uzadığına karar verir. Bkz. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 226 Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 397; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 252.

³³⁴Kuru ve Aydın, s. 43; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 399-400; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 230.

³³⁵Kuru ve Aydın, s. 242; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 256-257

³³⁶Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 310-311; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 227-229, 230.

Son olarak taşınır malların paraya çevrilmesinde kullanılan bir diğer usul borçluya malı satması için süre verilmesidir. Buna göre borçlu, hacizli malın³³⁷ kıymet takdiri³³⁸ kendisine tebliğ olduktan sonraki yedi gün içinde haczedilen malın rızaen kendisi tarafından satılması için yetki verilmesini talep edebilir. Bu durumda icra müdürü cebri satış işlemlerini durdurur ve borçluya on beş günlük süre verir³³⁹. Bu süre içerisinde alacaklının satış isteme süresi duracaktır.

Rızai satışlarda bedel, malın belirlenen kıymetinin %90'ına karşılık gelen miktarı ve ilgili mal ile güvence altına alınan ve satış isteyen alacağına rüçhanı olan alacakların toplamından hangisi fazla ise bu miktarı ve ayrıca bu miktara ilave olarak bu aşamaya kadar bu mahcuz için yapılan takip masrafları toplamından az olamaz (İİK md. 111/a/2). Alacaklı onayının aranmaması ise eleştirilen yönlerden biridir. Zira hacizli malın muhammen değerinin üzerinde satılabileceği durumlarda, yalnızca %90'lık asgari oranla satış yapılması alacaklıyı zarara uğratabilir. Bu nedenle bazı yazarlar, alacaklının da sürece katılımının gerekli olduğunu ifade etmektedir³⁴⁰. Bu noktada alacaklıların rızası ya da onayı aranmaz³⁴¹.

³³⁷ Bu satış yöntemi hacizli mallar açısından geçerli olup ipoteğin paraya çevrilmesinde uygulanmamaktadır. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi'nin K.T. 10.5.2022, E. 2022/1672, K. 2022/1486 sayılı kararı, borçlunun taşınmazın satışının durdurulması ve İİK m.111/a kapsamında kendisine satış yetkisi verilmesi talebiyle ilgilidir. İlk derece mahkemesi, taşınmazların toplu ipotek kapsamında aynı anda satılması gerektiğini belirterek satışta usulsüzlük görmemiş, borçlunun taleplerini reddetmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi de istinafta, satışın durdurulması kararlarının İİK m.363 gereği kesin olduğunu, bu nedenle istinaf edilemeyeceğini ifade etmiştir. Ayrıca, İİK m.111/a'nın yalnızca haciz yoluyla satışlarda uygulanabileceğini, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takiplerde geçerli olmadığını ve somut olayda borçlunun yedi günlük süreyi kaçırdığını vurgulamıştır. Bu karar, 111/a maddesinin uygulama alanını dar yorumlayarak yalnızca haciz satışlarıyla sınırlamaktadır. Böylece, borçlunun sürelere ve usule sıkı sıkıya bağlı olması gerektiği, rehlin paraya çevrilmesi yolunda bu düzenlemeden yararlanamayacağı ortaya konmuştur. Bkz. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 21. Hukuk Dairesi, K.T. 10.5.2022, E. 2022/1672, K. 2022/1486.

³³⁸ Taşınır mallar bakımından kıymet takdiri öngörülmemiştir. Buna karşın icra müdürünün re'sen ya da borçlunun talebi üzerine kıymet takdiri yapılması durumunu düzenleyen İİK md. 128 ve 128/a buraya kıyasen uygulanmalıdır. Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s.244.

³³⁹ Kuru ve Aydın, s 234; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 289-290; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s.243; Sürenin yeterli olmadığına dair Bkz. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 233.

³⁴⁰ Mazlum, s. 597; Yazıcı, s. 1121-1122; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s.245; Mert Namlı, "Fransız Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi (Rızaen Satış-İİK m. 111/A)", TBB Dergisi, Sayı 168, 2023, ss. 313-360, s. 347.

³⁴¹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, bu durum eleştirmektedir. Bkz. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 233.

Borçlu mahcuz için bir alıcı bulunduğunda, alıcı bu mala dair ödemeyi doğrudan icra dairesine belirlenen on beş günlük süre içinde yapmalıdır. İcra müdürü, satış işleminin gerekli şartları sağladığına kani olursa satışı onaylar ve malın devir/teslim işlemlerinin yapılmasına karar verilmesi maksadıyla icra mahkemesine gönderir. İcra mahkemesi buna dair kararını en geç on gün içinde vermelidir. Kararın kabul olması durumunda bu kararla mülkiyet doğrudan alıcıya geçer. Ret kararında ise alıcı yatırdığı bedeli iade alacaktır (İİK md. 111/a/3)³⁴². Burada bir mahkeme kararı ile mülkiyetin geçişi söz konusudur. Dolayısıyla ihalenin feshine dair hükümlerin burada geçerlilik kazanamaması gerekir³⁴³. Bu madde uyarınca yapılacak satışlar hakkında niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu Kanun'un diğer hükümleri uygulanır. (İİK md. 111/a/4).

Uygulama alanı bakımından, ilamsız icra takiplerinde bu imkânın tanındığı açıktır. Ancak, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipler ve iflâs tasfiyesi bakımından öğretilerde farklı görüşler mevcuttur. Bazı yazarlar bu alanlarda da uygulanabileceğini savunurken, bir kısmı kanun koyucu tarafından yapılmış atıf bulunmadığını ve bu nedenle uygulanamayacağını ileri sürmektedir³⁴⁴. Bu husus, düzenlemenin kapsamına ilişkin tartışmaların devam ettiğini göstermektedir.

2. Taşınmaz Malların Paraya Çevrilmesi

Taşınmaz malların paraya çevrilmesi usulü de taşınır malların paraya çevrilmesi gibi hazırlık aşaması, artırma aşaması ve ihale olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Satış talebinden itibaren üç ay içinde hacizli taşınmaz satılmalıdır³⁴⁵. Açık artırmaya hazırlık aşamasında atılacak bazı adımlar bulunmaktadır. Bu adımlardan ilki artırmaya hazırlık tedbirleridir. Burada satışın ilanı (İİK md. 126, 114) yer alır³⁴⁶. Bu ilanda, taşınmazın varsa ipotek sahibi alacaklıları ve diğer ilgililerin taşınmaz üzerindeki haklarını icra dairesine bildirmeler, aksi halde tapu sicilinde kayıtlı değilse paylaşımından hariç tutulacakları bildirilir. Diğer yandan artırma

³⁴² Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 391; Kuru ve Aydın, s 234; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s.247

³⁴³ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 234-235; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s.247.

³⁴⁴ Mazlum, s. 593-596.

³⁴⁵ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 401.

³⁴⁶ Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 263.

şartnamesi düzenlenmelidir³⁴⁷. Şartnamede taşınmazın üzerindeki irtifak hakları, taşınmaz mükellefiyetleri, ipotekler, ipotekli borç senetleri, irat senetleri ile birlikte satıldığı ve borçlunun bu taşınmaz ile temin edilmiş şahsi borçlarının da alıcıya intikal edeceği uyarısı yer alır (İİK md. 124-125)³⁴⁸.

Taşınmaz ile ilgili mükellefiyetler listesi hazırlanır. Bu listede, taşınmaz üzerinde borçlu dışında hak sahibi olan üçüncü kişilerin sahibi olduğu haklar, taşınmazın imar durumu ve diğer önemli bilgiler yer almaktadır. Bu haklar, ya tapu sicilinde kayıtlı olmalı ya da resmi bir belgeye dayanmalıdır³⁴⁹. Sonra bu liste alacaklı ve borçluya tebliğ edilir ve üç günlük itiraz süreleri olduğu bildirilir³⁵⁰. İtiraz edilir ise istihkak prosedürü uygulanır. İtiraz edilmez ise ya da 7 gün içinde istihkak davası açılmaz ise liste kesinleşir. Bu liste ihalenin alacaklısı açısından tapu sicili hükmündedir³⁵¹. Akabinde, icra dairesi, mükellefiyetler listesine bağlı olarak taşınmazın kıymet takdirini yaptıracaktır. Önceki kıymet takdirini etkileyen mükellefiyetler ortaya çıkarsa kıymet takdiri yeniden alınacaktır. Kıymet takdiri ilgililere tebliğ edilecektir. Tebliğden itibaren yedi gün içinde, bu kıymet takdirine itiraz eden ilgililer icra dairesinin bulunduğu icra mahkemesinde dava açabilir (İİK md. 128)³⁵². Kıymet takdiri iki yıl boyunca geçerli olacaktır (İİK md. 128).

Taşınmaz malların satışı ile ilgili açık artırma usulü, 7343 sayılı Kanun ile birlikte, tıpkı taşınır mallar için öngörülen açık artırma usulüne uygun şekilde gerçekleştirilecektir (İİK md. 115, 129)³⁵³. Artırmanın başarı ile sonuçlanması için teklif, taşınmazın muhammen bedelinin %50'si ile satış ve paylaşırma giderlerini

³⁴⁷ Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 264-265, 266 vd; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 402.

³⁴⁸ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 237-328; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 266 vd; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 403; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 314-315.

³⁴⁹ İcra müdürü, ilgililerden beyan gelmesini beklemek zorunda değildir. İlâveten tapu siciline müzekkere yazar ve oradan gelen cevaplara göre mükellefiyetler listesi hazırlar. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 238; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 264-265.

³⁵⁰ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 404-405; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 238-240; Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 269-273.

³⁵¹ Aşık, Oruç, Tok, Saçar ve Aşit, s. 269-273; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 317-318.

³⁵² Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 239; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 319; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 406-407.

³⁵³ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 240.

geçmelidir. Bundan başka, satış isteyen alacağına rüçhanı olan muaccel alacakların toplamı da dikkate alınır. Bu ikisinden hangisi fazla ise bu miktar ve ayrıca bu miktara ilave olarak paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını geçmesi de aranır³⁵⁴. Eğer taşınmazda kiracı var ise, ihalenin alıcısı bundan sonra kiranın icra dairesine yapılmasını talep edebilir. İhale sonucuna itiraz edilmiş olsa bile, artırma sonuç tutanağı düzenlendikten sonraki yedi gün içinde ihale alacaklısı satış bedelini nakden ödemelidir (İİK md. 130). Buna karşın ihaleye, alacaklarına mahsuben katılanlar bakımından bu yedi günlük süre uygulanmaz, bu kişiler bakımından ihale yapılması ile bedel ödenmiş sayılır. İhale ile mülkiyet ihale alıcısına geçer, bundan sonraki tescil bildirici nitelikte olacaktır. Buna karşın ihale kesinleşinceye kadar³⁵⁵ tescil edilmez (İİK md. 129, 134/1)³⁵⁶. İhale alacaklısı süresi içinde ihale bedelini ödemez ise bu durum tutanağa geçirilir ve icra müdürü ihaleyi iptal eder. Bu durumda yatırdığı teminatı da iade alamaz. Ayrıca ihale bedeli ödenmiş olsa bile, taşınmaz teslim hazırlanmaz ise ihale iptal edilir ve yapılan ödeme alacaklılara teslim edilmez³⁵⁷. İkinci ihalenin yapılması bakımından taşınır mallara uygulanan usul uygulanır³⁵⁸.

³⁵⁴ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 408; Burada dikkat edilmesi gereken kıymet takdirinin %50'si ve satış masrafları olup diğer tüm masraflar buraya dahil değildir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi tarafından incelenen bir dosyada mahkeme, icra satışında satış bedelinin sadece tüm masrafları değil, paraya çevirme ve paylaşırma giderlerini karşılaması gerektiğini vurgulamıştır. Satış talebi ile ihale tarihi arasındaki sürede oluşan yediemin ücreti de paraya çevirme giderlerine dahil sayılmalı ve artırma bedelinin hesaplanmasında dikkate alınmalıdır. Somut olayda, ihale bedelinden paylaşırma masrafı düşüldükten sonra kalan miktarın, yediemin ücreti de eklenerek hesaplanması gerekirken, mahkeme bu hesabı eksik yapmıştır. Bu nedenle, önceki kararın eksik inceleme nedeniyle yanlış olduğu tespit edilmiş ve borçlu vekilinin karar düzeltme talebi kabul edilerek, merci kararı bozulmuştur. Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 15.3.2002, E. 2002/4261, K. 2002/5349; Benzer şekilde Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 18.6.2014, E. 2014/14799, K. 2014/17875.

³⁵⁵ İhalenin feshi için dava açılması durumunda ihale kesinleşmez. Bu durumda ihale alıcısı parayı nakden icra dairesine yatırmış olacaktır. İcra dairesi bu süreç içerisinde yatırılan paranın nemalanması için gerekli tedbirleri almalıdır. İhalenin feshi talebi reddedilirse bu bedel nemaları ile birlikte alacaklılara ödenir. Aksi halde ise ihale alacaklısına ödenir. Buna karşın ilgili tedbirin ne olacağı konusunda mevzuatta bir açıklık bulunmamaktadır. Atalı, Ermenek ve Erdoğan'a göre bu durumda bir zarar ortaya çıkarsa devlet ilgilinin zararını karşılamalı ve sonra ödediği tazminat için icra müdürüne rücu etmelidir. Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 322; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 408.

³⁵⁶ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 330-321.

³⁵⁷ Kuru ve Aydın, s. 242; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, s. 240-241; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 322.

³⁵⁸ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 408.

3. Alacak ve Hakların Paraya Çevrilmesi

Alacakların ve hakların paraya çevrilmesi iki farklı şekilde gerçekleşmektedir. Bu nedenle ikisi ayrı ayrı ele alınmalıdır. Alacakların paraya çevrilmesi İİK md. 120 ile düzenlenmektedir. Buna göre alacaklar ödeme yerine geçmek üzerine devredilebileceği gibi tahsil için de devredilebilir.

İİK md. 89 hükmü bağlamında borçlunun alacakları haczedilebilmektedir. İİK md. 120 ile bu alacakların paraya çevrilmesi aşamasında hacze katılan tüm alacaklıların muvafakati aranmaktadır. Bu muvafakat durumunda borsa ve piyasada fiyatı olmayan alacaklar, ödeme yerine geçecek şekilde, kendilerine ya da kendi hesaplarına olacak şekilde içlerinden birine devredilecektir. Bu devirde, ilgili alacakların itibari kıymetleri esas alınır. Alacaklılar bu durumda alacakları oranında borçlunun haklarına halef olmaktadır (İİK md. 120)³⁵⁹. Burada alacağın çekişmesiz olması önemlidir. Zira alacağı devraldığı oranda alacaklı borçludan takip hakkını kaybetmektedir. Bu durumda çekişmeli bir alacağı devralırsa alacağını da hakıyla tahsil edememiş olacaktır³⁶⁰.

İİK md. 120/2 ise alacağın tahsil için devrini düzenlemektedir. Buna göre hacze katılanlar, borçlunun üçüncü kişilerdeki alacaklarını tahsil için kullanabileceği dava hakkını onun yerine kullanma hakkını devralabilir. Bu durumda dava masrafı kendi üzerlerine olacaktır ve haklarına hanel gelmemek şartıyla bu dava hakkını devralacaklardır. Böylece alacaklı, kendisinin tarafı olmadığı bir hukuki ilişkide dava açma yetkisi elde etmektedir³⁶¹.

Borçlunun sahibi olduğu bir intifa hakkı ya da taksim edilmemiş bir miras payı, bir şirket/iştirak halinde tasarruf olunan bir mal hissesi gibi yukarıda ele alınandan başka bir malın satılması durumu, söz konusu olduğunda icra memuru tarafından

³⁵⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 324; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 411; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 240-241.

³⁶⁰ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 242; Kuru ve Aydın, s. 245; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 324-325; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 411-412.

³⁶¹ Kuru ve Aydın, s. 245-246; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, s. 325; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, s. 243.

satılarak paraya çevrilebilir. Bu durumda satışın ne şekilde icra edileceği icra mahkemesinden sorulacaktır. İcra mahkemesi tarafından verilecek karara uygun olarak icra mahkemesi paraya çevirme işlemini gerçekleştirir. İcra mahkemesi, ilgili malların açık artırma suretiyle paraya çevrilmesini isteyebileceği gibi satışın memur vasıtasıyla ve pazarlık usulüyle yapılmasına da karar verebilir. Veyahut da icra mahkemesi başkaca bir yöntem de belirleyebilir³⁶².

II. Haczedilen Anonim Şirket Paylarının Paraya Çevrilmesi Bakımından Paraya Çevirme Türleri

A. Paraya Çevirme Türleri

1. Çıplak Payın Paraya Çevrilmesi

Borçlu ortağın anonim şirkette sahibi olduğu çıplak paylar, açık artırma, pazarlık yoluyla ya da borçluya satış için yetki verilmesi yoluyla paraya çevrilebilir. Çıplak payların paraya çevrilmesi taşınır mallar için izlenen yollar takip edilerek yapılmaktadır³⁶³.

1.1. Açık Artırma Yoluyla Paraya Çevirme

Anonim şirkette ortakların şirketi feshetme hakları bulunmamaktadır. Borçlu ortağın alacaklısı da buradan hareketle, şirketin feshini isteyememektedir. Anonim şirketin hisseleri, serbestçe tedavüle çıkarılabilmekte, temlik edilebilmektedir. Buradan hareketle de anonim şirket payının haczedilmesi durumunda bu hacizli payların satılması ve böylece alacaklının tatmin edilmesi mümkündür³⁶⁴.

³⁶² Örneğin, ilgili mal kiralanmak suretiyle kira getirisi elde edilebilecek bir nitelik arz ediyorsa icra mahkemesi bu taşınmazın kiraya verilmesi suretiyle kira getirisinden alacağın karşılanmasına karar verebilir. Atalay, Ermenek ve Erdoğan, s. 326-327; Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Hanağası, s. 413 vd; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, s. 243-244; Kuru ve Aydın, s. 247-251.

³⁶³ Önder Topal, “**Senede Bağlanmamış Anonim Şirket Payının Haczi**”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 65, Sayı 4, 2016, ss. 2977-3016, s. 2993-2994, 3002.

³⁶⁴ Topuz, s. 267; Abuzer Kendigelen, “**İptal Davası Açma Hakkı ve Pay Sahipliği Sifatının Cüz’i Halefiyet (Payların Devri) Sonucu Değişmesi**”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı, İstanbul, 2001, s. 307, 323..

Anonim şirket hisselerinin satılarak alacaklının tatmin edilebileceğine dair kural, bu payların senede bağlanmış olup olmamasından ya da payların muhafaza şartlarından bağımsız olarak geçerlidir³⁶⁵.

Çıplak paylara haciz konulmasından sonraki bir yıl içerisinde alacaklının/veya borçlunun bu payların satışını icra dairesinden istemesi gerekmektedir. Aksi takdirde takip devam etse de haciz kalkar. Bu durumda önemle ifade edilmelidir ki, hacizli mallara dair kıymet takdirinin talep edilmiş olması, satış talebi olarak değerlendirilmemektedir. Satış talebi, açıkça satışın talep edildiğine dair bir beyanı kapsamalıdır³⁶⁶.

Senede bağlanmamış payların haczi İİK md. 94 ile düzenlenmektedir. Bu madde ile senede bağlanmamış anonim şirket paylarının haczinin taşınır mal haczine uygun şekilde yapılacağını düzenlemektedir. Bu bağlamda ilgili senetlerin satışı da İİK md. 114 çerçevesinde taşınır malların satışına uygun şekilde düzenlenecektir. Buna karşın İİK md. 119'da yer alan şartlardan birinin bulunması durumunda bu mallar pazarlık usulüyle de satılabilir. Borçlu tarafından talep edilmesi halinde kendisine bu senetlerin satılması için on beş günlük süre de verilebilecektir (İİK md. 111/a).

Çıplak pay için gerçekleştirilecek açık artırma bakımından, çıplak payın bir taşınır mal olarak kabul edildiğinden hareketle, çıplak payın satışına dair satış ilanının ilgililere tebliğ edilmesine gerek bulunmamaktadır. Buna karşın ilgili paya dair yapılacak kıymet takdirinin ilgililere tebliği gereklidir. Bunun aksi söz konusu olur ise açık artırma usulsüz olacaktır. Buna karşın sürecin uzaması adına, satış ilanının kendisine tebliğ edilmediğini iddia eden borçlunun şikâyeti icra mahkemesi tarafından reddedileceği gibi aleyhine bir de kötü niyet tazminatına hükmolunacaktır³⁶⁷. Buna

³⁶⁵ Topuz, s. 267.

³⁶⁶ Topuz, s. 268.

³⁶⁷ Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin kararı şu şekildedir: (Yargıtay 12. HD, K.T. 14.3.2023, E. 2023/1018, K. 2023/1636).

“İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; icra müdürlüğünce satış kararında satış ilanının tebliğinin zorunlu olmadığı tebliğ yapılamaması ya da usulsüz tebliğ yapılması halinde bunun satışa engel olmadığı kararlaştırıldığını kaldı ki satış ilanı ve kıymet takdir raporunun da usulüne uygun olarak tebliğ edildiği, fesat iddiasına dair somut bir delil sunulmadığını, derdest davaların bekletici mesele yapılmaması nedeniyle ihalenin feshinin gerektiği yönündeki şikâyetinin

karşın eğer icra müdürlüğü, satış ilanının ilgililere tebliği yönünde bir karar almış ise artık bu ilan usulüne uygun tebliğ edilmelidir³⁶⁸.

Çıplak payın satışı, satışın talep edilmesinden sonraki bir ay içerisinde gerçekleştirilmelidir. Buna karşın bir yıllık süre düzenleyici nitelikte olup bu süre geçtikten sonra yapılan satışlar da geçerli olacaktır³⁶⁹.

Açık artırma ile yapılacak satışta, birinci ve ikinci satışın nerede, ne zaman ve hangi saatte yapılacağına dair satış ilanı hazırlanmalı ve ilan edilmelidir. Satışta, artırmanın tarzı, gazetede ilan edilip edilmeyeceği gibi hususlar tarafların menfaatleri dikkate alınarak icra müdürü tarafından belirlenebilir (İİK md. 114). Gazetede yapılacak ilan bakımından, satılacak şeyin anonim şirkete ait senede bağlanmamış pay olduğu, bu payların adedi, bir paya karşılık belirlenen kıymetin ne olduğu, artırmaya dair diğer gerekli bilgiler, ikinci artırmanın gün ve saati ile satış şartnamesine dair bilgiler verilecektir. Bu ilan zaruridir. Bunun dışında, taraflar da şartnamenin bütünü, ilan edebilir. Bu konudaki masraf kendilerine aittir. Bu ilan özel nitelikte olduğundan resmi muameleye etki etmeyecektir (İİK md. 114/3). Satışın ilanın yapılması ilgili satışa talipleri artıracak, bu da çıplak payların muhammen bedelinden satılmasını kolaylaştıracaktır. Bu nedenle satış ilanının uygun şekilde yapılmamış olması bazı durumlarda ihalenin feshi sonucunu doğuracaktır³⁷⁰. Buna karşın Yargıtay 12. Hukuk

İİK'nın 134. maddesinde sınırlı sayıda belirlenmiş olan ihalenin feshi sebepleri arasında bulunmadığını, satışa hazırlık işlemlerine dair süresi içerisinde şikayet yoluna gidilmediği gerekçeleri ile şikayetin reddine ve şikayetçi borçlu aleyhine ihale bedeli üzerinden %10 para cezasına hükmedilmesine karar verilmiştir. Temyizen incelenen karar; tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, uyumsuzluğa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kuralları ile kararda belirtilen gerekçelere göre usul ve kanuna uygun olup borçlu tarafından temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.”

³⁶⁸ Bkz. Yargıtay 12. HD, K. T. 9.5.2016, E. 2016/9195, K. 2016/13497.

³⁶⁹ Toğuz, s. 268.

³⁷⁰ Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi tarafından 8.5.2019 tarihinde incelenen bir kararda, Gaziantep İcra Dairesi'nin 2016/2736 Talimat sayılı dosyasında yapılan taşınmaz ihalelerine ilişkin olarak borçlu, ihalenin usulsüz ve taşınmazların ipotek durumunun ilanlarda belirtilmediğini ileri sürerek fesih talebinde bulunmuş, ilk derece mahkemesi bazı ihaleleri reddetmiş, bazılarını ise kabul etmiştir. İstinaf incelemesinde, 1 numaralı bağımsız bölümün ihalesinin usulüne uygun yapıldığı ve fesih talebinin reddedilmesi gerektiği, ancak 15 numaralı bağımsız bölüm ile Batıkent Mahallesi'ndeki 21 numaralı bağımsız bölümün ihale bedellerinin muhammen bedelin %50'si ve eşit paylaştırılan satış giderlerini karşılamadığı, dolayısıyla bu ihalelerin feshedilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, istinaf mahkemesi kararı kısmen kabul ederek bu iki taşınmazın ihalelerini feshetmiş, 1 numaralı bağımsız

Dairesi³⁷¹, satış ilanının ulusal bir gazetede ve icra müdürlüğü panosunda yayımlanması durumunda, ayrıca belediye ilanının zamanında yapılmasının yasal bir zorunluluk olmadığını belirterek, başkaca fesih nedeni bulunmadığına dikkat çekmektedir.

İlan ve şartname aşamaların tamamlanmasından sonra, belirlenen gün ve saatte açık artırma süreci başlayacaktır. İlk teklif verildikten sonra artık satış talebi geri alınamaz. Buna karşın anonim şirket ortağı olan borçlunun borcunu teklif verme işlemi bitene kadar ödemesi durumunda satış durdurulur (İİK md. 115/5).

Açık artırma süreci elektronik ortamda teklif verme usulüne göre gerçekleşecektir. Belirlenen kıymetin %50'si üzerinden satış başlayacaktır. En yüksek teklif verene mal ihale edilir. Çıplak payın açık artırma ise satışında kural, ilgili payın satışında en yüksek teklifin payın muhammen bedelinin %50'sinin üzerinde ve satış masraflarını karşılayacak şekilde olmasıdır. Aksi takdirde teklif reddedilir (İİK md. 115/1)³⁷². Bu noktada ifade edilmelidir ki, satış masraflarından alacaklı feragat etmiş olabilir. Bu durumda, çıplak payın açık artırma ile satışında, verilen en yüksek teklifin satış masraflarını karşılamaya yetmemesi durumu tek başına ihalenin feshi sonucunu doğurmayacaktır³⁷³.

bölümün ihalesinin feshi istemini reddetmiş, taraflara yargılama giderleri ve vekalet ücretlerinin tahsiline karar vermiştir. Bkz. Gaziantep BAM K.T. 8.5.2019, E. 2018/2258, K. 2019/999. Benzer şekilde Yargıtay 12. Hukuk Dairesi tarafından incelenen bir olayda, 03.06.2021 tarihli taşınmaz satış ihalesinde, icra müdürlüğü ilanları Uyap e-satış portalı ve adliye ilan panosu üzerinden yapmış, satışa çıkarılan taşınmaz muhammen değerinin altında bir bedelle ihale edilmişti. Borçlu, gazete ilanı yapılmadığını ileri sürerek ihalenin feshini talep etti, ancak ilk derece mahkemesi satış ilanlarının usulüne uygun olduğunu ve ihalenin feshi için kamu düzenine aykırı bir durum bulunmadığını belirleyerek davayı reddetti ve borçluya %10 para cezası verdi. Bölge Adliye Mahkemesi de istinaf başvurusunu esastan reddetti. Yargıtay, satış ilanlarının gazete ile yapılmasının alakadarların menfaatine uygun olacağını, bu nedenle ilk derece mahkemesi kararının bozulması gerektiğini belirterek, borçlunun temyiz itirazlarını kısmen kabul etti ve dosyayı ihalenin yeniden incelenmesi için mahkemeye geri göndermiştir. Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 27.2.2023, E. 2023/396, K. 2023/1163.; Benzer şekilde Bkz. 12. HD, K. T. 06.10.2022, E. 2022 / 9049, K. 2022 / 9921.

³⁷¹ Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 18.11.2021, E. 2021/9302, K. 2021/10348.

³⁷² Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 27.3.2023, E. 2023/667, K. 2023/2060.

³⁷³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 08.03.2023 tarihli bu kararı, İcra ve İflas Kanunu'nun 115. maddesi uyarınca açılan ihalenin feshi davalarında önemli bir içtihat oluşturmuştur. Somut olayda, borçluya ait menkuller, muhammen bedelin (%50'si ve satış masrafları toplamı olan 141.942,10 TL'den düşük olan) 141.930 TL'ye ihale edilmiş ve borçlu, bu kanuni şartın sağlanmadığı gerekçesiyle ihalenin feshini talep etmiştir. Davanın devamı sırasında davalı alacaklı vekili, satış masraflarından feragat

Elektronik artırmanın tamamlandığı günün ertesinde icra müdürü bir tutanak tutar. Bu tutanak artırma sonuç tutanağıdır ve aynı gün satış portalında ilan edilir. İhalenin tamamlandığı gün ve saat, şartlar mevcut ise çıplak payın kime ihale edildiği, ihale bedeli gibi bilgiler yer alır (İİK md. 115/4).

Elektronik artırma yedi gün sürmektedir. Artırmanın sona erdiği gün ve saatte, şartlar da mevcut ise, çıplak paya ilişkin en yüksek teklifi veren payların mülkiyetini elde eder (İİK md. 115/2). Bu noktada, çıplak payın fiziki bir varlığı bulunmamaktadır. Fiziki bir pay senedi mevcut değildir. Bu nedenle payın fiziki olarak teslimi söz konusu olmayacaktır. Bu durumda, icra müdürünün yapması gereken şey, çıplak payın mülkiyetinin ihale alacaklısına geçtiğine dair müzekkereyi anonim şirkete tebliğ etmek suretiyle pay senedinde bu konuda gerekli tescil işlemlerinin yapılmasının sağlanmasıdır³⁷⁴. Önemle belirtilmelidir ki, ihale alıcısına, çıplak pay ile ilgili tasarruf yetkisi, ihale bedelini yatırdıktan sonra verilmelidir. İhale alıcısı, çıplak paya ilişkin bedeli yedi gün içerisinde icra dairesine yatırmalıdır. İhalenin feshi talep edilmiş olsa bile bu bedel ödenmelidir (İİK md. 118/1). Ancak bundan sonradır ki, ihale alıcısının tasarruf yetkisi söz konusu olabilir. Çünkü çıplak paya dair açık artırma sonucunda mal, ihale kesinleşmeden teslim olunmaz ve resmî sicilde alıcı adına tescil edilmez (İİK md. 118/2). Aksi takdirde, açık artırmaya katılmak için ödediği teminat kendisine iade edilmez ve önce satış masraflarından düşülmek üzere hak sahiplerine ve alacaklılarına mahsuben ödenir (İİK md. 115/3). Bu durumda, çıplak paya ilişkin olarak, ihale alıcısının ihale bedelini yatırmaması nedeniyle ihale kararının kaldırılması durumunda, ihale alıcısının teminatı önce satış masraflarından düşülmek üzere alacaklılara mahsuben ödenir. Örneğin, icra dairesince yapılan açık artırmada bir

ettiğini beyan etmiştir. Yerel mahkeme ve Bölge Adliye Mahkemesi, davaların açıldığı andaki koşullara göre karar verilmesi gerektiği görüşüyle sonradan yapılan bu feragati dikkate almayarak ihalenin feshine hükmetmiştir. Ancak Yargıtay 12. Hukuk Dairesi ve nihayetinde Hukuk Genel Kurulu, temyiz üzerine bu yaklaşımı bozmuştur. Genel Kurul, alacaklının feragati sonucu ihale bedelinin artık muhammen bedelin yüzde ellisini aştığını ve kanuni şartın sağlandığını kabul ederek, ihalenin feshini gerektiren bir durumun kalmadığına hükmetmiştir. Bu karar, icra takibinin asıl amacının alacağın tahsili olduğu ilkesi doğrultusunda, dava sırasında yapılan feragatlerle ihalenin geçerlilik şartlarının iyileştirilebileceğini ve ihalenin sonuca ulaşmasının önündeki teknik bir engelin bu şekilde kaldırılabilirliğini tespit ederek önemli bir hukuki netlik getirmiştir. Bkz. Yargıtay HGK, K.T. 8.3.2023, E. 2021/12-311, K. 2023/173.

³⁷⁴ Dönmez, s. 224 Topuz, s. 271.

alıcı en yüksek teklifi verip ihaleyi kazanmış, ancak ihale bedelini yatırmamış olsun. Bu durumda icra müdürlüğü ihale kararını kaldırır. Ardından pay icra dairesince yeniden satışa çıkarılırsa, ilk alıcı teklif ettiği bedel ile ikinci satış bedeli arasındaki farktan sorumludur. Ancak pay, Vergi Dairesi gibi başka bir kurumca satılırsa bu satış İİK kapsamında ikinci ihale sayılmaz ve alıcı farktan sorumlu tutulamaz³⁷⁵.

Çıkkılan açık artırmada, çıplak paya ilişkin asgari ihale bedeli ödenmemiş ya da en yüksek teklif veren sonraki süreçte ihale bedelini yatırmaz veyahut da anonim şirket ortağı teklif süreci bitene kadar borcunu öder ise, artık ihale iptal edilir. Bu durum tutanak ile tespit edilir. Borcun ödenmesi dışındaki ihtimallerde ikinci artırma, daha önce satış ilanında belirtilen gün ve saatte başlar (İİK md. 115/6).

Çıplak pay ikinci açık artırmada da satılmaz ise, alacaklı yeniden satış günü verilmesini isteyebilir. Bunun için verilecek bu yeni satış gününün, hacizden sonraki bir yıllık süresi içinde kalması gerekir. Satış isteme ile birlikte satış süresi duracaktır. Satış süresi, ihalenin yapılmadığına ya da iptal edildiğine dair tutanak ile birlikte işlemeye devam eder (İİK md. 115/7). Eğer bu sürede satış istenmez ise satış isteme hakkı düşecek, çıplak pay üzerindeki haciz kalacaktır³⁷⁶.

³⁷⁵ Benzer yönde Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 14.2.2019, E. 2018/10845, K. 2019/2183.

“Somut olayda, şikayetçi, borçlu adına kayıtlı olan.....plakalı aracı, 03/03/2016 tarihinde yapılan ihale ile 7.600,00 TL teminat yatırarak, 36.300,00 TL bedel ile satın almış, ihale bedelinin yatırılmaması nedeniyle icra müdürlüğü tarafından 14/03/2016 tarihinde anılan satışın düşürülmesine karar verilmiştir. Daha sonra söz konusu araç, icra takibinden ayrı olarak..... 12/4/2016 tarihinde 28.200,00 TL bedel ile üçüncü kişiye ihale edilmiştir. Şikayetçinin, yatırmış olduğu teminatın iadesine yönelik talebi ise, icra müdürlüğünce, aracın cebri icra yolu ile satışı yapıldığından, iki ihale arasındaki farktan şikayetçinin sorumlu olacağı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Şikayetçi tarafından ihale bedeli yatırılmadığından dolayı icra müdürlüğü tarafından 03/03/2016 tarihinde satışın düşürülmesi üzerine, icra müdürlüğünce yeniden ihale yapılmadığı anlaşıldığından, İİK'nun 118. maddesi uyarınca şikayetçi iki ihale bedeli arasındaki farktan sorumlu tutulamaz. Yine ilgili taşınırın (aracın) satışını sağlayan ihale, icra müdürlüğü yerine, kendine özgü satış, usul ve düzenlemeleri olan 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre, Vergi Dairesince yapıldığından, şikayetçinin ihale bedelini yatırmamak suretiyle ihalenin feshine neden olması, aradaki farktan sorumluluğunu gerektirmez.

O halde, mahkemece şikayetin kabulü ile teminatın iadesine karar verilmesi yerine, yazılı gerekçe ile şikayetin reddi isabetsiz olup, Dairemizce mahkeme kararının belirtilen nedenlerle bozulması gerekirken, onandığı anlaşılmakla karar düzeltme isteminin kabulü gerekmektedir.”

³⁷⁶ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi tarafından incelenen bir kararda bu durum şu şekilde değerlendirilmiştir: (Yargıtay 12. HD, K.T: 5.5.2025, E. 2025/838, K. 2025/3573; Benzer yönde Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T.

1.2. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirme

Çıplak payların paraya çevrilmesinde kullanılabilir bir diğer yöntem pazarlık yoluyla paraya çevirmedir. Pazarlık yoluyla paraya çevirme, yalnızca kanun eliyle açıkça düzenlenen durumlarda başvurulabilecek bir yöntemdir³⁷⁷. Çıplak payın paraya çevrilmesi bakımından pazarlık yolunun uygulanabilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekir. Buna göre tüm ilgililer çıplak payın pazarlık yoluyla paraya çevrilmesini talep etmesi (İİK md. 119/1) gerekmektedir. Ayrıca çıplak payın bedeli öngörülebilir niteliktedir. Buna göre anonim şirketin diğer paylarının borsada veya piyasada fiyatı bulunması söz konusudur. Bu durumda o günün piyasasında mukarrer fiyat teklif edilir.

Bu durumda, alacaklı ya da borçlu, hacizden sonraki bir yıl içinde diğer alacaklıların da onayını alarak, çıplak payın satışının pazarlık yoluyla yapılmasını icra müdürlüğünden talep edebilir. Bu noktada icra müdürü ilgililere muhtıra çıkarmak suretiyle pazarlık suretiyle satış talebini bildirir ve muvafakatleri olup olmadığını sorar. Bu durumda ilgilerin muvafakat vermeleri durumunda pazarlıkla satış işlemi gerçekleşir ki muvafakat bir şekil şartına tabi değildir³⁷⁸. Diğer yandan, satışa konu olan çıplak pay ile ilgili olarak alacaklıların alacağını karşılayacak bir teklif ileri sürülmekte ise, artık pazarlık suretiyle paraya çevirme işlemi için muvafakate ihtiyaç

20.1.2025, E. 2025/6621, K. 2025/292; Sakarya BAM, 8. HD, K.T. 28.2.2024, E. 2023/1758, K. 2024/356.)

“ İcra dosyası safahatına bakıldığında; alacaklının satış talep tarihleri ve safahat bilgilerine dair kabulü olmasına karşın yerleşik içtihadımızın aksine 2 yıllık sürenin yeniden başlaması gerektiğini ileri sürdüğü, ancak İİK'nın 115/7. maddesi hükmü gereğince, 22.03.2012 günü yapılan ikinci artırmada ihalede alıcı çıkmadığından satışın düşürülmesi kararı ile yerleşik içtihadımıza göre daha evvel duran satış isteme süresi kaldığı yerden işlemeye başlamış olmakla, alacaklı tarafından 29.11.2012 tarihinde satış istendiği, dolayısıyla satış isteme süresinin aynı ya işlemeye başlamasından sonra İİK'nın 150/e maddesi hükmüne uygun şekilde 2 yıllık yasal süreden bakiye kalan satış isteme süresinde satış talebinde bulunulmadığı görülmekle takip düşmüştür. O halde, Dairenin istikrar kazanan içtihatları da nazara alındığında, Bölge Adliye Mahkemesince belirtilen gerekçe ile yeniden esas hakkında şikayetin reddine karar verilmesi gerekirken ilgili şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir. ”

³⁷⁷ Özmumcu, s. 66, 27.

³⁷⁸ İcra memuru diğerlerinin muvafakatlerini beklemek zorunda değildir. Tebliğ edilecek yazıda ilgililere kesin bir süre vererek muvafakatleri olup olmadığını sunmalarını aksi halede muvafakatlerinin olduğunun kabul edileceğini bildirebilir. Bkz. Dönmez, s. 274; Erturgut, s. 171; Özmumcu, s. 235.

yoktur³⁷⁹. Kaldı ki ilgililer pazarlık işlemi başladıktan sonra da muvafakatlerini sunabilirler³⁸⁰.

Pazarlık suretiyle satışlarda da satışın ilanı gerekmektedir. Açık artırmaya ilişkin İİK md. 114 burada kıyasen uygulanmaktadır. İcra memuru, pazarlık için ilanda pazarlığın yapılacağı gün ve saati bildirecektir. Belirlenen gün, saat ve yerde pazarlık yapılacak kimseler ile buluşulur. Bunun için ilgili çıplak paya dair en uygun fiyat bulunmaya çalışılır. Bu aşamada icra memuru, açık artırmadaki gibi sıkı şekil şartlarına uymak zorunda değildir. Muhtemel alıcılar ile pazarlık yapacak ve tarafların menfaatine en uygun olan fiyatı bulmaya çalışacaktır. En uygun fiyata ulaşamadığını düşünmekte ise satış yapmak zorunda değildir³⁸¹.

Pazarlık sürecinde icra memurunun elde edilecek ihale bedeli üzerinden belirli bir oranı yakalamak gibi bir yükümlülüğü yoktur. Rüçhanlı alacak var ise onların alacağının üzerinde bir satış miktarı elde edilmesi şart değildir. Satış ve paylaşırma giderlerinin karşılanması şartı da yoktur. Bu durum pazarlık sürecini açık artırma sürecinden ayıran en temel unsurdur³⁸². Pazarlıkta satışın avantajı, paraya çevirmeyi güçleştirici karşılama prensibine uyulma zorunluluğu olmamasıdır³⁸³.

Pazarlık usulü ile satışın gerçekleşmesi durumunda da İİK md. 118'e riayet edilerek satılan malın bedeli peşin olarak alınmalıdır. İcra memuru, bu durumda, alıcıya yedi günlük süre verebilir³⁸⁴. Süresi içinde ya da derhal anlaşılan bedelin ödenmemesi durumunda icra müdürü pazarlık işlemini re 'sen geri alır ve pazarlık

³⁷⁹ Özmumcu, s. 239.

³⁸⁰ Dönmez, s. 275.

³⁸¹ Erturgut, s. 185-187; Dönmez, s. 276.

³⁸² Örneğin Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, 2002 yılında incelediği bir dosyada, pazarlık ve açık artırma usulleri arasındaki bu farkı incelemiştir. Mahkeme, haczedilen gümüş eşyaların değerinin tespit edildiğini ve bu kıymet taktirine itiraz edilmediğini belirtmiştir. İcra ve İflas Kanunu'nun (İİK) 115 ve 116. maddelerinde birinci ve ikinci arttırma şartları düzenlenmiş, 117. maddede ise altın ve gümüş eşyanın maden değerinin altında satılamayacağı hükme bağlanmıştır. Somut olayda, birinci satışta teklif edilen bedel tespit edilen kıymetin İİK'daki oranına ulaşmadığı için, ihale yapılmaması gerekirdi. Buna rağmen ihale gerçekleştirilmiş, bu durum yasalara aykırı bulunmuştur. Sonuç olarak, borçlu vekilinin temyiz talebi kabul edilerek merci kararı bozulmuştur. Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 2.12.2002, E. 2002/23811, K. 2002/25699.

³⁸³ Dönmez, s. 277; Erturgut, s. 182-183.

³⁸⁴ Arslan, İhale ve İhalenin Feshi, s. 42; Dönmez, s. 277; Erturgut, s. 188; Dönmez, s. 207-208.

suretiyle satışta mal yeniden satışa çıkarılır. Buna karşın pazarlık suretiyle satış açık arttırmadan farklı olduğundan, bu yöntem ile yapılan işlemlerde bedel ödenmez ise satışın iptalinin genel mahkemenen talep edilebileceğine dair Yargıtay kararı mevcuttur³⁸⁵.

1.3. Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi

İcra İflas Kanunu md. 111/a uyarınca, kıymet takdiri kendisine tebliğ edilen borçlu, kıymet takdirinin kesinleşmesini beklemeksizin, çıplak payın satışı için kendisine yetki verilmesini talep edebilecektir³⁸⁶. Zira ilgili madde metninde, taşınır ya da taşınmaz malların satışı şeklinde bir ayırım yapılmamış olması nedeniyle taşınır malların paraya çevrilmesi ile ilgili olarak da borçluya satış yetkisi verilecektir. Bu durumda icra müdürü, borçlunun talebi ve kıymet takdirinin kesinleşmesi üzerine, herhangi bir takdir yetkisi olmaksızın, cebri satış işlemlerini durdurarak borçluya satış yetkisi verecektir³⁸⁷. Borçlunun senede bağlanmamış payını satın alacak bir alıcı bulmak için kendisine yetki verilmesinden itibaren on beş günü bulunmaktadır. Öğretide bu sürenin yetersiz olduğu ifade edilmektedir³⁸⁸. Buna karşın anonim şirket hissesinin satışı, görece piyasada tedavülü bulunan bir emtia olarak değerlendirilmelidir. Bu açıdan, on beş günlük süre, taşınmaz ya da diğer taşınır mallar bakımından güçlük oluşturmakta ise de, kanaatimizce bu iddia anonim şirket hisseleri bakımından aynı kuvvetle ileri sürülemeyecektir. Kaldı ki, bu yetkinin düzenleme amacının sürece hız kazandırmak olduğu düşünüldüğünde, hisse devrinin temel mantığı ile de uyumlu olduğu açıktır³⁸⁹.

İcra müdürlüğü tarafından borçluya yetki verilmesi durumunda borçlunun on beş günlük süresi bulunmaktadır. Bu durumda, çıplak paylar için bir alıcı bulmalıdır. Bu alıcı çıplak payları satın almayı kabul eder ise, anlaşılan bedeli on beş günlük süre

³⁸⁵ Bkz. Dönmez, s. 278.

³⁸⁶ Borçlu, kıymet takdiri yapılmasını kendisi de talep edebilecektir. Bkz. Betül Gümüş Kısak, "**7343 Sayılı Kanun Kapsamında Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi**", ÇÜHAD, Sayı 6, 2024, ss. 23-46, s. 26; Yazıcı, s. 1133-1135; Mazlum, s. 596-597, 605-607.

³⁸⁷ Namlı, 2023, s. 320-321, 336-337; Yazıcı, s. 1130-1132; Yazıcı, s. 1133; Mazlum, s. 591-592.

³⁸⁸ Mazlum, s. 612; Yazıcı, s. 1137-1138; Gümüş Kısak, s. 28.

³⁸⁹ Gümüş Kısak, s. 23, 25.

içerisinde icra dairesine yatırmalıdır. Bu süre içerisinde paranın yatırılması durumunda mülkiyet doğrudan alacaklıya geçecektir³⁹⁰. Alacaklılar, çıplak payın kim tarafından satın alındığı konusunda bir denetim ortaya koyma yetkisini haiz değildir. Bu durum mal kaçırma ya da muvazaa iddialarının gündeme geldiği satışlar bakımından bir eleştiri olarak dikkat çekmektedir³⁹¹. Çıplak payların borçlu ile yakın ilişkileri bulunan kimselere düşük bedel ile devrinin söz konusu olabileceği ifade edilmektedir. İİK md. 111/a ile, rızaen satışta asgari bedelin malın muhammen kıymetinin %90'ı ile, satış isteyen alacaklının alacağına rüçhanı olan alacakların toplamından hangisi fazla ise o tutar ve buna ilave takip giderleri olarak tespit edildiğinden, bu sorunun gündeme gelmeyeceği düşünülebilir. Kaldı ki bu durumda “karşılama prensibi” adı verilmektedir³⁹². İlâveten, sadece borçlunun bulacağı alıcıyla sınırlı kalınması dezavantajlı durumlar oluşturabilir. Alacaklı, daha yüksek bedel teklif eden bir alıcı gösterebilir ya da kendisi çıplak payları satın almak isteyebilir. Bu durumda alacaklının söz hakkı önem ihtiva etmektedir. Kaldı ki, şirketin ve üçüncü kişilerin menfaatleri gözetilmelidir. Aksi durumda, satış adaletsiz sonuçlar doğurabilir³⁹³. Bu nedenle, satış sürecinde çeşitli tarafların hak ve çıkarlarının dengelenmesi, bedelin adil tespiti ve mülkiyetin geçişinde şeffaflığın sağlanması, hem hukuki güvence hem de piyasa düzeni açısından kritiktir.

Çıplak payların borçlu tarafından satışına yetki verilmesi durumunda, rızaen satış bir cebri satış işlemi olduğundan, TMK md. 733 ile düzenlenen yasal ve sözleşmeden doğan önalım hakkı burada uygulanamayacaktır. Benzer şekilde bu şekilde gerçekleşen satışlar bakımından tasarrufun iptali davası da açılmaz. Bunun istisnası ise, alacaklılardan mal kaçırma amacına yönelik muvazaalı bir takibin söz konusu olmasıdır. Bu durumda rızaen satışa karşı iptal davası açılması mümkündür³⁹⁴. Anonim şirket esas sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunsa bile, bu usul ile gerçekleşecek olan mülkiyet devri cebri icra suretiyle gerçekleşmiş olduğundan,

³⁹⁰ Namlı, 2023, s. 324.

³⁹¹ Namlı, 2023, s. 327; Gümüş Kısak, s. 44.

³⁹² Gümüş Kısak, s. 30; Mazlum, s. 610-612.

³⁹³ Alacaklıların sürecin dışında bırakıldığına dair Bkz. Yazıcı, s. 1144.

³⁹⁴ Namlı, 2023, s. 328; Gümüş Kısak, s. 38.

anonim şirketin alıcıya yönelik olarak ileri sürebileceği tek hakkı, yapılan ödeme nispetinde ilgili çıplak payların kendisine, bir ortaya ya da üçüncü kişiye devrini teklif edebilecektir (TTK md. 495).

Mahkemenin kabul kararı ile birlikte malın mülkiyeti alıcıya geçer ve mal üzerindeki tüm hacizler kaldırılarak devir ve teslim işlemleri gerçekleştirilir. Taşınmazlarda mülkiyet mahkeme kararıyla geçer, tescil bu karama dayanarak yapılır. Ret kararı halinde ise ödenen bedel alıcıya iade edilir³⁹⁵. Bu durumda mahkeme kararı kurucu niteliktedir. Fakat icra müdürü, anonim şirkete göndereceği tebligat ile durumu bildirir ve anonim şirket pay defterinde gerekli değişikliklerin yapılmasını ister.

2. Nama Yazılı Pay Senetlerinin Paraya Çevrilmesi

Nama yazılı pay senetlerinin paraya çevrilmesi bakımından iki türlü bir inceleme yapmak gerekebilir. Eğer bu pay senedinin borsa ya da piyasa rayiç fiyatı bulunmakta ise, pazarlık yoluyla paraya çevrilmesi mümkündür. Nama yazılı pay senetlerinin borsa ya da piyasa rayiç fiyatı yok ise, bu durumda genel kurallara riayet edilerek açık artırma suretiyle satılması ve paraya çevrilmesi mümkündür³⁹⁶.

2.1. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirme

Anonim şirketin mali durumu kötüye gittiği açık bir şekilde görülmekte ve hisse senetlerinin değer kaybettiği anlaşılmakta ise, bu durumda icra müdürü re ‘sen İİK md. 113/2 hükmü uyarınca şirket hisselerinin değer kaybetme ihtimali bulunduğundan bahisle doğrudan hisselerin pazarlık suretiyle paraya çevrilmesine karar verebilir³⁹⁷. Aynı şekilde, haczedilmiş bulunan hisse senedinin fiyatının 42.000 TL’yi aşmaması³⁹⁸ durumunda (İİK md. 119/5) icra müdürü doğrudan pazarlık usulüyle satışa karar verme yetkisine sahiptir³⁹⁹.

³⁹⁵ Gümüş Kısak, s. 37; Mazlum, s. 614-615.

³⁹⁶ Topuz, s. 272.

³⁹⁷ Dönmez, s. 2295; Göksoy, s. 341; Erturgut, s. 176-177.

³⁹⁸ Legal Bank, “HMK ve İİK’da Yer Alan Parasal Sınırlar”, <https://legalbank.net/belge/hmk-ve-ikda-yer-alan-parasal-sinirlar-2025-yili/3009245/>, (Erişim Tarihi: 30.9.2025).

³⁹⁹ Dönmez, s. 261.

Nama yazılı pay senetlerinin pazarlık yoluyla paraya çevrilebilmesi için evvela onun fiyatının tespit edilmesi gerekir. Pay senedinin iki tür fiyatı vardır; borsa fiyatı ve piyasa fiyatı. Borsa fiyatı bir pay senedinin borsada işlem görmesi durumunda tespit edilen resmi fiyatı olarak tanımlanabilir. Buna göre borsada ilgili hisseye yönelik oluşan arz ve talep şartlarına göre oluşan fiyat borsa fiyatıdır. Bu fiyatlar günlük olarak belirlenmektedir⁴⁰⁰. Piyasa fiyatı ise, pay senedinin sermaye piyasasında alınıp satıldığı fiyattır. Bu fiyat da arz ve talep şartlarına göre oluşmaktadır. Pay senedi aynı zamanda borsada işlem görmekte ise, piyasa fiyatı ve borsa fiyatı eş anlamlıdır⁴⁰¹.

İcra ve İflas Kanunu md. 119/2 hükmüne göre pazarlık için gereken şartlardan biri “*borsa veya piyasada fiyatı bulunan kıymetli evrak veya diğer mal*” olması ve “*günün piyasasında mukarrer fiyat teklif edilmesi*” olarak dikkat çekmektedir. O halde, icra müdürünün anonim şirkete ilişkin pay senedinin fiyatını tespit edebiliyor olması durumunda ve pay senetleri için uygun bir fiyat teklifinin verilmesi durumunda pazarlık suretiyle paraya çevirme yöntemini tercih etmesi mümkündür⁴⁰². Diğer yandan NYPS, borsada işlem gören bir pay senedi türü değildir. Piyasa şartları içerisinde fiyatını, alıcıları da ikna edebilecek bir belirlilik içerisinde tespit etmek güçtür. Bu nedenle Dönmez, çıplak paylar açısından olduğu gibi, borsada işlem görmeyen nama yazılı pay senetlerinin uzman bilirkişiler tarafından değerinin tespit edilmesi gerekecektir⁴⁰³. İcra memuru tarafından resmi bir bilgi veya bir bankadan bilgi alınarak öğrenilebilir. Bu durumda, borsada işlem gören bir pay senedinin fiyatının öğrenilebilmesi için Borsa İstanbul’a müzekkere yazılabilir. Buna karşın borsada işlem görmemekle birlikte piyasada rahatlıkla alınıp satılabilen bir pay senedi ise fiyatı belirlenebilir niteliktedir. Bu durumda ilgili pay senedinin pazarlık suretiyle satışına karar verilmesi mümkündür⁴⁰⁴. Halka açık olmayan anonim şirketler

⁴⁰⁰ Cengiz Akbaş, “**Hisse Senedi Portföy Yönetimi v Portföy Takip Programı**”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum, 1999, s. 8.

⁴⁰¹ Akbaş, s. 7.

⁴⁰² Topuz, s. 275.

⁴⁰³ Dönmez, s. 294.

⁴⁰⁴ Topuz, s. 275.

bakımından ise bilirkişi incelemesi suretiyle pay senedine dair kıymet takdiri yapılması gerekmektedir⁴⁰⁵.

2.2. Açık Artırma ile Paraya Çevirme

Nama yazılı pay senetlerinin açık artırma ile paraya çevrilmesi bakımından, tıpkı çıplak payların paraya çevrilmesinde olduğu gibi, taşınır malların paraya çevrilmesine dair usuller uygulanacaktır⁴⁰⁶.

Açık artırma ile satışta, ilgili pay senedi için öngörülen muhammen bedelin %50'sinin üzerinde ve satış masrafları ile haciz masraflarını karşılayacak şekilde olması gerektiği açıktır. Bunu karşılamayan tekliflerin reddedileceği açıktır. Örneğin Yargıtay kararlarına yansıyan bir olayda Bölge Adliye Mahkemesi şu yönde karar vermiştir:⁴⁰⁷

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; ilgili kanun hükmü gereği satış bedelinin paraya çevirme ve paylaşırma giderlerini geçmesi gerektiğinin hüküm altına alındığı görülmekle, satış talebinden ihale tarihine kadar olan paraya çevirme ve paylaşırma giderlerinin hesaplamada dikkate alınmasının gerektiği, somut olayda, satışı istenen pay senetlerinin takdir edilen muhammen değerinin 453.953,61 TL, ihale bedelinin ise 230.000,00 TL olduğunun anlaşıldığı, şikayete konu menkulün ihalesi için icra müdürlüğünün 26.10.2022 tarihli yazısına göre gazete ilanı dahil toplamda 9.904,03 TL satış masrafı yapıldığı anlaşılmalı ihalesi yapılan menkul için muhammen değerinin yüzde ellisine 9.904,03 TL satış masrafının eklenmesi halinde ortaya çıkan değer ihale bedeli ile karşılanmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına, şikayetin kabulü ile ihalenin feshine karar verilmiştir.

Pazarlık suretiyle satışta pazarlığın bitmesi, açık artırmada ise malın en yüksek fiyat teklif edene ihale edilmesi ile mülkiyetin bu kimseye geçeceği fakat bedel

⁴⁰⁵ Topuz, s. 273.

⁴⁰⁶ Muşıl ve Tezel Muşıl, s. 965.

⁴⁰⁷Bkz. Yargıtay 12. HD, K.T. 27.3.2023, E. 2023/667, K. 2023/2060.

ödenmeden ve ihale kesinleşmeden tescil ya da teslimin yapılmayacağı düzenlenmiştir (İİK md 118). Bu noktada NYPS'lerin cebri icra marifetiyle yeni alıcıya devri durumunda, anonim şirketin ilgili mülkiyet devri bakımından bir müdahalesi bulunmamaktadır. TTK md. 491 hükmüne göre, bedeli henüz tamamen ödenmemiş olsa bile NYPS'lerin şirketin onayı ile devrolunabileceğine dair ana kurala, cebri icra yoluyla gerçekleşen devir istisna olarak öngörülmüştür. Dolayısıyla şirketin NYPS devrini onaylama yetkisi yoktur. Ancak şirket, kendi ya da diğer pay sahipleri ya a üçüncü kişiler hesabına ilgili payları almayı devralana önerebilir (TTK md. 493/1, 4).

2.3. Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi

Borçluya satış yetkisi verilmesi suretiyle nama yazılı pay senetlerinin paraya çevrilmesi mümkündür⁴⁰⁸. Bu durumda, İİK md. 111/a ile belirtilen usul ve esaslara tabi olarak NYPS'nin borçluya satış yetkisi verildikten sonraki on beş gün içinde bir alıcıya satılması ve alıcının satış bedelini icra dairesine ödemesi gerekmektedir. NYPS anonim şirketin payını ifade etmektedir ve kıymetli evrak niteliğini haizdir. Dolayısıyla tedavül kabiliyeti yüksektir. Bu nedenle çıplak paylar bakımından olduğu gibi hızla alıcı bulunabileceği kanaatindeyiz. İcra Mahkemesi'nin satışı onaylaması durumunda NYPS'nin mülkiyeti alıcıya geçecektir.

2.4. Nama Yazılı Pay Senetlerinin Ciro Edilmesi Sorunu

Cebri icra marifetiyle gerçekleşecek NYPS devri bir kanuni devir halidir. Bu durumda TTK m. 490 uyarınca devir, kanun ya da esas sözleşme ile aksi öngörülmediği sürece, bir sınırlamaya tabi değildir. Cebri icra yoluyla pay devri ise, bu kuralın istisnalarından biridir. Burada anonim şirketin esas sözleşme vasıtasıyla pay devrini sınırlayabileceğine dair bağlam hükümleri uygulanmaz (TTK m. 493/4). Bunun nedeni alacaklıların korunmasıdır⁴⁰⁹.

Hisse senetleri bakımından da NYPS'lerin icra dairesi tarafından ciro edilip edilmeyeceği tartışmalıdır. Öğretideki baskın görüşe göre NYPS, ciro ile birlikte

⁴⁰⁸ Detaylı bilgi için; Bkz. "1. Çıplak Payların Paraya Çevrilmesi / c. Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi".

⁴⁰⁹ Ergün, s. 794.

temlik beyanı ile de devredilebilir⁴¹⁰. Bu durumda, İİK md. 118 hükmüne bir istisna öngörülmediğine ve NYPS temlik ile de geçebildiğine göre, ihalenin kesinleşmesi ile birlikte NYPS'nin mülkiyeti de alıcıya geçecektir. Burada mülkiyetin geçişi doğrudan kanundan doğmaktadır⁴¹¹. Burada icra müdürü tarafından ihalenin tamamlandığı ve sonuçlarına dair tutanağı, ciro ve temlik yerine geçecektir⁴¹².

Mülkiyet hakkının cebri icra marifetiyle devrinde geçerli bir ciro silsilesi aranmayacaktır. Satışı gerçekleştirilen NYPS'yi devralan kişi, şeklen yetkili hamilden devralmamıştır. Bu durum ciroda da görünmez. Zira ciro ve temlik beyanı senedin maliki tarafından değil icra müdürü tarafından gerçekleştirilmiştir⁴¹³. Buna karşın cebri icrada hisse senedini alan alıcının bu senedi devretmek istemesi durumunda, senet üzerinde ciro silsilesinde adının yer almaması dolayısıyla sorunlar yaşama ihtimali bulunduğundan Dönmez, icra müdürlüğü tarafından ciro ve temlike ilişkin işlemlerin senet üzerinde gösterilmesinin bu tür sorunları bertaraf edebilecek bir işlem olduğunu ifade etmesi önemlidir⁴¹⁴.

3. Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Payların Paraya Çevrilmesi

Hamiline yazılı pay senetlerinin paraya çevrilmesi bakımından usul ve esaslar yukarıda NYPS'lerin paraya çevrilmesi için öngörülen usul ve esaslar ile benzerdir. Bu kapsamda, taşınır malların paraya çevrilmesine ilişkin olarak İİK ile öngörülen hükümlere tabidir. HYPS'ler, açık artırma (İİK md. 114)⁴¹⁵, pazarlık usulüyle (İİK md.

⁴¹⁰ Turgut Erem, **Anonim Şirketler Hukuku**, İstanbul Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1965, s. 173; Selahattin Sulhi Tekinay, “**Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devri**”, Ticaret ve. Banka Hukuku Haftası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1960, ss. 134-144, s. 138; Mustafa Çeker, “**Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanımı**”, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2000, s. 141; Taşdelen, s. 126.

⁴¹¹ Dönmez, s. 296.

⁴¹² Arslanlı, Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği, s. 284.

⁴¹³ Çeker, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması, s. 151; Pulaşlı, Nama Yazılı Pay Senetleri, s. 56.

⁴¹⁴ Dönmez, s. 297.

⁴¹⁵ NYPS'lerin ve çıplak payların açık artırma usulü ile paraya çevrilmesi ile ilgili olarak Bkz. “1. Çıplak Payın Paraya Çevrilmesi / a. Açık Artırma Yoluyla Paraya Çevirme”

119)⁴¹⁶ ve borçluya yetki verilmesi⁴¹⁷ suretiyle gerçekleşmektedir. Genel açıklamalar yukarıda tafsilatıyla ele alındığından bu başlık altında tekrara düşmemek adına ilgili paraya çevirme yöntemleri ile ilgili açıklamalar detaylandırılmamıştır.

Hamiline yazılı pay senetlerinin paraya çevrilmesi usulünde dikkat edilmesi gereken husus, 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun ile HYPS'lerin devrine ilişkin düzenlemelerde değişikliğe gidilmiş olmasıdır. HYPS'ler bakımından, pay sahibinin adı yer almadığından, bu payların mülkiyeti zilyetliğin devriyle kazanılır. Genel kural olarak bu payların devri serbesttir. Ancak payların borsada işlem görmesi halinde, kaydileştirme sistemi çerçevesinde MKK kayıtları esas alınır ve fiziki teslim yerine elektronik kayıt yoluyla devir gerçekleşir. TTK md. 489 hükmü, hamiline yazılı pay senetlerinin devri, sadece devralan kişinin MKK'ya bildirim yapmasıyla şirket ve üçüncü kişiler bakımından hüküm doğurur. Ayrıca, bu devir işlemi şirket ve üçüncü kişiler açısından ancak MKK'ya bildirim yapıldığı tarihten itibaren geçerlilik kazanır⁴¹⁸.

Yukarıda ifade edildiği üzere, açık artırma usulünde açık artırma neticesinde ihale alıcısının ihale bedelini derhal veyahut da yedi gün içinde ödemesiyle, pazarlık suretiyle satışta ise pazarlık neticesinde belirlenen ihale bedelinin icra müdürlüğüne derhal ödenmesi ile veyahut da borçluya yetki verilmesi suretiyle satışta, icra mahkemesi tarafından ilgili satışın onaylanması ile tasarruf yetkisi alıcıya geçmektedir. Fakat, her ne suretle satış gerçekleşirse gerçekleşsin, MKK'ya mülkiyet devrine ilişkin bildirimde bulunulması gerekmektedir. TTK sistematüğinde, bildirim devralan alıcı tarafından gerçekleştirileceği belirtilmiştir⁴¹⁹. O halde, haciz suretiyle ilgili payın alıcıya devredilmesi ve mülkiyetin geçişinin sağlanmasından sonra, alıcı, anonim

⁴¹⁶ Halka açık olmayan anonim şirketlerde ihraç edilen NYPS'lerin pazarlık yoluyla paraya çevrilmesi usulü için Bkz. 2. Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Paraya Çevrilmesi / a. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirme”

⁴¹⁷ Çıplak paylar ve halka açık olmayan anonim şirketlerde ihraç edilen NYPS'lerin borçluya satış yetkisi verilerek paraya çevrilmesi için Bkz. “1. Çıplak Payların Paraya Çevrilmesi / c. Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi”

⁴¹⁸ Altaş, s. 480-481; Pulaşlı, 2025, s. 528.

⁴¹⁹ Altaş, s. 480-481; Pulaşlı, 2025, s. 528; Ergün, s. 788-789.

şirket nezdindeki haklarını kullanabilmek adına, HYPS'leri devraldığını MKK'ya bildirmelidir.

4. Kaydî Payların Paraya Çevrilmesi (MKK Süreci)

Kaydileştirilmiş payların icra müdürlüğü tarafından paraya çevrilmesi, temel hatları itibarıyla taşınır malların haczine uygulanan usule tâbidir. Bu kapsamda, açık artırma (İİK md. 114), pazarlık usulü (İİK md. 119) ve borçluya yetki verilmesi (İİK md. 111/a) yöntemleri tercih edilebilir.

Kaydileştirilmiş payların fiyatının belirli olması durumunda, ilgili paylar için doğrudan açık artırma yöntemini tercih etmektense pazarlık usulünü işletmek daha elverişli olacaktır. Zira İİK md. 119/2 hükmüne göre pazarlık için gereken şartlardan biri *“borsa veya piyasada fiyatı bulunan kıymetli evrak veya diğer mal”* olması ve *“günün piyasasında mukarrer fiyat teklif edilmesi”* olarak dikkat çekmektedir. O hâlde, icra müdürünün anonim şirkete ilişkin pay senedinin fiyatını tespit edebiliyor olması durumunda ve pay senetleri için uygun bir fiyat teklifinin verilmesi durumunda pazarlık suretiyle paraya çevirme yöntemini tercih etmesi mümkündür. Böylece ilgili payların zaman ve mekân itibarıyla sınırlanmış pazara hitap etmelerinden dolayı gereksiz ve anlamsız açık artırma masraflarına sebebiyet verilmemiş olacaktır. Böylece artık İİK md. 119/1'de yer aldığı şekilde diğer ilgililerin rızalarının alınmasına da gerek kalmamaktadır⁴²⁰.

Payın rayici, icra memuru tarafından resmi bir bilgi veya bir bankadan bilgi alınarak öğrenilebilir. Bu durumda, borsada işlem gören bir pay senedinin fiyatının öğrenilebilmesi için Borsa İstanbul'a müzekkere yazılabilir. Buna karşın borsada işlem görmemekle birlikte piyasada rahatlıkla alınıp satılabilen bir pay senedi ise fiyatı belirlenebilir niteliktedir. Bu durumda ilgili pay senedinin pazarlık suretiyle satışına karar verilmesi mümkündür⁴²¹. Halka açık olmayan anonim şirketler bakımından ise

⁴²⁰ Dönmez, s. 316.

⁴²¹ Topuz, s. 275.

bilirkişi incelemesi suretiyle pay senedine dair kıymet takdiri yapılması gerekmektedir⁴²².

Borsada işlem gören bir pay senedinin satılması bakımından haczin MKK'ya bildirileceği yukarıda ele alınmıştı. Bu kısımda, icra müdürlüğünün satışı ile MKK'nın rolü birlikte ele alınmalıdır. Bu bağlamda, *Kaydileştirilen Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ (II-13.1)* üzerinden süreç ele alınmalıdır. MKK üzerinden kaydi paylar üzerinde haciz konulduktan sonra, icra müdürlüğü tarafından, ilgili payların açık artırma (İİK md. 114), pazarlık usulü (İİK md. 119) ya da borçluya satış yetkisi verilmesi (İİK md. 111/a) ile birlikte satış gerçekleştirildikten sonra, bu satışa ilişkin mülkiyet yeni alıcıya geçer. İcra müdürlüğü bu durumu MKK'ya bildirir. Kaydileştirme Tebliği'nin 27. maddesi uyarınca, yeni hak sahipliği üçüncü kişilere karşı MKK'ya yapılan elektronik bildirim tarihi itibarıyla hüküm doğurur. Paylar eski malikin hesabındaki haciz alt hesabından çıkarılacaktır. Yeni malik adına MKK'da açılacak yatırımcı hesabına aktarılır. Tebliğ'in md. 11 hükmüne göre⁴²³ açılacak yatırımcı hesabında artık yeni malik kayden hak sahibi olarak görülecektir. Bu noktada mülkiyet devri tamamlanmış olacaktır ve paylardan doğan mali haklar (kâr payı, rüçhan hakkı, tasfiye payı gibi) ve

⁴²² Topuz, s. 273; Aytaç, Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri, s. 219.

⁴²³ Tebliğ'in md. 11 hükmüne göre yatırımcı hesabı, nama ya da hamiline olduğu fark etmeksizin yatırımcılara ait kaydi sermaye piyasası araçlarının izlendiği aracı ifade etmektedir. Hesap, yatırımcıların talebi üzerine yetkili yatırım kuruluşları ya da merkezi takas kuruluşların MKK'ya başvurusu ile açılmaktadır. Bu hesabı açabilmek için, MKK tarafından tespit edilen bilgiler, üyeler tarafından MKK'ya iletilmelidir. Bilgiler tamamlanır ve sonrasında yatırımcıya sicil numarası verilir. Gerekli kimlik bilgileri süresinde sağlanmaz ise hesap hareketsizleştirilecektir. Aynı yatırımcı için tek bir sicil numarası kullanılır. Fazla numaralar tespit edilir ise birleştirilir. Birden fazla kişinin ortak hesap açması mümkündür. Bu noktada pay oranlar kayden takip edilir. Ek olarak MKK, gerekli bilgileri resmi kurumların veri tabanlarından da temin edebilir.

yönetimsel haklar (oy hakkı, GK'ya katılma gibi) Tebliğ'in md. 18⁴²⁴ ve m. 20⁴²⁵ hükümleri kapsamında yeni malike geçecektir.

Merkezi Kayıt Kuruluşu, Borsa İstanbul A.Ş. Borsacılık Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Yönetmeliği⁴²⁶ yayımlanmıştır. Bu yönetmeliğe uygun olarak icra memuru, borsada işlem gören pay senedinin haczi durumunda ilgili durumu MKK'ya bildirmektedir. Satış aşamasında, fiili işlem tamamen İcra Dairesi'nin yetki ve kontrolündedir. İcra Dairesi, payları İİK'da belirtilen usullerle (genellikle açık artırma) satışa çıkarır ve alıcıyı tespit eder. Satışın gerçekleşmesinin ardından, sürecin en kritik halkalarından biri olan mülkiyetin devri konusu gündeme gelecektir. İcra Dairesi, satışın kesinleştiğini ve mülkiyetin yeni alıcıya geçmesi gerektiğini MKK'ya bildirir. MKK, bu bildirimini esas alarak, kendi merkezi kayıt sisteminde pay senetlerinin sahibini borçludan alıcı olarak resmen değiştirir. Bu, bir nevi tapu devir işlemidir ve mülkiyetin hukuken yeni sahibine geçmesi bu kayıt değişikliği ile sağlanır. Son olarak, bu devir işleminin borsa kayıtlarına da işlenmesi gerekir. MKK'dan gelen mülkiyet devir bilgisi, Borsa İstanbul A.Ş. Borsacılık Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Yönetmeliği'nin 28. Maddesi uyarınca bir "Borsa Dışı İşlem" olarak kabul edilir ve Borsa İstanbul tarafından bu şekilde kayıt altına alınır. Bu tescil, işlemin tamamlandığının ve borsa nezdinde de geçerli olduğunun resmi kanıtıdır.

Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan Tebliğ'in md. 13/1 hükmü, pay senedi üzerinde haciz konulması durumunda bunun MKK'ya bildirileceği, MKK tarafından üretilen tekil numarayı da içerecek şekilde bu kaydın anonim şirkete bildirileceği,

⁴²⁴ Tebliğ'in md. 18 hükmü ortağın mali haklarını kullanım biçimini düzenler. Buna göre, şirketler (ihraççılar) temettü, faiz gibi mali haklar ile ilgili aldıkları kararları ve bu kararlara dair değişiklikleri, öngörülen sürelerde MKK'ya bildirmelidir. MKK bu mali haklardan doğan değişikliklerin (temettü ödemesi gibi), hesap sahiplerinin kayıtlarına uygun şekilde kaydedilmesini temin eder. Faiz ve temettü gibi ödemelerin şirketler tarafından MKK'nın bankasına aktarılacaktır. Bu tutarlar banka ve aracı kurumlar gibi üyelere ve sonrasında hak sahiplerine hızla ulaştırılacaktır. Şirketler, mali haklara ilişkin bilgileri zamanında doğru ve eksiksiz bildirmekten sorumludur.

⁴²⁵ Tebliğ'in 20. maddesi yönetimsel hakların kullanılmasını düzenlemektedir. Şirketler (ihraççılar) GK toplantı tarihini yasal süreler içinde MKK'ya bildirecektir. GK'ya katılacakların listesi, MKK tarafından toplantıdan bir gün önce hazırlanır. Bu listede pay sahiplerinin kimlik bilgileri ve pay miktarları da yer alacaktır. Listede yer alacak asgari bilgiler ve listenin alınma yöntemi MKK bünyesinde belirlenecektir. MKK tarafından temin edilen liste üçüncü kişiler ile paylaşılmaz ve amacı dışında kullanılamaz.

⁴²⁶ Bkz. 19.10.2014 tarih ve 39150 sayılı Resmi Gazete.

MKK nezdinde kaydın şirket tarafından oluşturulacağı düzenlenmiştir. Buna ek olarak, kaydi paya el konulması durumunda bu durum MKK'ya bildirilecek ve MKK gerekli kaydı gerçekleştirecektir (Tebliğ, md. 13/2). Bu noktada, artık icra müdürlüğü tarafından aksine bir karar alındığı MKK'ya bildirilmediği sürece, bir şekilde bu pay senedine ilişkin devir işlemi gerçekleştirilmiş olsa bile, MKK'ya yapılan devir bildirimini kaydedilmeyecektir (Tebliğ, md. 13/2)⁴²⁷.

⁴²⁷ Bahadır Yıldırım, “**Anonim Şirketlerde Hamiliye Yazılı Pay Senetlerinin Devri**”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi SBE, Ankara, 2023, s. 99-100.

SONUÇ

Anonim şirketlerde pay haczi, İİK ve TTK açısından önemi haiz bir konudur. Birlikte ele alınmayı iktiza etmektedir. Çalışmada ele alındığı şekliyle, anonim şirket pay haczi sadece malvarlığına dair değil aynı zamanda ortaklık yapısına, yönetim haklarına ve şirketin tüzel kişiliğine de etki eden, bağları bulunan karma nitelikli bir yapıdadır. Bu nedendir ki payın cebri icraya konu edilmesi, sadece bir malın haczinden farklıdır ve karmaşık bir yapıdadır.

Alacaklıların borçluların anonim şirketteki paylarını haczettirerek alacaklarını tahsil etme imkânı hukuk devleti ilkesinin doğal bir yansımasıdır. Bu süreç, hem payların hukuki niteliklerinin çeşitliliği hem de mevzuattaki eksiklikler sebebiyle her zaman açık ve uygulanabilir şekilde işletilmemektedir. Bilhassa çıplak pay, Nama Yazılı Pay Senetlerinin, Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin ve kaydı payların haczi ile paraya çevrilmesi konusunda süreçte farklı sorunlar karşımıza çıkmaktadır.

Çıplak pay, senede bağlanmamış payı ifade eder. Bu payların varlığı, anonim şirketin sermaye yapısının en basit ve doğrudan halini ortaya koyar. TTK'da açıkça düzenlenmemiş olmakla birlikte gerek yargı kararlarında gerekse öğretide kabul edilen bu kavram, payın senede bağlanmamış şekline işaret etmektedir.

Çıplak payların haczi bakımından İİK md. 94 açık bir düzenleme getirerek, bu tür payların da haczedilebileceğini hükme bağlamıştır. Ancak paraya çevirme sürecinde belirsizlikler daha belirgin hale gelmektedir. Zira çıplak payların devri, alacağın temliki hükümlerine tâbi tutulmakta, kıymetli evrak hükümlerinin uygulanması mümkün olmamaktadır. Bu durum, paraya çevirme sırasında alıcıların güven duygusunu zayıflatmakta ve çıplak payların likiditesini düşürmektedir. Dolayısıyla uygulamada bu tür payların açık artırma yoluyla değerinde satılabilmesi oldukça güçleşmektedir. Çıplak payların paraya çevrilmesine ilişkin düzenlemeler, daha net ve ayrıntılı hale getirilmelidir. Özellikle hangi yöntemle ve kimler tarafından satın alınabileceği, şirketin onayının gerekip gerekmediği ve alıcının ortaklık sıfatını ne şekilde kazanacağı konularında mevzuatta açık hükümlere yer verilmesi, uygulamadaki belirsizlikleri giderecektir.

Nama yazılı pay senetleri, pay sahibinin kimliğinin şirket tarafından bilindiği ve bilhassa kapalı tip şirketlerde tercih edilen bir pay senedi türüdür. Bu payların devrinde şirketlerin onayı kimi durumlarda zorunludur. Esas sözleşmede bu payların devrine sınırlama getirilebilir. Haczedilen NYPS'lerin paraya çevrilmesi sürecinde NYPS'nin ciro edilmesi ve pay defterine kaydedilmesi gerekir. TTK md. 491-494 maddeleri arasında NYPS ile ilgili yapılan düzenlemeler ve İİK'nun taşınır hazine yönelik düzenlemeleri arasında ciro bakımından bir uyum yoktur. Zira cebri icrada alacaklıların tatmin edilmesi önceliklidir. Bu da doğaldır. Şirketler hukukunda ortaklık yapısının korunması ve istenmeyen kişilerin ortaklığa dâhil edilmemesi esastır. Paraya çevirme aşamasında NYPS bakımından netlik yoktur. Açık artırma usulü mü yoksa pazarlık usulünün mü daha avantajlı olacağı durumun şartlarına göre icra müdürü tarafından kararlaştırılacaktır.

Hamiline yazılı pay senetleri, kıymetli evrak hukukunun klasik ilkelerine uygun olarak, zilyetliğin devriyle el değiştirir. Bu yönüyle devir kolaylığı sağlasa da, özellikle kara para aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla son yıllarda getirilen düzenlemeler bu payların işlevini ciddi biçimde değiştirmiştir. 7262 sayılı Kanun ile getirilen zorunlu kaydileştirme ve MKK bildirim, HYPS'nin devrinde yeni bir aşama oluşturmuştur.

Haciz sürecinde HYPS'nin fiziki varlığı yanında MKK kayıtlarının da esas alınması zorunluluğu, alacaklıların haklarını kullanabilmesi bakımından önemli bir güvence sağlasa da uygulamada bazı sorunlara yol açmaktadır. Paraya çevirme aşamasında HYPS'nin satışı, teorik olarak açık artırma veya pazarlık yoluyla mümkün olsa da, kaydileştirme zorunluluğu nedeniyle satışın MKK kayıtlarıyla uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Bu da icra müdürlüklerinin görev alanı ile sermaye piyasası mevzuatı arasındaki sınırların netleşmemesine yol açmaktadır.

Bu noktada en önemli sorun, halka açık şirketlerde HYPS'nin borsada işlem görmesi halinde nasıl paraya çevrileceğidir. Mevzuatta, icra müdürünün bu payları borsada satışa çıkaracağına dair açık bir düzenleme yoktur. Açık artırma yoluyla satış öngörülse dahi, borsada işlem gören payların piyasa mekanizması dışında satılması hem değer kaybına hem de piyasanın dengesizleşmesine yol açabilecektir. Bu nedenle,

halka açık şirketlerin paylarının paraya çevrilmesine ilişkin özel hükümler ihdas edilmesi ve bu satışların borsa üzerinden, aracı kurumlar vasıtasıyla gerçekleştirilmesi yönünde açık düzenlemelere ihtiyaç vardır.

Kaydî paylar, fiziki varlığı bulunmayan, yalnızca Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdinde elektronik ortamda takip edilen paylardır. Sermaye piyasasının gelişmesiyle birlikte giderek yaygınlaşan bu pay türü, özellikle halka açık şirketlerde alım-satım işlemlerinin güvenliğini sağlamaktadır.

Kaydî payların haczi, MKK kayıtları üzerinden yapılmakta ve borçlunun hesabındaki payların alacaklı lehine bloke edilmesiyle gerçekleşmektedir. Bu noktada uygulama nispeten daha açık olmakla birlikte, paraya çevirme sürecinde yine ciddi sorunlarla karşılaşılmaktadır. Zira kaydî payların paraya çevrilmesinde hangi yöntemin uygulanacağı hususunda mevzuatta yeterli açıklık bulunmamaktadır.

En önemli sorun, bu payların icra müdürlüklerince mi yoksa borsa üzerinden mi satılacağıdır. İcra müdürlüklerinin borsada işlem yapma yetkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle, kaydî payların paraya çevrilmesinde ya aracı kurumlar devreye girmeli ya da özel bir düzenleme ile icra müdürlüklerine bu konuda yetki verilmelidir. Aksi halde, kaydî payların paraya çevrilmesi sürecinde hukuki boşluklar ve uygulama aksaklıkları kaçınılmaz olacaktır.

Genel Değerlendirme ve Çözüm Önerileri

Anonim şirketlerde ortaklık payının haczi ve paraya çevrilmesi sürecine ilişkin mevcut düzenlemeler, alacaklıların haklarını korumakta yetersiz kalmakta; aynı zamanda şirketlerin ve diğer ortakların menfaatlerini de yeterince güvence altına alamamaktadır. Özellikle paraya çevirme aşamasında belirsizlikler daha da belirgin hale gelmektedir.

Halka açık şirketlerde payların nasıl satılacağına ilişkin mevzuatta açık hükümlerin bulunmaması, uygulamada en çok karşılaşılan sorunlardan biridir. İcra müdürlüklerinin borsa üzerinden satış yapma yetkisi olmadığı için, açık artırma veya pazarlık yoluyla satış usulünün bu paylara uygulanması gerçekçi görünmemektedir.

Bu boşluğun giderilmesi için Sermaye Piyasası Kurulu ve Adalet Bakanlığı iş birliğiyle özel bir düzenleme yapılması, halka açık payların yalnızca borsa üzerinden ve piyasa değerine uygun şekilde satılmasına imkân tanınması gereklidir.

Bunun dışında, çıplak payların paraya çevrilmesi sürecinde alıcının güvenini artıracak mekanizmalar getirilmelidir. NYPS bakımından ise şirket onayı ile cebri icra arasındaki çatışma net biçimde çözümlenmelidir. HYPS ve kaydı paylarda MKK kayıtlarının esas alınması olumlu bir gelişme olmakla birlikte, paraya çevirme usullerinin ayrıntıları açıkça düzenlenmelidir. Bu noktada icra müdürünün borsada kayıtlı payların paraya çevrilmesi talebi halinde satış yetkisini doğrudan kullanamayacağı, satışın gününü, zamanını ve kapsamını belirleyeceği bir satış ilanı ile şartnameyi hazırlayarak bunu ilgililere, MKK ve aracı kuruma tebliğ edeceği, aracı kurum vasıtasıyla borsa işlem platformunda satış yapılmasını sağlamak maksadıyla yetkili aracı kuruma emir vereceği, aracı kurumun satışın yürütülmesi ve elde edilen satış tutarının icra hesabına aktarılması sorumluluğunu üstleneceği bir düzenleme İİK'ya eklenebilir. Borsada yapılacak satışta, hacedilen pay senetlerine yönelik olarak, pay senedinin muhammen bedelinin borsa fiyatının %10 veya daha aşağısı bir fiyat teklif edilmesi ya da satış ile elde edilecek gelirin takip borcunu ve satış giderlerini karşılamayacağına anlaşılması durumunda satışın gerçekleşmediğine karar verilmesi yetkisinin de icra müdürüne verilmesi gerekmektedir. Ayrıca icra müdürünün satış emri verirken MKK kayıtlarının bloke edilmesini ve satış emri işlemlerinin MKK ile koordineli yapılmasını talep etmesi mümkündür.

Sonuç olarak, anonim şirket paylarının haczi ve paraya çevrilmesi süreci, mevcut haliyle hem alacaklılar hem de şirketler bakımından tatmin edici değildir. Bu alandaki hukuki boşlukların giderilmesi hem ticari hayatın güvenliği hem de alacaklıların alacaklarına etkin biçimde kavuşabilmesi açısından zorunludur. Yapılacak yasal değişikliklerle, alacaklı-borçlu-şirket üçgeninde adil bir denge kurulabilir ve anonim şirketlerin ekonomik hayattaki rolü daha sağlıklı bir şekilde sürdürülebilir hale getirilebilir.

KAYNAKÇA

- AKBAŞ**, Cengiz, “Hisse Senedi Portföy Yönetimi v Portföy Takip Programı”, **Yüksek Lisans Tezi**, Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum, 1999.
- AKDAĞ GÜNEY**, Necla, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.
- AKİPEK**, Jale, **AKINTÜRK**, Turgut ve **ATEŞ**, Derya, **Türk Medeni Hukuku I: Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, Beta Yayınları, Ankara, 1998.
- ALTAŞ**, Soner, **Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022.
- ANSAY**, Tuğrul, **Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara, 1982.
- ANTALYA**, Osman Gökhan, **TOPUZ**, Murat, **Marmara Hukuk Yorumu Eşya Hukuku Cilt IV/1**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- ARIKAN**, Muhammet Masum, “Anonim Şirketlerde Payların Haczi”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2024.
- ARSLAN**, Ramazan, **İcra- İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1984.
- ARSLAN**, Ramazan, **YILMAZ**, Ejder, **TAŞPINAR AYVAZ**, Sema ve **HANAĞASI**, Emel, **İcra ve İflas Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024.
- ARSLANLI**, Halil, “Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği”, **İÜHFİM**, Cilt 23, Sayı 3-4, 1958, ss. 248-290.
- ARSLANLI**, Halil, **Anonim Şirketler Hukuku I Umumi Hükümler**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1960.

ARSLAN, Nurcan, “Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının Miras Yoluyla Kazanılması”, **Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi**, Cilt 5, Sayı 1, 2021, ss. 61-93.

AŞIK, İbrahim, **ORUÇ**, Yakup, **TOK**, Ozan, **SAÇAR**, Faruk, **AŞİT**, Recep, **İcra ve İflas Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2024.

ATALI, Murat, **ERMENEK**, İbrahim ve **ERDOĞAN**, Ersin, **İcra ve İflas Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024.

ATAMULU, İsmail ve **YÜCE**, Aydın Alber, “Anonim Şirketin Sermaye Borcunun Ödenmesi İçin Pay Sahiplerine Hukuka Aykırı Olarak Finansal Destek Sağlaması”, **TFM**, Cilt 7, Sayı 2, 2021, ss. 211-236.

AYAN, Özge, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.

AYMAZ, Ahmet, “İcra Hukukunda Taşınır Malların Haczi”, **Doktora Tezi**, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 2024.

AYTUĞAR, Bilge, “Anonim Şirketlerde Kâr Payı ve Kâr Payı Avansı Dağıtımını Hakkında 7244 Sayılı Kanun ile Öngörülen Tedbirler”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 11, Sayı 2, 2020, ss. 396-410.

BAHTİYAR, Mehmet, “Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı Tanıyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri,” **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt 21, 2001.

BAHTİYAR, Mehmet, **Ortaklıklar Hukuku**, 16. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2022.

BOZKURT, Tamer, **Şirketler Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2025.

ÇAM, Gülçin, **Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Önemli Nitelikli İşlemler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

ÇEKER, Mustafa, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Hukuku, Ticari İşletme Hukuku, Şirketler Hukuku, Kıymetli Evrak Hukuku, Karahan Kitabevi, Adana, 2014.

ÇEKER, Mustafa, Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanımı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2000.

ÇELİK, Aydın, Anonim Şirketlerde Malvarlığı, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2021.

ÇELİK, Aytekin, Ticaret Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

EREM, Turgut, Ticaret Hukuku Prensipleri Cilt II, İstanbul, 1972.

DEDEAĞAÇ, Ender ve SAĞAN, Oğuzhan, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu ve Sorumluluğu, Ankara Barosu, 2013.

DEMİRKAPI, Ertan, “Limited Ortaklık Payının Devri”, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2008.

DERMEZ, Tarık Talha, “Anonim Ortaklıklarda Pay ve Pay Senetleri”, Bayburt Üniversitesi Adalet Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, 2023, ss. 46-67.

DERMEZ, Talha T., “Anonim Şirketlerde Ortaklıktan Çıkma ve Bağlam Hükümlerinin Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, 2021.

DOĞAN KARA, Pınar, “Anonim Ortaklıkta Payın Cebri İcra Yoluyla Devri”, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, 2019.

DOĞAN, Beşir Fatih, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri, Yetkin Yayınevi, İstanbul, 2011.

DOMANIÇ, Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, İstanbul, 1988.

- DÖNMEZ**, Murat, **Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.
- EREM**, Turgut, **Anonim Şirketler Hukuku**, İstanbul Üniversitesi Matbaası, İstanbul, 1965.
- ERGÜN**, Mevci, **Anonim Şirket Hukuku**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2021.
- ERGÜNE**, Mehmet Serkan, **Taşınır Mülkiyeti**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017.
- ERİŞ**, Gönen, **Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara, 1995.
- ERTURGUT**, Mine, **İcra ve İflâs Hukukunda Menkullerin Paraya Çevrilmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2000.
- GÖKSOY**, Y. Can, **Anonim Ortaklıkta Pay Rehni**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001.
- GÖLE**, Celal, **Anonim Ortaklıklarda Nakdi Sermaye Koyma Borcu ve Bu Borcu İfada Temerrüt**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1976.
- GÖZÜKIZIL**, M., “Vergi İcra Hukukunda İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuk”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1996.
- GÜMÜŞ KISAK**, Betül, "7343 Sayılı Kanun Kapsamında Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi", **ÇÜHAD**, Sayı 6, 2024, ss. 23-46..
- GÜNEYSU**, N. Boran, “İcra Hukukunda Aşkın Haciz”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 20, Sayı 4, 2016.
- HAMAMCIOĞLU**, Esra ve **BİÇER**, Levent, “Anonim Ortaklıklarda Genel Kurulun Devredilemez Yetkileri Kapsamında Önemli Miktarda Şirket Malvarlığının Toptan Satışı ve Uygulama Alanı (TTK m. 408/f)”, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı 1, 2013.

HELVACI, Mehmet, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, Beta Yayınevi, İstanbul, 1995.

IŞIK, Olcay, “Anonim Ortaklıkların Genel Yapısı ve 6762 Sayılı Ticaret Kanunu ile 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununda Yer Alan Düzenlemeler Çerçevesinde Yönetim Kurulu Üyelerinin Kişisel Hakları”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 19, Sayı 2, 2011, ss. 167-197.

KALKAN, Onur, “Anonim Şirketlerde Hisse Haczi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009.

KARSLIOĞLU, Hasan, “Anonim Şirketlerde Kâr Payının Hesaplanması ve Dağıtım İlkeleri”, **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 2019/3, 2019, ss. 181-228.

KARAHAN, Sami, “Oydan Yoksun İmtiyazlı Paylar”, **BATİDER**, Cilt 18, Sayı 1-4, 1995-1996.

KARASU, Rauf, Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015. Yaşar Karayalçın, “Anonim Şirketlerde Çıplak Payın Hacz edilmesi ve Paraya Çevrilmesi”, **Ankara: Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, 1999.

KAYA, Mustafa İsmail ve **TATLI**, Burçak, “Ticaret Şirketlerinde Sermaye Borcunun İfası Talepli Davaların Dava Şartı Arabuluculuk Açısından Değerlendirilmesi”, **Hacettepe HFD**, Özel Sayı, 2022, ss. 36-76.

KOCAR, Serra, “Taşınır Mülkiyetinin Terk Yoluyla Kaybı”, **YÜHFD**, Cilt 18, Sayı 2021/2, 2021, ss. 1199-1214.

KONDU KAYA, Betül, **Anonim Şirket Türü Aile Şirketlerinde Esas Sözleşme ve Aile Anayasası**, İstanbul, 2020.

KENDİGELEN, Abuzer – **KIRCA**, İsmail, **Kıymetli Evrak Hukuku (Genel Esasları-Kambiyo Senetleri)**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2022.

KENDİGELEN, Abuzer, “Anonim Şirketlerde Çıplak Payların Haczi-İİK 94 Hükümünde Yapılan Değişikliğe İlişkin Hukuki Değerlendirme”, **İÜHF**M, Cilt LXOO, Sayı 1-2, 2004, ss. 381-402.

KESİN ŞERBETÇİOĞLU, Damla ve **KURTULAN GÜNER**, Gökçe, “Proje Finansmanı Bağlamında Yapılan Pay Rehin Sözleşmelerinde Yer Alan Müdahale (Step-In) Klotları Üzerine Düşünceler”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt 36, Sayı 2, 2020.

KILIÇ, Mehmet, “Anonim Şirketlerde Pay Rehni”, **Bankacılar Dergisi**, Cilt 71, 2009, ss. 66-77.

KILIÇOĞLU, Ahmet, **Medeni Hukuk: Temel Kavramlar, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016.

KIRCA, İsmail, **ŞEHİRALİ ÇELİK**, Feyzan Hayal ve **MANAVGAT**, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku Cilt 2/1 Genel Kurul, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, İstanbul, 2024. Oxford Learners English, Share, 2025, https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/share_1?q=share#google_vignette, (Erişim Tarihi: 21.9.2025).

KURU, Baki ve **AYDIN**, Burak, **İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023.

KURU, Baki, **ARSLAN**, Ramazan, **YILMAZ**, Ejder, **İcra ve İflas Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009.

MAZLUM, İsmet, “İcra ve İflas Kanunu’nun 111/a Maddesine Göre Mahcuzun Satılması Konusunda Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi”, **YBHD**, Cilt 8, Sayı 2023/2, 2023, ss. 587-620.

MEYDANCI, Burak, “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Cilt 99, 2023, ss. 129-148.

MUŞUL, Timuçin ve **TEZEL MUŞUL**, Ayfer, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024.

NAMLI, Mert, **İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi**, Onikilevha Yayınları, İstanbul, 2019.

NAMLI, Mert, “Fransız Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi (Rızaen Satış-İİK m. 111/A)”, **TBB Dergisi**, Sayı 168, 2023, ss. 313-360.

NARBAY, Şafak, “6102 Sayılı TTK’ya Göre Anonim Ortaklıkta Pay ve Pay Senetlerinin Devri”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 16, Sayı 13-14, 2012.

NOMER, Erdoğan, “Pay Sahibinin Borcu”, **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İÜHF Yayınları, İstanbul, Sayı 198, 1997.

ÖZDAMAR, Emine, **Anonim Şirkette Pay Devri**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

ÖZLER, Meltem Ercan, “Taşınmaz Rehni Kapsamındaki Eklentinin Haczi (İİK m. 83/c)”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 32, Sayı 2, 2024, ss. 1005-1060.

ÖZMUMCU, Seda, **Cebri İcra Hukukunda Pazarlık Suretiyle Satış**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005.

PEKCANITEZ, Hakan ve **ALPASLAN**, Mehmet Emin, “Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mallarının Haczine İlişkin Sorunlar”, **YÜHFD**, Cilt 20, Sayı 2023/2, 2023, ss. 289-311.

PEKCANITEZ, Hakan, **ATALAY**, Oğuz, **SUNGURTEKİN ÖZKAN**, Meral ve **ÖZEKES**, Muhammet, **İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2024.

POROY, Reha, TEKİNALP, Ünal ve ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar Hukuku II, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023.

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, Ankara, 2025.

PULAŞLI, Hasan, Bağlı Nama Yazılı Hisse Senetleri, Ankara, 1992. **Burak Saldıroğlu, Anonim ve Limited Şirketlerde Pay Sahipliğinin İspatı,** Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022.

SANCAR, Mithat, “Cebri Artırma Yoluyla Satımlarda Önalım Hakkına İlişkin Yargıtay Kararı (II)”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt 13, Sayı 1-2, 1987.

SEVİ, Ali Murat, Anonim Ortaklıkta Payın Devri, Ankara, 2018.

SOYKAN, İsmail Cem, Türk Ticaret Kanunu’nda Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nda Anonim Şirketin Yönetimi ve Temsili, **LHD**, Cilt 8, Sayı 91, 2010.

ŞAHİN, Çağatay Serdar, “Ticaret Şirketlerinde Ortakların Kişisel Alacaklılarının Şirkete Yöneltebilecekleri Haciz Talepleri”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 27, Sayı 1, 2019, ss. 167-211.

TAŞDELEN, Nihat, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının Kazanılması, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005.

TARİKÂHYA, Ethem, “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Hisse Senetlerinin Çeşitleri”, **III. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası (13-18 Mayıs 1963), Bildiriler-Tartışmalar,** Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1964.

TAŞPOLAT TUĞSAVUL, Melis, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Çerçevesinde Ticaret Şirketlerinde Şirket Ortaklarının Şahsi Alacaklarının Durumu”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 11, Sayı 6, 2009, ss. 1323-1386.

TDK, “Pay”, 2025, sozluk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 21.9.2025).

TEKİNAY, Selahattin Sulhi, “Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devri”, **Ticaret ve Banka Hukuku Haftası**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1960, ss. 134-144.

TEKİN, Fahiman, **Anonim Şirket Hukuku**, İstanbul, 1998.

TEKİNALP, Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.

TEOMAN, Ömer, Yaşayan **Ticaret Hukuku Cilt I: Hukuki Mütalâalar, 1982-1991**, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.

TEOMAN, Ömer, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 1983.

TEOMAN, Ömer, **Bağlı Nama Yazılı Pay Senedi, Tüm Makalelerim I-II**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2012.

TOPAL, Önder, “Senede Bağlanmamış Anonim Şirket Payının Haczi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 65, Sayı 4, 2016, ss. 2977-3016.

TOPUZ, Gökçen, **Hisse Haczi ve Satışı**, 1. Baskı, İstanbul, 2009.

UMAR, B., **İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi**, Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İzmir, 1973.

UYAR, Talih, “Taşınmaz Malların Haczi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı 1990/3, 1990, ss. 361-370.

UYAR, Talih, “Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Kıymetli Evraka Bağlanmamış Olan Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi (İİY, mad. 89)”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 2, 1981, ss. 205-227.

UYAR, Talih, “Anonim ve Limited Şirketlerde Şirketten ve Ortaktan Alacaklı Olan Üçüncü Şahısların Şirket ve Ortağı Takip Hakkının Kapsamı”, **YHD**, Sayı 1979/2/3, 1979, s. 358-363.

UYAR, Talih – **UYAR**, Alper – **UYAR**, Cüneyt, **İcra Hukukunda Haciz**, Bilge Yayınevi, Ankara, 2022.

ÜÇİŞİK, Güzin ve **ÇELİK**, Aydın, **Anonim Ortaklıklar Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.

ÜLGEN, Hüseyin, “Anonim Ortaklıklarda Yeniden Değerleme Fonunun Sermayeye Eklenmesi Yolu ile Sermaye Artırımında Bedelsiz Paylar Kimlere Tahsis Olunmak Gerekir?”, **İktisat ve Maliyet Dergisi**, Cilt 31, Sayı 9, 1984.

YANLI, Veliye, İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukukunda İşbölümü İlkesi ve Yönetim Kurulunun Münhasır Yetkileri, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt 55, Sayı 3, 1997.

YAZICI, Burçin, “İcra ve İflâs Kanunu M. 111/A Uyarınca Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi”, **AkdHFD**, Cilt 12, Sayı 2, 2022, ss. 1119-1147.

YILDIRIM, Bahadır, “Anonim Şirketlerde Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Devri”, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi SBE, Ankara, 2023.

YÜCE, Mehmet, **Anonim ve Limited Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyeleri, Kanuni Temsilciler, Müdürler ve Ortakların Hak ve Sorumlulukları**, Ekin Yayınevi, İstanbul, 2014.

ELEKTRONİK KAYNAKÇA

<https://dergipark.org.tr/tr/>

<https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/>

<https://www.jurix.com.tr/>

<https://www.lexpera.com.tr/>

karararama.yargitay.gov.tr.

<https://mevzuat.sinerjias.com.tr/>.

<https://www.resmigazete.gov.tr/>

<https://www.turcademy.com/en>

MEVZUAT

İcra ve İflas Kanunu (İİK), Kanun No. 2004.

Türk Ticaret Kanunu (6102 Sayılı Kanun).